

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

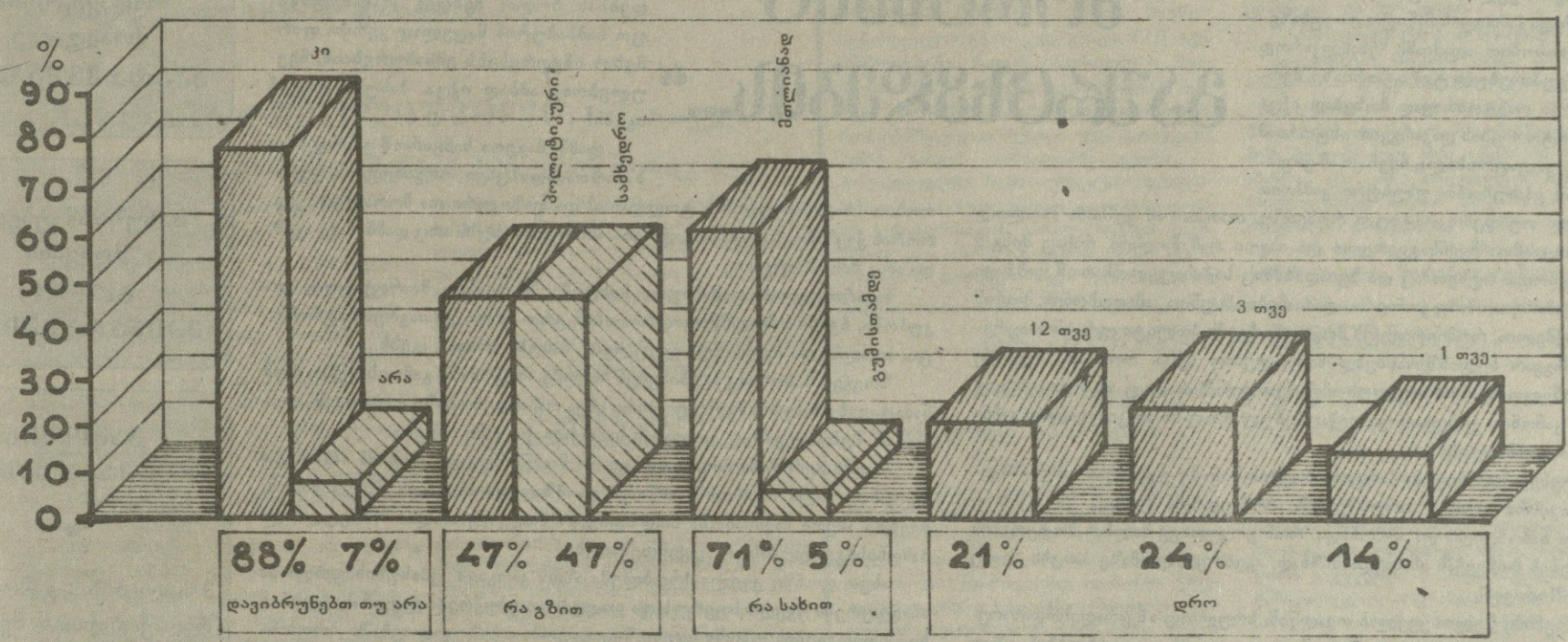
KAVKASIONI

26 ნოემბერი * ფასი 780 კუპონი

10'93

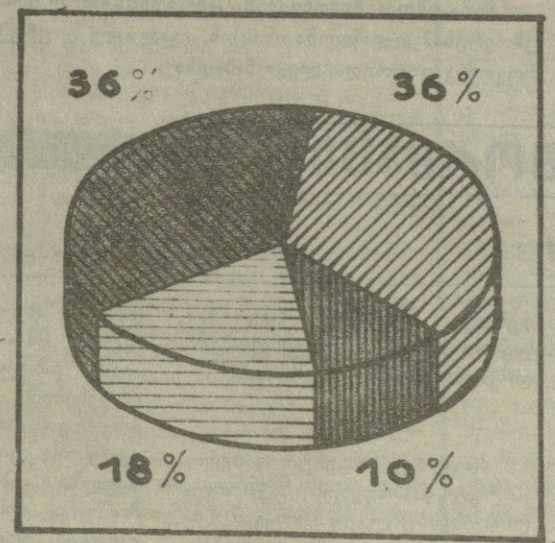
მედიკალური
ინჟინერის

რა გედი ელის აფხაზეთს?

საქართველოს ხელისუფლების წინაშე მდგარი უპირველესი ამოცანა

- აფხაზეთის დაბრუნება 36 %
- მოსახლეობის სოციალური დაცვა 18 %
- მართლწესრიგის განმტკიცება 36 %
- არ ვიცი 10 %

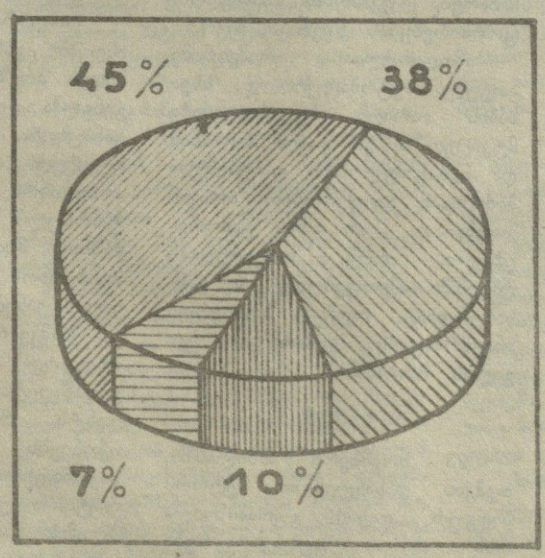
პარლამენტი

25 ნოემბერს გაიმართა პარლამენტის პლენარული სხდომა. სახელმწიფოს მეთაურმა თავის გამოსვლაში მოითხოვა საგანგებო მდგომარეობის კიდევ ორი თვით გაგრძელება და, ამავე დროს, მიზანშეუწონლად მიიჩნია ამ პერიოდში პარლამენტის სხდომების ჩატარება. შესვენების შემდგომ გაიმართა კამათი. დეპუტატთა ნაწილმა (გ. კობახიძე, ი. ხაინდრავე და სხვ.) მოითხოვა უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს პლენარული მუშაობის განახლება, ამავე დროს, აღნიშნა, რომ საგანგებო მდგომარეობის მოქმედების პერიოდში ადგილი ჰქონდა ადამიანისა და პრესის უფლებების დარღვევას. კამათმა მწვავე ხასიათი მიიღო და დაძაბულობამ კულმინაციას მიაღწია ლუიზა შაკიაშვილის გამოსვლის დროს. ედუარდ შევარდნაძემ ეს გამოსვლა პირად შეურაცხყოფად მიიღო და დატოვა პარლამენტის სხდომა. სპიკერმა 15 საათამდე შესვენება გამოაცხადა.

შესვენების შემდეგ სიტყვით გამოვიდა სახელმწიფოს მეთაური. მან მთლიანად პარლამენტს მიანდო გადაწყვეტილების მიღება და კვლავ დატოვა სხდომა. დეპუტატებმა კენჭისყრის შედეგად დაადგინეს, რომ საგანგებო მდგომარეობა გაგრძელდეს 1994 წლის 20 იანვრამდე და ამ პერიოდში გაიმართოს პარლამენტის პლენარული სხდომები.

პარლამენტის უახლოესი ამოცანები

- შეზღუდოს სახელმწიფოს მეთაურს განსაკუთრებული უფლებები 7 %
- გაუგრძელდეს სახელმწიფოს მეთაურს განსაკუთრებული უფლებები 38 %
- დაინიშნოს ახალი საპარლამენტო არჩევნები 45 %
- არ ვიცი 10 %

სარჩევი

ფიჭრი	2
პრონიკა, ინფორმაცია	2
პოლიტიკა	3-5
ცხოვრება	6
წმინდა მხედარი	7-10
საბავშვო ტრაგიკა	11
კომუნა	12
პუბლიცისტიკა	13
მეგობარი	14
მუსიკა	15
ალბინიზმი	15
კონკურსი	16
კიკოლას კლუბი	16

თამაშად შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში კომუნისტური რეჟიმში შეცვალა საყოველთაო უპასუხისმგებლობა. შეიქმნა სისტემა, სადაც არავინ არაფერზე აგებს პასუხს. ამიტომაც არის, რომ ჩვენში ძალიან იოლად იღებენ პასუხისმგებლობას, ვინაიდან ეს მხოლოდ ფორმალური, სიტყვიერი აქტია.

უნდა ითქვას, რომ პასუხისმგებლობა მორალის სფეროს განეკუთვნება (იმ საზოგადოებაშიც კი, რომელშიც მორალი იგნორირებულია), თუმცა იგი ხანდახან სხვადასხვა ხარისხის სასჯელსაც გულისხმობს. პასუხისმგებლობის ამაღლების უკეთესი საშუალებისთვის კაცობრიობას ჯერ არ მიუგნია. საქართველოში სასჯელზე საუბარი მხოლოდ ბოდიშის მოხდით თუ შეიძლება. იქნებ ეს არის წლების მანძილზე რეპრესიულ რეჟიმში ცხოვრებით გამოწვეული ერთგვარი უკუერაქცია.

უპასუხისმგებლობის გამოა, რომ ზედმეტად ვმარცხდებით თითქმის ყველა სფეროში, მოხდა ერთ-ერთი ტრაგიკული მოვლენა საქართველოს ისტორიაში — დავკარგეთ შიდა ქართლის ნაწილი და აფხაზეთი, ათიათასობით ადამიანი უსახლკაროდ დარჩა, ოკუპირებულ ტერიტორიაზე შერჩენილნი კი ფაქტობრივად მონებად იქცნენ. ტერიტორიების დაკარგვით ისტორიამ სასტიკად გაგვაფრთხილა, ჩვენ კი ამ გაფრთხილებას ვპასუხობთ უსუსური კამათით რეაქციულ თუ დემოკრატიულ რუსეთზე, თითქმის ამ ვეშაპმა მხოლოდ დღეს ამოყვინთა ჩვენს გვერდით და ისეთი რამ ჩაიდინა, რასაც მისგან არავინ ელოდა. რუსეთშიც და ზვიადისმამაც საქართველოს რომ უამრავი ცუდი შეამთხვია, ამაზე გონიერი ადამიანები არ უნდა კამათობდნენ, მაგრამ ისიც სათქმელია, რომ ორივე ეს მოვლენა ჩვენს პოლიტიკურ ცნობიერებაში ერზგვარ ხელისშესაწყენად საშუალებად იქცა. რომ არა ჩვენივე თავმოუბმელობა, საქართველოს ამის მეათედ წილიც არ მიადგებოდა. ბუნების კანონია: დამდგარ და დაჭაობებულ წყალში აუცილებლად გაჩნდება თევზმომადები.

არჩევნებამდე ბევრმა პარტიამ ხალხის წინაშე უდიდესი პასუხისმგებლობა იკისრა, თუმცა პარლამენტში მოხვედრის შემდეგ ეს ტვირთი ადვილად ჩამოიცილა და აღმოჩნდა, რომ ყოველივე ხალხის მოტყუების გზით ხმების მოხვეჭას ისახავდა მიზნად. აგებს ვინმე ამაზე პასუხს რაიმე ფორმით? არავინ!

რამდენიმე წელია ყველას თვალწინ, სრულიად აშკარად მიმდინარეობს ხაზინის ძარცვა, ეგრეთ წოდებული ფულის გაცოცხლების გზით მითვისებულია მილიარდები. აგებს ვინმე პასუხს? არავინ!

ყოველდღე გვეხმის ინფორმაცია, რომ საზღვარგარეთიდან შემოდის პური. ნაწილს გვჩუქნიან, ნაწილს ვყიდულობთ. ასევე ყოველდღე ყველას თვალწინ ამ პურის ნახევარი (თუ მეტი არა) გაედინება რესპუბლიკიდან. აგებს ვინმე პასუხს? არავინ!

როგორც ამბობენ, შენობის ზემანიტარული დახმარება, მაგრამ ვერ მოხერხდა, რომ მიუვიდეს იმას, ვისთვისაც არის განკუთვნილი. აგებს ამაზე ვინმე პასუხს? არავინ!

ყველა შეძრწუნებულია იმ ტრაგედიით, რაც აფხაზეთიდან ლტოლვილებს დაატყდათ თავს უღელტეხილზე. არადა მათთვის

განკუთვნილი ზემანიტარული დახმარების და საწვავის დიდი ნაწილი ცალკეულმა პირებმა დაიტაცეს. უღელტეხილზე რომ ბავშვებს და ქალებს ოთხი-ხუთი სამხიდიანი სატვირთო ტრაქტორი შეშველებოდა, მსხვერპლად მნიშვნელოვნად მცირე იქნებოდა. არ მოინახა საწვავი და ტექნიკა. სამაგიეროდ მოინახა ტექნიკა და საწვავი (ვტრტმფრენებიც კი) უღელტეხილზე „ფულიანი ხალხის“ მანქანების გადმოსაყვანად. პასუხს არავინ აგებს!

სად ქრებოდა ჯარისთვის გაგზავნილი საკვები, ტანისამოსი და ტყვიაწამალი არავინ იცის, არც პასუხს აგებს არავინ!

პურზე რომ რიგებია (რაც საშინელ სოციალურ დაძაბულობას ქმნის) და ფქვილსა და პურს შორის ფასების სხვაობას უზარმაზარი მოგება მოაქვს მავანათათვის, ნათელია. პასუხს არავინ აგებს!

მინისტრთა კაბინეტი და ცალკეული მინისტრები რომ დანიშვნისთანავე ათასგვარი დაპირებებით გვიმასპინძლებიან, ხოლო შემდეგ კი სახელმწიფო სამსახურის ნაცვლად კერძო ფირმების ინტერესებს ემსახურებიან, ჩვეულებრივ ამაღ იქცა. პასუხს არავინ აგებს!

დამნაშავეთა სამყარომ ისარგებლა სამართალდამცავი ორგანოების უუნარობით (რაც თანადგომის ტოლფასია) და ფიზიკური და მორალური ტერორის ქვეშ მოაქცია საზოგადოება. ამისთვის პასუხს არც დამნაშავე აგებს და არც მისი მსაჯული.

საქართველოს ფინანსური სისტემა მთლიანად მორღვეულია და კუპონი, ჩვენი სახელმწიფოებრიობის ერთ-ერთი უმთავრესი ატრიბუტი, თვალსა და ხელს შუა გვეცლება, პასუხს არავინ აგებს...

ზოგჯერ პასუხსაც აგებინებენ ხოლმე, რაც იმაში გამოიხატება, რომ ნაპატივები პასუხისმგებელი პირი სხვა თანამდებობაზე გადაყავთ, თუმცა ამ შემთხვევაშიც კი ლამის სამოქალაქო ომი იწყება.

მავანს ჯერ წინა პრეზიდენტი არ მოსწონდა და ამიტომ ანგრევდა ქვეყანას, ახლა ისევ ის მოსწონს და მზად არის ახალი ნგრევისთვის. ჩვენში ასეთი საქმიანობა პოლიტიკურ მოღვაწეობადაა მიჩნეული და პასუხისმგებლობას არ ექვემდებარება.

ასეთ ფონზე ყველა პრობლემა აზრს კარგავს. უპასუხისმგებლობა ანადგურებს ყველა სფეროს და დალუპვით ემუქრება ქვეყანას. ქვეყნის ხელისუფლების უპირველესი მოვალეობაა, საზოგადოებაში პასუხისმგებლობის გრძნობის ამაღლება, საამისოდ ყველა გზა უნდა იქნას გამოყენებული. საქართველოში, სამწუხაროდ, თვითონ ხელისუფლება ვერ იძლევა მაგალითს, ასეთ ვითარებაში კი, დავით გურამიშვილისა არ იყოს, „ბაბით მორცხვიც გაურცხვდება“.

რასაკვირველია, სწორია, რომ რაც ხდება, იმაზე ყველანი პასუხისმგებლები ვართ, მაგრამ ბოლოსდაბოლოს უნდა დაკონკრეტდეს: ვინ, რაზე და რა სახით აგებს პასუხს და, რაც მთავარია, უნდა აგოს კიდევ...

წინააღმდეგ შემთხვევაში ცხოვრება მთელ ერს მოსთხოვს პასუხს. ცხოვრებამ კი დანდობა არ იცის, თვალი თუ მოუხუჭე, „იხე გაგთელავს, როგორც დიდოელი ლეკი ნაბაღსა“...

“ბაბით მორცხვის გაურცხვების...”

ქრონიკა. ინფორმაცია

იზიარია

თბილისი.
დღეს „იბერიას“ ცნობით, 21 ნოემბერს ფილარმონიის დიდ საკონცერტო დარბაზში ჩატარდა ახალი პოლიტიკური ორგანიზაციის — „სამოქალაქო კავშირის“ დამფუძნებელი კრება, რომლის დამფუძნებლებიც არიან „თბილისელ მოქალაქეთა კავშირი“, სამოქალაქო მოძრაობა „ერთობა და კეთილდღეობა“, მწვანეთა პარტია და სხვა პოლიტიკური ორგანიზაციები.

კრება შესავალი სიტყვით გახსნა ალექსანდრე ჯავახიშვილმა. მონაწილეებმა მიიღეს „საქართველოს მოქალაქეთა კავშირის“ დეკლარაცია, რომელშიც გაცხადებულია კავშირის მიზნები და ამოცანები. გადაწყდა მომავალში ჩატარდეს ყრილობა, რომელზეც მიიღებენ პროგრამასა და წესდებებს. ყრილობის მოსამზადებლად აირჩიეს სათათბირო 189 წევრის შემადგენლობით. კავშირის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა სახელმწიფოს მეთაური ედუარდ შევარდნაძე. მის მოადგილეებად აირჩიეს რე-

ზო ამაშუკელი, გიორგი ბარამიძე, გიორგი მაისურაძე, ადა მარშანია, გიორგი ჟორჯოლიანი, ელდარ შენგელაია.

კრებაზე სიტყვით გამოვიდა ედუარდ შევარდნაძე, რომელიც მიესალმა ახალი კავშირის შექმნას და გამოთქვა რწმენა, რომ იგი იქცევა თავისუფალი საქართველოს აღმშენებელ ძალად.

როგორც სააგენტო „იბერიასთვის“ გახდა ცნობილი, დასავლეთ საქართველოში გაიგზავნა საქართველოს რესპუბლიკის თავდაცვის სამინისტროს და შინაგანი ჯარების დამატებითი სამხედრო ქვედანაყოფები. ამასთან დაკავშირებით ე.წ. აფხაზეთის რესპუბლიკის თავდაცვის სამინისტრომ განაცხადა, რომ საქართველო ემზადება ახალი აგრესიისათვის „აფხაზეთის რესპუბლიკის“ წინააღმდეგ.

საქართველოს რესპუბლიკის თავდაცვის სამინისტრომ ამის საპასუხოდ განაცხადა, რომ დასავლეთ საქართველოში მიმდინარეობს სამხედრო შენაერთთა ცვლა, რაც არ არის დაკავში-

რებული აფხაზეთის რეგიონის საქართველოს შემადგენლობაში დაბრუნების პრობლემასთან.

როგორც სააგენტო „იბერიას“ კორესპონდენტს საქართველოს რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროში აცნობეს, ზუგდიდისა და წალენჯიხის რაიონებში გრძელდება იარაღის ჩაბარება უკანონო სამხედრო ფორმირებების წევრთა მიერ.

ამოღებულია რამდენიმე ათეული ავტომატური და სხვა სახის იარაღი. ხელისუფლება მტკიცედ იცავს თავის პირობას და ნებაყოფლობით დანებებულ პირთაგან ჯერჯერობით არავინ დაუსჯიათ. არ არის გამოცხადებული, რომ სამეგრელოს ტყეებში იმყოფებოდეს ზ. გამსახურდიაც, თუმცა ზოგიერთი ინფორმაციის თანახმად, იგი გალის რაიონშია.

23 ნოემბერს თბილისში, თემქის დასახლებაში მეტროს სადგურ „დავით გურამიშვილთან“ ახლოს ფუნქციონირება

დაიწყო ახალმა ეკლესიამ, რომელიც წმ. გიორგის სახელზე აიგო თბილისელი მოქალაქის, ეროვნებით იეზიდის, ანზორ მამედოვის ინიციატივით. ახალ ეკლესიას გიორგობის დღესასწაულზე უამრავმა მოქალაქემ მიაშურა, აღსანიშნავია, რომ ეს ეკლესია ერთადერთი სამლოცველოა თემქის დასახლებაში.

როგორც სააგენტო „იბერიასთვის“ გახდა ცნობილი, რუსეთის პრეზიდენტის წარმომადგენელმა ნიკოლოზ მედვედევმა განაცხადა, რომ ბორის ელცინს მტკიცედ აქვს გადაწყვეტილი აღადგინოს მოღდოვას ტერიტორიული მთლიანობა და ამ მიზნით მზად არის ზეგავლენა მოახდინოს დნესტრისპირეთის ხელმძღვანელობაზე.

დამკვირვებელთა აზრით, მოღდოვას პრობლემის ამგვარი გადაწყვეტა შექმნის პრეცედენტს, რომელიც უმეტესად იქონიებს დიდებით გაგონას საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიული მთლიანობის პრობლემის გადაჭრაზე.

დამფუძნებელი
ლუდვიგ ბოლშე
ლობის...
„კოკა-კოლა“
პასიონი“ და
კერძო პირები:
ბიორაბი
ალიგაზაშვილი,
პასილ
მალაფარიძე,
გამუკა
ფაჩუაშვილი.

რედაქტორის
მოადგილე
პაატა ვეშაპიძე

პასუხისმგებელი
მდივანი
გონდო
მამინარაშვილი

გამოცემის
ოთხშაბათობით.

მასალების გამოყენება რედაქციასთან შეთანხმების გარეშე განიხილება, როგორც საავტორო უფლებებს, შელახვა. გაზეთი არ გამოწვევს არც ერთი პოლიტიკური პარტიის ინტერესებს. ავტორები თავად აგებენ პასუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტებისა თუ ციტატების სიზუსტეზე. ოთხ ნაბეჭდ გვერდზე მეტი მოცულობის მასალა არ გამოქვეყნდება. წერილები არ რეცენზირდება და ავტორებს არ უბრუნდება.

მისამართი:
თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. №7.
ტელ.: 294-805
ფაქსი 347-306

იბეჭდება ოფსეტური წესით საგაზეთო კორპუსში, ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის სამინისტროში, რეგისტრაციის № 1122.

საზოგადოებისთვის კარგადია ცნობილი, რომ 15 სექტემბრიდან შეწყდა საქართველოს პარლამენტის სხდომები. მას შემდეგ ორ თვეზე მეტი გავიდა. ამ ხნის მანძილზე მომხდარმა მოვლენებმა არსებითი ცვლილებები შეიტანა საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში და მრავალი პრობლემა ხელახალ გააზრებას მოითხოვს.

გაზეთის კორესპონდენტები შეხვდნენ პარლამენტარებს (შევეცადეთ შეაქვით დაგვიყვანოთ ფართოდ წარმოგვიდგინოთ პოლიტიკური სპექტრი) და სასაუბროდ შეხვედრას სამი თემა: არსებული ვითარების შეფასება, პასუხისმგებლობის საკითხი, პარლამენტის მეთაურობა.

პასუხისმგებლობის საკითხი, პარლამენტის მეთაურობა

არსებული ვითარების შეფასება:

დღეს რესპუბლიკაში კატასტროფული ვითარებაა. მოშლილია ცხოვრების პრაქტიკულად ყველა სფერო. აქ აუხაზეთის თემის აღარ განვიხილავ, რადგან იგი ყველასთვის ცნობილია. ახლა ყველაზე მწვავედ კრიზისული სიტუაციაა, შიმშილი და სიცივე მიმდინარეობს. მოსახლეობა უკიდურეს გასაჭირშია. რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის ყველა მცდელობა კრიზისული ვითარების მოსაგვარებლად და მოსახლეობის ზამთარში გადარჩენისთვისაა მიმართული.

ამის მიზეზად ვთვლი, ის უნდა მივიჩნიოთ, რომ სახელმწიფოებრივად მოშლილია და ეს ყველა სტრუქტურას დაეცა, გარდა ამისა, ზეიდანობა, როგორც პოლიტიკურმა მოვლენამ, ფაქტობრივად დაღუპვამდე მიიყვანა ქვეყანა. ყველანაირი გზებისა და შანსების ვეებოთ საქართველოს გადარჩენად. ეს ძალიან რთულია. ის დრო, რაც ჩვენზე ხელით ნგრევას მოჰყვანდა, სხვა რესპუბლიკებმა აღმოაჩინეს და გამოიყენეს (ყაზახეთი, უზბეკეთი). დღეს ამ ნგრევის შედეგების აღმოფხვრა ძნელია.

გამოსავალს რუსეთ-საქართველოს შორის ჩატეხილი ხიდის აღდგენაში ვხედავ. ამ ურთიერთობის მოშლის პასუხისმგებლობა ეკისრება რუსეთის რეაქციულ ძალებს და საქართველოს მხარესაც. საქართველოს დესტრუქციულ პოლიტიკურ ძალებს ვგულისხმობ, რომლებმაც ანტიმპერსონული პოლიტიკა ანტირუსულ პოლიტიკად აქციეს (გამსახურდია, ნათაძე და სხვ.). ურთიერთობის გაუმჯობესება რუსეთის იმ რეაქციულ ძალებს შეუწყობს აგრეთვე ხელი, რომელიც რუსეთის პოლიტიკას განსაზღვრავდა ოქტომბრის გადატრიალებამდე. დემოკრატიულმა რუსეთმა და ჩვენ როგორმე უნდა მოვძებნოთ საშუალება. ნორმალურ ურთიერთობათა აღდგენა უკვე დაიწყო. ამის სამაგალითოდ ფოთის გადარჩენა, სადაც წესრიგისა და კანონიერების აღდგენაში რუსეთის შეიარაღებული ძალები დაგვეხმარნენ. თუ შესაძლებელი გახდება ურთიერთსარგებლო

და თანასწორუფლებიანი ურთიერთობის დაპყრობა, შეიძლება ვთქვათ, რომ საქართველო გადარჩება. ფუფუნების იმედი წერავენ ექნება, აქ შიმშილისა და სიცივლის საგან ერის ხსნაზე საუბარი. მთავარი მაინც ისაა, რომ ჩვენ გასაკეთებელ საქმეს ვერაფერს ვაკეთებთ. საქართველოს ყოველთვის შინაური მტერი ღუშაყდა და ღუშაყდა.

პასუხისმგებლობა:

მომხდარზე პასუხისმგებლობა ზეიდანობის ეკისრება. ბუნებრივია, არა პერსონალურად გამსახურდია, როგორც პიროვნებას, არამედ მთლიანად ამ პოლიტიკურ ძალას. რა თქმა უნდა, არსებულ ხელისუფლებასაც მიუძღვის წვლილი ეკონომიკური კანონი რეალურად რომ ვერ გატარდა, ამას თავისი გასამართლებელი მიზეზები გააჩნია, მაგრამ გამართლება საქმეს არ შეეძლოს...

პარლამენტის მომავალი:

ვფიქრობ, იმ სიტუაციიდან გამომდინარე, რომ პარლამენტი მოსახლეობაში არსებულ რეალურ პოლიტიკურ განწყობილებებს აღარ ასახავს, შეიძლება მისი გადამდელი გადარჩენის საკითხი დადგეს. აქ საგანგაშო არაფერია, რადგან მრავალ დემოკრატიულ ქვეყანაში ასე ხდება. იმის გამო, რომ არჩევნები უზარმაზარ ხარჯებს უკავშირდება, ეს ჩვენთვის ახლა ფუფუნებაა და სანამ ამ ზამთარს არ გადავტარებთ, არჩევნების ჩატარება შეუძლებელია. ჩემი აზრით, მომავალი წლის შემოდგომაზე შესაძლებელი გახდება ხელახალი არჩევნების ჩატარება. აქვე ისიც უნდა აღვნიშნო, რომ არასწორია ბოლო დროს გავრცელებული ტენდენცია, თითქოს ყველაფერში მხოლოდ პარლამენტი იყოს დამნაშავე. ამ პარლამენტმა თავისი ერთი წლის მუშაობის მანძილზე ორმოცდაათზე მეტი კანონის მიღება შეძლო. არ შეიძლება ვუთხვედეთ იმ დეპუტატებს, რომლებიც პირნათლად ასრულებდნენ თავის მოვალეობას. ასეთი დეპუტატები პარლამენტის უმრავლესობაა.

არსებული ვითარების შეფასება:

აფხაზეთისა და სამეგრელოს რეგიონში საომარი მოქმედება ცალ-ცალკე პრობლემაა.

აფხაზეთის ომის ფაქტიც და მიმდინარეობაც რუსეთს წინააღმდეგ პირობა განსაზღვრული. არ პირობა განსაზღვრული ის, რომ ქართველები ასეთ წინააღმდეგობას გაუწევდით და ომი გაგრძელდებოდა. ბევრს აქვს იმედი, რომ რუსეთი დაგვიბრუნებს წარმოუღებელს, მე არა — რადგან სასწაულების არ მჯერა! ჩვენი პრობლემები ჩვენივე გადაწყვეტილებაა. გამსახურდიას მომხრეების გააქტიურებამ სოხუმის დეცემის შემდეგ, ჯერ ერთი, ხელი შეუწყო აფხაზეთში დამარცხების მიჩქმალვას, მეორეც — ხელი შეუწყო საქართველოს მმართველ გუნდს CHF-სკენ მისწრაფებაში, რადგან საქართველოს შეთრევას CHF-ში მოეწონა „გამართლება“ (ყალბი, მაგრამ მაინც „გამართლება“). იმისთვის, რომ ომი მოვიგოთ, რუსეთი უნდა გაიძლიეროს, განუზრუნოს საშუალებები გეაქტეს — პირველყოფილს, ჩვენი იურიდიული უფლებამოსილება. რუსეთს უნდა გააფხვანოთ ჯარი იმ ტერიტორიებიდან, რომლებსაც ჩვენ ვაკონტროლებთ. ეს შესაძლებელია. ჩვენი ტერიტორიების დაბრუნება ჩვენი გადაწყვეტილებაა.

სხვა გზა არ არსებობს. ვიმეორებ: ჩვენს ტერიტორიაზე, რომელსაც ახლა ვაკონტროლებთ, რუსეთს აქვს ძალიან დიდი ინტერესები. როცა ეს ტერიტორიები ნამდვილად ჩვენი იქნება, მაშინ შესაძლებელია მათთან გატარება — იგივე აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს დაბრუნების საკითხის ჩათვლით. საქართველოს ფიზიკურად დაპყრობა რუსეთისთვის პრობლემას არ წარმოადგენს. მისთვის პრობლემაა საქართველოს პოლიტიკურად დაპყრობა.

პასუხისმგებლობა:

ყველაფერზე პასუხისმგებელია ჯერ სახელმწიფოს მეთაური; მერე ყველა, ვინც პოლიტიკაში ჩაბმულია; მერე ყველა, ვინც ცოცხალია და დადის და მერე ყველა, ვინც ცოცხალია და ვერ დადის.

პარლამენტის მომავალი:

პარლამენტის მთავარი ნაკლი არის მისი სიკერის — გოგუაძისა და ვიცე-სიკერის — რჩეული პარტი — აბსოლუტური უუნარობა. პარლამენტს თუ ნიჭიერი სიკერი წარუდგება, მისი მუშაობა სულ სხვა იქნება. მე მაღალი აზრისა არ ვარ პარლამენტის მუშაობის ნაყოფიერებაზე, მაგრამ პარლამენტის დისკრედიტაცია დაუშვებლად მიმაჩნია. პარლამენტი არის ხელისუფლების უმაღლესი ორგანო. საშუალოდ, ეს ზოგიერთს აეოწყება.

ალექსანდრე გუგუშვილი, მონარქისტულ კონსერვატიული პარტია

არსებული ვითარების შეფასება:

ძნელია, დღევანდელი სიტუაცია მშვენიერად შეაფასო. აფხაზეთში განცდილი მარცხი, დასავლეთ საქართველოში წარმოებული სამოქალაქო ომი, ეკონომიკური კრიზისი და შეიარაღებულ ადამიანთა განუკითხავი თარეში სახელმწიფოში ქაოსისა და ანარქიის რეალურ სახეს ქმნის. ჩვენი პარტია იყო და რჩება დემოკრატიის მომხრედ, ჩვენ ვითხოვდით და დღესაც ვითხოვთ პოლიტიკური რეგრესიის აშუშებას და გამოყენებას. იმ ამბების შემდეგ, რაც აფხაზეთში დაგვიტყდა თავს, სრულიად ბუნებრივი იქნებოდა, რომ გაგვჩენოდა სამხედრო რეჟიმის სურვილი, მაგრამ აქაც კი ისევ პოლიტიკური ხერხებით სიტუაციის გამოსწორების მომხრე ვართ. რაც შეეხება აფხაზეთის დაბრუნების პრობლემას, დასავლეთ საქართველოში შექმნილი მდგომარეობა ერთდროულად ყველა ქართველის უბედურებაა და ეს კრიზისი უმოკლეს დროში უნდა დამთავრდეს. ყველაფერთან ერთად ეკონომიკური კრიზისი მეზობელი დაგვატყდა თავს და, აი, ამიტომაც, დღის წესრიგში CHF-ში გაერთიანების საკითხიც დადგა. ჩემი აზრით, CHF-ში შესვლა დიდ ტრავმად არ უნდა აღვიქვათ, მუხედგად იმისა, რომ კარგად მესმის — CHF ჩვენ ამ ეკონომიკური კრიზისის ჭაობიდან ნამდვილად ვერ გამოგვყვანს. ახლა ჩვენი სახელმწიფო ჩამოყალიბების სტადიაშია. საკუთარი თავის ბედაშია და ამიტომაც არ იქნებოდა ურიგო ამ გაერთიანებაში ჩვენი გაწევრიანება. მაგრამ იმასაც დავამატებ, რომ, თუ ზინცა და მაინც, CHF-ში საქართველოს გაერთიანება აუცილებელი იყო, ჯობდა ეს უფრო ადრე მომხდარიყო და არა ამდენი სისხლისა

პასუხისმგებლობა:

1 — მონარქისტულ-კონსერვატიული პარტია ყველა რთულ და გადაწყვეტადი ფაზაში ყოველთვის წარმოადგენდა ეროვნული მოძრაობის განსაკუთრებულ ძალას. ჩვენ არასდროს გავცეცვივართ პასუხისმგებლობას და, რასაკვირველია, არც ახლა ვეცდებით თავის არიდებას, ოღონდ სხვის მიერ ჩადენილ ცოდვას ჩვენ წუ აგვიკლებენ. ამ ბოლო დროს, ეროვნული მოძრაობის ერთი ნაწილი (პარტია-91, მერაბ კოსტავასა და ილია ჭავჭავაძის საზოგადოებები, მონარქისტული პარტია) გაერთიანდა. ჩვენ ამ პოლიტიკურ ორგანიზაციებთან რაღაც განსაკუთრებული შეხების წერტილები მოეძებნეთ. პარტიის ვიწრო ინტერესები გვერდზე გადავდეთ და საქართველოს ინტერესები წამოვიყენოთ წინა პლანზე. ვფიქრობ, ეს უფრო მეტად გავიზრდის პასუხისმგებლობას.

პარლამენტის მომავალი:

დღეს, ფაქტობრივად, პარლამენტი, როგორც საკანონმდებლო ორგანო, აღარ ფუნქციონირებს და პარლამენტარების წინააღმდეგ ისტერიები ატეხილი. ყველაფრის მიუხედავად, საქმე სულ სხვაგვარადია: აღმასრულებელი ორგანოს უნათო მუშაობა, რომლის დანიშნაშიც დეპუტატებს არანაირი წვლილი არ მიუვლივს, რატომღაც პარლამენტს დაბრუნდა. ფუნქციების განაწილებისა და მათზე დაკისრებული პასუხისმგებლობის აღრევა ხდება. ამიტომაც, მკვეთრად უნდა გაიმიჯნოს ერთმანეთისგან საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ორგანოები. ჩვენი პარტია კვლავ რჩება კონსტიტუციური მონარქიის დამხრების მომხრედ, რაც, ჩვენი აზრით, გამოსწორებს მდგომარეობას პარლამენტშიც და, საერთოდ, ქვეყანაში.

გიორგი კობახიძე, ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია

არსებული ვითარების შეფასება:

მიმდინარე პერიოდში ვითარება საქართველოში მძიმეა და თანდათან უარესდება. თუ შარშან გაზაფხუდ, რომ საქართველოს საგარეო პოლიტიკა სწორი გზით მიდის, დღეს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიაში საფრთხეობა ახრისა ვართ. ჩვენი ქვეყნის საგარეო პოლიტიკამ მარცხი განიცადა. აქ ვგულისხმობ განცხადებას CHF-ში გაწევრიანების თაობაზე. არის მნიშვნელოვანი მომენტი, რომელიც აუცილებლად უნდა ახდეს ამ შეფასებას საგარეო პოლიტიკის მარცხი გამოწვეულია მთლიანად მცდარი და, შეიძლება ითქვას, უპრინციპო საშინო პოლიტიკით, რომელსაც ხელისუფლება და კერძოდ, სახელმწიფოს მეთაური ატარებდა. ეროვნულ-დემოკრატიული მხარის ექსტრემი სახელმწიფოს მეთაურის თავის პოლიტიკურ კურსში და მხარდაჭერის ძირითადი მიზეზი სწორედ მისი საგარეო-პოლიტიკური პროგრამა იყო. რაც შეეხება საშინო პოლიტიკას, ამ

მიმართულებით ჩვენ ყოველთვის კრიტიკულნი ვიყავით ბატონი ელვარდის პოლიტიკის მიმართ და ყველაზე მკაცრად გამოხატავდით ჩვენს პოზიციას. მიგაღწიეთ ძველი მინისტრთა კაბინეტის გადადგომას, მაგრამ, სამწუხაროდ, მივიღეთ უარესი მინისტრთა კაბინეტი. ამ კაბინეტით საქართველოს კრიზისიდან გამოყვანა შეუძლებლად მიგვაჩნია. სწორედ ეს გახლდათ ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ ჩვენი პარტიის წევრები კაბინეტის შემადგენლობიდან გამოვიდნენ.

მცდარი საშინო პოლიტიკა იყო განსაზღვრული იმისა, რომ წავაგეთ ომი აფხაზეთში და უკიდურესობამდე გამოვადგით ვითარება სამეგრელოში. ქობალიასა და სხვა ბანდებისთვის ჩვენ რომ მიგვეხედა გასული წლის იანვარ-თებერვალში. ყველაფერი რიგზე იქნებოდა, მაგრამ იმდენი „მოვახერხეთ“, რომ ბანდები მომდღურ სამხედრო ძალებს ეპყვიეთ და, შემდეგ უკვე, სამოქალაქო ომის რანგში გადავიდა მათთან დაპირისპირება. ისიც უნდა ითქვას, რომ ქობალიას ბანდების

მოპოვებას ხელს უწყობდნენ სახელმწიფო სტრუქტურებში მყოფი პიროვნებები და ძალები. მხედველობაში მაქვს მათი მომარაგება იარაღით, მძიმე ტექნიკითა და ფინანსებით.

პასუხისმგებლობა:

პასუხისმგებლობა მომხდარზე იმანაც უნდა ეკისროს, ვინც კრიტიკული იყო თავის საპარლამენტო თუ სხვა საჯარო გამოსვლებში, (ეგულისხმობ ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიას). მაგრამ, ბუნებრივია, პასუხისმგებლობა უნდა განაწილდეს ზემოთაქვეთი — დაწყებული სახელმწიფო მეთაურიდან (უპირველესი პასუხისმგებელი ის არის ყოველივეზე) და შემდეგ: ა) მისი მხარდამხრეები საქმით პოლიტიკაში; ბ) მისი ხალხი, ვინც არც მხარს უჭერდა და არც კრიტიკულად გამოდიოდა.

პარლამენტის მომავალი

დღევანდელი პარლამენტი რომ სუსტია, აშკარაა. მაგრამ სამწუხარო ის გახლავთ, რომ ეს არ არის შემთხვევითი, რადგან

პარლამენტი სწორედ ისეთია, როგორიც იყო ჩვენი მოსახლეობა ამ ერთი წლის წინ. ამაჟამად მოსახლეობა უფრო გაცნობიერებულია პოლიტიკაში სხდომების სატელევიზიო გადაცემების წყალობით. მომავალი არჩევნების შემდეგ, ალბათ, უკეთესი პარლამენტი უნდა მივიღოთ. არსებულმა პარლამენტმა უნდა გააგრძელოს მუშაობა ახალ არჩევნებამდე, რომელიც თავად უნდა დანიშნოს და არა რაიმე ხელისუფლებამ შექმნილმა ორგანომ. არჩევნები, სასურველია, იყოს ვადამდელი. რადგან კიდევ ორი წელი ეს პარლამენტი ვერ გასწევს ტვირთს, რომელზეც პასუხისმგებლობა აიღო. არჩევნები უნდა დანიშნოს შესაძლებლად უმოკლეს ვადაში. შესაძლებელია, არჩევნებში პროგრესულმა ძალებმა ვერ გაიმარჯვონ, მაგრამ დამკვიდრდება ის პრინციპი, რასაც მჭია უმრავლესობის და უმცირესობის მონაწილეობა პარლამენტის მუშაობაში.

კინადან დროის დაკარგვის უფლება არა გვაქვს, აღმასრულებელი ხელისუფლება არჩევნებამდე უნდა „გაქცილიყო“.

არსებული ვითარების შეფასება:

საქართველოში ყველა მიმართულებით კატასტროფული მდგომარეობაა. ძირითადად გამოვყოფ რამდენიმე პრობლემას. პირველია ერის სულიერი მთლიანობის რღვევა, რომელიც სამოქალაქო ომის სახით წარმოჩენილია და მიუხედავად იმისა, რომ აქტიური საომარი მოქმედებები არ მიმდინარეობს, პრობლემას დამთავრებულად ვერ ჩავთვლით. ერთ-ერთ ინტერვიუში გამობოდი: არ შეიძლება არც ერთი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი პრობლემის გადაჭრაზე საუბარი, სანამ სამოქალაქო დაპირისპირება არსებობს. მეორე პრობლემა, რომელიც პოლიტიკურ რანგში ყველაზე დიდ დანაშაულად შეიძლება ჩაითვალოს, არის ისტორიული ტერიტორიების წაგებული ომის შედეგად დათმობა. უნდა ვაღიაროთ, რომ ამ ეტაპზე დაკარგული გუბერნიები არა მარტო აფხაზეთი, არამედ სამხაბლოც და მთელი რიგი ქართული თუ არაქართული რეგიონები მზად არიან მიბაძონ მათ. ამას კი მოჰყვება ერის როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური ანუ ტერიტორიული სხეულის რღვევა.

პასუხისმგებლობა:

მომხდარის გამო პასუხისმგებლობა ეკისრება საქართველოში მცხოვრებ ყველა ზრდასრულ და ჯანსაღად მოაზროვნე პიროვნებას, მით უმეტეს, პოლიტიკურ მოღვაწეებს. ამიტომ პასუხისმგებლობას ვერსად გავუქცევით. ერთადერთი, რაც შედარებით ამსუბუქებს ჩვენს მდგომარეობას, არის ის, რომ იმ ხელისუფლების დროსაც, როგორც კი შევინშეთ ერის სულიერი გახლეჩის სიმპტომები, ავტომატურად გაჩაღდა აქაც, როგორც კი დაიწყო ყოველდღიური უპრინციპო, კაპიტულანტური პოლიტიკა, სესიზმე ვთქვით ამის შესახებ. ამის გამო მთელი რიგი დეპუტატებისა პარლამენტიდან ჩვენს დათხოვნას მოითხოვდა. დღეს, მგონია, ყველა ერთ აზრზე ვართ, რომ ქვეყანაში ტარდება კაპიტულანტური პოლიტიკა. აი, ეს გარემოება თუ ამსუბუქებს ოდნავ ჩვენს მდგომარეობას.

სამწუხაროდ, არ მოგვეცა ნორმალური პოლიტიკის განვითარების საშუალება. ხოლო ორი წლის მანძილზე, როგორც კი იწყებდა სასიკეთო პოლიტიკური ძვრები, მაშინვე ფეთქებულია ზარბაზნები, იწყებოდა კონფლიქტი ხან

აფხაზეთში, ხან დასავლეთ საქართველოში. თუმცა, არც ახლა არის გამოუვალბ მდგომარეობა და შეიძლება აღმოჩენილობითი პროცესის დაწყება. უკვე მიმდინარეობს საკმაოდ სოლიდური პარტიების გაერთიანება დიპლომატურ-კონსერვატიული კოალიციის სახით, რომელსაც ორშაბათიდან, ალბათ, სხვა ცნობილი პარტიებიც შეუერთდებიან. მიმდინარეობს მოლაპარაკება რესპუბლიკურ პარტიასთან, სახალხო ფრონტთან, ქრისტიანულ-დემოკრატიულ კავშირთან, და სხვა.

პარლამენტის მომავალი:

უნდა მოხდეს ხელისუფლების გაყოფა. მე ეს აზრი მივაწვდინე უმაღლეს სახელმწიფო ემულიონებს, შეონდა ბევრ კომპეტენტურ პირთან, შეხვედრა და, ალბათ, შევარდნაზე საქმის კურსში იქნება. აუცილებელია მივეჩვიოთ კოლექტიურ მმართველობას, როცა ვლადპარკობთ საქართველოს გაერთიანებაზე, როგორც მთავარ ფაქტორზე, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ თუ ვერ მოხერხდება პოლიტიკურ ძალთა შეკავშირება ან განსხვავებულ პოზიციებზე მდგომ ორგანიზაციებთან ქვეყნის ინტერესებიდან გა-

მომდინარე თანამშრომლობა, ცალკეული გამოვლა უნდა აირჩეს პარლამენტის რეალურად ხელმძღვანელი ორგანო უმცირესობიდან და უმრავლესობიდან თანაბარი რაოდენობით. ამას დაემატებინ რეგიონების წარმომადგენლები აფხაზეთიდან, აჭარაიდან, ცხინვალისა და დიდი ქუჩა აღმშენებლობითი პროცესი.

რაც შეეხება არჩევნებს, აქ რამდენიმე ეტაპია გასავლელი. ალბათ, აირჩევა პარლამენტის ხელმძღვანელი ბირთვი, რომელიც რეალურად იკისრებს პასუხისმგებლობას. თუმცა, მთავარი მაინც აფხაზეთის პრობლემაა. მე არ მინდა პარლამენტის არჩევნების აფხაზეთის გარეშე ჩატარდეს. ეს იქნება კიდევ ერთი ნაბიჯი, გადაგდებული აფხაზეთის დაკარგვისაკენ. ჩემი აზრით, არჩევნები მომავალი წლის გაზაფხულზე ან უკიდურეს შემთხვევაში, შემოდგომაზე უნდა შედგეს და ამ პერიოდისთვის, რაღაცნაირად, მოვაწესრიგოთ აფხაზეთის პრობლემა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, გაზაფხულზე, როცა აყვავდება ეს მშვენიერი მხარე და ევროპიკურ მცენარეთა საოცარი სურნელი დატრიალდება, ამ კუთხეს აუთვისებელს არავინ დატოვებს.

პასტანგ ძაბირაძე, რესპუბლიკური პარტია

არსებული ვითარების შეფასება:

პრობლემა, რომელიც დასავლეთ საქართველოში არსებობს, ახალი არ არის, იანვარ-დეკემბრის ცნობილი მოვლენების შემდეგ მოდის და შეიძლება ითქვას, ამ ბოლო პერიოდში მწვავე სასათი მიიღო. ხელისუფლებამ ამ პოლიტიკური გზებით მისი გადაჭრა ვერ შეძლო. ჩემი აზრით, დღეს შეიძლება მხოლოდ იმაზე ვილაპარაკოთ, რომ ამ რეგიონში მოხდა კრიზისი. ფაქტობრივი კონსერვაცია, რადგან პრობლემის წარმოშობი წყარო (ყოფილ ხელისუფლებას და მის მაღალ თვითღირსე ველოსიტობა) ისევ არსებობს და თუ რომელიმე ძალას (გველისხმობ საქართველოს გარეთ არსებულს) დასჭირდება, ამ პრობლემის ისევ გააახლებს. სამწუხაროა, მაგრამ ჩემი აზრით ეს ფაქტია აქედან გამომდინარე, ბუნებრივად ჩნდება აზრი, რომ ყოფილი ხელისუფლება ყურდობდა (როგორც მან გააქტორა საომარი მოქმედებანი) არა საქართველოში მოქმედ რეალურ ძალებს, არამედ საქართველოს ფარგლებს გარეთ არსებულ პოლიტიკურ და სამხედრო ძალებს. ჩვენ ამის შესახებ ადრეც ვთქვამს. სამწუხაროა, მაგრამ არსებული ხელისუფლებაც ამ პრობლემის მოგვარებისას არაქართულ ძალებს დაეყრდნო (მხედველობაში მაქვს შავი ზღვის რუსეთის ფლოტი და მისი საზღვაო ფლანგები), რომლებიც დღეს ფაქტობრივად აკონტროლებენ ფოთს და მიმდებარე რეგიონებს. ამდენად, შინაური ქართული პრობლემის გადაჭრა, როგორც ახლანდელმა ხელისუფლებამ, ისევე ყოფილმა ხელისუფლებამ შესაძლებელია გამო-

ყენებით მოინდობს. როგორც ერთი, ისე მეორე მხრიდან ჩემთვის ასეთი რამ აბსოლუტურად მიუღებელია.

ორივე სიტყვა აფხაზეთზეც ვთქვით. ჩემთვის დღემდე გაუგებარია, რომ არსებულმა ხელისუფლებამ და პარლამენტმა არანაირი შეფასება და რეაგირება არ მოახდინა აფხაზეთში დატრიალებულ ტრაგედიას. ვფიქრობ, ჩვენ კიდევ ერთხელ ჩვენი დემოკრატიული რუსეთის საშუალება მივეცით აფხაზეთის პრობლემა ისე გადაწყვიტოს, როგორც მას მოეხერხება.

პასუხისმგებლობა:

ამა თუ იმ საკითხის განხილვის დროს ძალიან ხშირად მოგვისმენია განცხადება: „მე ვიღებ პასუხისმგებლობას“ მაგრამ ეტყობა, ჩვენ ყველამ (მათ შორის საზოგადოებამაც) უნდა გავაცნობიეროთ, თუ რას ნიშნავს პასუხისმგებლობის საკუთარ თავზე აღება დასავლეთის ქვეყნებში, როგორც პოლიტიკოსი იღებს რაიმე პასუხისმგებლობას და ვერ ასრულებს თავის დანაპირებს, უბრალოდ, პოლიტიკური სკინდინა მიდის. ჩვენთან ასეთი რამ არ ხდება, ამიტომ შეიქმნა ისეთი სიტუაცია, როცა ყველა ყველაფერზე იღებს პასუხისმგებლობას, პასუხს კი არაფერზე აგებს. თუ პასუხისმგებლობის აღებაში ისტორიის წინაშე წარდგომას გულისხმობენ, ეს გერანაირი შედეგია, რადგან ისტორიის წინაშე ჩვენ ყველა წარვდგებით, მოუხედავად იმისა, გვაქვს თუ არა ამის სურვილი. ამიტომ ჩემთვის კითხვაზე პასუხი, თუ ვინ იღებს ქვეყანაში შექმნილ მდგომარეობაზე პასუხისმგებლობას, ცოტა რთულია. მიუხე-

დავად ამისა, რადგან ჩვენც შევდივართ ამ ხელისუფლებაში, პასუხისმგებლობის ნაწილი (ჩვენი შესაძლებლობის ფარგლებში) ჩვენც გვეკისრება.

პარლამენტის მომავალი:

იმის შესახებ, თუ როდის იქნება მოწვეული პარლამენტის სესია, ჯერჯერობით ოფიციალური ინფორმაცია არა გვაქვს. მე მაინც ვფიქრობ, რომ უახლოეს დღეებში სხდომა ჩატარდება, რადგან საგანგებო მდგომარეობის დრო იწურება. ვინც დაკვირვებით ადევნებდა თვალს სესიების ტრანსლაციას, ეს სიმბეჭდურად, რომ ჩვენ, რესპუბლიკელები, თითქმის ერთი წლის უკან და შემდგომ პერმანენტულად ესვამდით საკითხს პარლამენტის მუშაობის შესახებ. გაზაფხულზე კანონმდებლობის შევიტანეთ პარლამენტში, რომელშიც ვეხებოდით როგორც პარლამენტის, ისე საბათრობო სტრუქტურების რეორგანიზაციას ვამბობდით, რომ ქვეყანაში არის ხელისუფლების კრიზისი. სამწუხაროდ, ჩვენს მცდელობას არანაირი შედეგი არ მოჰყვა. მე ვფიქრობ, დღევანდელი შექმნილი სიტუაცია და სახელმწიფოს მეთაურის მიერ მიღებული პოლიტიკური გადაწყვეტილება ბედებს ეჭვს, რომ მაგანს და მაგანს ხელს აძლევს არა სერიოზული და მოქმედი პარლამენტი, არამედ რაღაც პარლამენტის სუროგატი, რომელიც ფაქტობრივად საღაფროდ იქნებოდა ქვეყნის. მიუხედავად პარლამენტის პერსონალური შემადგენლობისა, მე მჯამს, რომ სწორი ორგანიზების შემთხვევაში ამ პარლამენტს შეეძლო გაცილებით უკეთ ემუშავა.

თამარ ჩხეიძე,

ილია ჭავჭავაძის

საზოგადოება

არსებული ვითარების შეფასება:

მდგომარეობა ძირითადად ტრაგიკულია, მაგრამ გამოუვალბი არ არის. საერთოდ, მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებს უარყოფითად ვაფასებ. ეკონომიკაში ხელოვნურად შექმნილი დამანგრეველი პროცესები მიმდინარეობს, არ ტარდება ეკონომიკური რეფორმა. ფაქტობრივად ახალმა ხელისუფლებამ კიდევ უფრო გააღრმავა ის მდგომარეობა, რაც გამსახურდიას რეჟიმის დროს იყო. აფხაზეთის საკითხს თუ გადავხედავთ, აქაც გაცილებით დადებითი შედეგების მიღწევა შეიძლებოდა სწორი, პრინციპული პოლიტიკა რომ გატარებულიყო, აგრესორს თვების სახელი დარქმეოდა, რითაც შეიზღუდებოდა რუსეთის აგრესია და შესრულებოდა სამშაო ბრძოლისუნარიანი არმიის შესაქმნელად.

პასუხისმგებლობა:

იმ თაზიციის წარმომადგენლებს, რომელთა კონცეფცია თუ პრინციპები ცხოვრებაში არ გატარებულა, გვეკისრება ერთადერთი პასუხისმგებლობა: ჩვენ ვერ შევძელით უმრავლესობის ანუ სახელმწიფოს მეთაურის მხრიდან წინააღმდეგობის დაძლევა. თუ ამაზე ლაპარაკი, კი ბატონო, მაგრამ სხვა მხრივ პასუხისმგებლობას ვერ ავიღებთ, რადგან არ ვეთანხმებით სახელმწიფოს მეთაურის მიერ წარმოებულ პოლიტიკას.

პარლამენტის მომავალი:

მე ვფიქრობ, რომ იმ სიტუაციაში, რომელიც დღეს არის შექმნილი, ახალ არჩევნებს მხოლოდ მაშინ ექნება აზრი, თუ მასში ყველა პოლიტიკური ძალა მიიღებს მონაწილეობას და ნამდვილად დემოკრატიული პრინციპით ჩატარდება. მაგრამ, თუ არჩევნები ჩატარდა იმ ნიშნით, რომელიც დღეს ბატონობს ჩვენს ყოფაში, როდესაც ყველა პოლიტიკური ძალა ჩაშობილია და იღვწება, მე არ მგონია, რომ ეს არჩევნები ნამდვილად დემოკრატიული იქნება და დადებით შედეგს მოგვცემს.

პაატა ალაშვილი, მერაბ კოსტავას საზოგადოება

არსებული ვითარების შეფასება:

სახეზეა უწევავს პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისი. ეს სიტუაცია კი ხელოვნურად და წინასწარგანზრახულად არის შექმნილი. ბევრი რამის თავიდან აცილება შეიძლებოდა, მაგრამ ასეთი ვითარება გარკვეულ წრეებს აწყობს კიდეც. მინდა თქვენი ყურადღება შევანერო ერთ კარგეთაზე: გაზეთებში გამოქვეყნდა 129 გაცემის სია, რომელნიც ეთანხმებოდნენ CHG-ში გაწვევას. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს სია გაბერილია. გარდა ამისა, სრული დაბეჯითებით უნდა განაცხადო, რომ რატიფიკაციას ბევრი იმართავს არ მისცემს ხმას, ვინც ახლა ხსენებულ სიაშია შეყვანილი. ამდენად, რატიფიკაცია არ მოხდება, მაგრამ რომც მოხდეს, ის მაინც იურიდიული ძალის არმქონეა, რადგანაც 1991 წლის 31 მარტს ჩატარდა რეფერენდუმი, რომელშიც მონაწილეობდა მოსახლეობის 90 პროცენტი და მათგან 99 პროცენტმა უარი განაცხადა რომელიმე სხვა ქვეყნის შემადგენლობაში ნებისმიერი ფორმით ყოფნაზე, ანალოგიურ საკითხზე რეფერენდუმის მოწყობა კი, მხოლოდ 10 წლის შემდეგაა შესაძლებელი.

პასუხისმგებლობა:

პასუხისმგებლობა, ბუნებრივია, ხელისუფლებას ეკისრება, ამჟამად კი ხელი-სუკლება პარლამენტია და მეც ხელისუ-

ფლებს წარმომადგენელი ვარ, მაგრამ პარლამენტი შეგნებულად იქნა ჩამოცილებული სახელმწიფოს მართვა-გამგეობას. ამიტომაც მთელი პასუხისმგებლობა უშუალოდ ედგურად შევარდნაძეს ეკისრება. მინდა აღვნიშნო, რომ შევარდნაძეს იმდენი დანაშაული მოუძღვის საქართველოს წინაშე, რომ თვით გამსახურდიაც კი უცოფველ კრავად გამოიყურება მასთან შედარებით.

შევარდნაძე დღეს პოლიტიკურად გაკოტრებულია. მან ვერ შეძლო ვერც ერთი პრობლემის მოგვარება. ხშირად გვეხმის, რომ პასუხისმგებლობით მე ვიღებ ჩემს თავზე, მაგრამ რაზე და როდის აგო პასუხი?! აფხაზეთის დაკარგვაზე, სამხაბლოზე თუ სამოქალაქო ომის გააღებაზე?! საქართველო დღესაც სამოქალაქო ომის მდგომარეობაში იმყოფება. მსხვილკალიბრიანი საარტილერიო იარაღის და მძიმე ტექნიკის სროლის შეწყვეტა არ ნიშნავს ომის დასრულებას. შინაარსებული კონფლიქტი მაშინ დასრულდება, როდესაც აღმოიფხვრება მისი წარმოშობის მიზეზი — ე.ი. უწებელყოფილი იქნება გამსახურდიას ფაქტორი და განიარაღდება მისი მომხრეები. ეს შევარდნაძეს არ აწყობს. მას მტრის სატი ჭირდება ვითარების გასამართლებლად.

პარლამენტის მომავალი:

როგორც აღვნიშნე, შეგნებულად მიმდინარეობდა პარლამენტის დისკრედიტაცია და ასევე შეგნებულად იქნა ის ჩამოშორებული ქვეყნის მართვა-გამგეობას.

ამის გარდა, შეიქმნა პარალელური სტრუქტურა სახელმწიფოს მეთაურის პოსტის შემოღებით და სათანადო აპარატის შექმნით, რაც, ჩემი აზრით, სრულიად დაუშვებელია.

ზვიად გამსახურდიასდროინდელ პარლამენტში კომისიები ამუშავებდნენ კანონპროექტებს. ერთი რომელიმე კომისიის მიერ შემუშავებული კანონპროექტი ეგზავნებოდა ყველა კომისიას, რომელთა შენიშვნებაც ითვალისწინებდნენ შემდეგში. ეს შავი სამუშაო კი, ახლა პირდაპირ სხდომებზე მიმდინარეობს და ხალხსაც ცუდი და ამავე დროს არასწორი შთაბეჭდილება ექმნება პარლამენტის შემადგენლობაზე.

შევარდნაძე დღის სიახლოვედით დაითხოვდა ამ პარლამენტს, მაგრამ აცნობიერებს იმას, რომ თვითონ არის მისი თავმჯდომარე და იურიდიულად ეს არ შეუძლია. გარდა ამისა, სახელმწიფოს მეთაურის პოსტი „თითქმის გამოწვეულია“ და შევარდნაძე, პარლამენტის დაშლით, თავის ძირითად პოსტს კარგავს.

ამ პარლამენტს შეუძლია მუშაობა, აქვს დიდი პოტენცია და მისმა თავმჯდომარემ, ნაცვლად შეგნებულად დისკრედიტაციისა, უნდა მისცეს მას მუშაობის საშუალება. შევარდნაძეს, ოფიციალურად არ შეუძლია პარლამენტის დათხოვნა, მიუხედავად თავისი სურვილისა, ხოლო პარლამენტი მოვალეა ბოლომდე შეასრულოს მასზე დაკისრებული მოვალეობა, მითუმეტეს, მას ძალუქს ეს.

არსებული ვითარების შეფასება:

— შექმნილი ვითარება კატასტროფულია. ხელისუფლების უმოქმედობა უკეთესობის არავითარ პერსპექტივას არ ტოვებს, აქამდე წამოწეულმა ვერცერთმა საქმემ შედეგი ვერ გამოიღო.

აზრდით, არსებული სიტუაცია შეიძლება შევასწავს, როგორც სრული კრახი.

პასუხისმგებლობა:

— შექმნილ ვითარებაზე პასუხს ყველა აგებს: ხელისუფლებაც, მათ შორის მეც, ყველა პოლიტიკური ძალა (პოზიცია და ოპოზიცია), სახელმწიფოს მეთაურიც და ხალხიც, რომელმაც ვერ გააკეთა სწორი არჩევანი — წინასწარწერო კამპანიაში აყვავებული იყო ირწმუნა ცრუ დაპირებები.

განსაკუთრებული პასუხისმგებლობა კი ხელისუფლების სათავეში მყოფ კაცს — შევარდნაძეს მოეკისრება, ყველაზე მეტ პასუხს ის აგებს, რადგანაც სწორედ ის ახორციელებს ამჟამად საქართველოს პოლიტიკურ კურსს და შედეგიც მას უნდა მოეკისროს.

ამჟამად კი შევარდნაძე ამჯობინებს კონფორმაციას, ცდილობს ქვეყანაში დაამყაროს ავტორიტარული რეჟიმი.

რაც შეეხება სოხუმის დაცემას, აქ როგორც გამსახურდიას, ისე შევარდნაძე-

საც „დიდი წვლილი“ მიუძღვის. სწორედ მათმა ურთიერთდაპირისპირებამ დაგვარგებინა აფხაზეთი.

პარლამენტის მომავალი:

— ჩვენ კარგი პარლამენტი გვყავს. მე გავცნობივარ სხვა ქვეყნების პარლამენტების მუშაობას და უნდა ითქვას, რომ პოტენციურად ჩვენი უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანო, თავისი უმაღლესობით, არავის ჩამოუვარდება. სხვა საქმეა, რომ ორგანიზაციული თვალსაზრისით მუშაობა ნაკლებად ეფექტურია. არ მინდა ტრაბახი ჩამოვადლოს, მაგრამ უნდა აღვნიშნო, რომ ამ მხრივ გამსახურდიასდროინდელი პარლამენტი უკეთ გამოიყურებოდა.

მე ვთქვი, რომ ეს პარლამენტი პოტენციურად კარგია, მაგრამ რამდენად უცნაურადც უნდა ქდერდეს, თვით მის თავმჯდომარეს არ სურს, რომ პარლამენტმა ნორმალურად იმუშაოს. შეიძლება კი ოჯახის უფროსს თავისი ოჯახი — არ უნდოდეს?!

ჩემი აზრით, ამ პარლამენტმა თავისი ციკლი უნდა დაამთავროს, ე.ი. უნდა იმუშაოს კიდევ იმდენ ხანს, რა ხნითაც არის არჩეული, სამუშაო კი ბევრიც აქვს და პერსპექტიულიც. კერძოდ, უნდა შეიშაუდეს კონსტიტუცია, გატარდეს რეფორმები, და სხვა...

არსებული ვითარების შეფასება:

— მოკლედ იმის თქმა, რა ხდება დღეს საქართველოში, ძნელია, რადგან მრავალფეროვანი პოლიტიკური პროცესები მიმდინარეობს. მე ვფიქრობ, რომ ახალი, უზარმაზარი პოლიტიკური პოტენციალის მქონე ორგანიზაციის ჩამოყალიბება, რისი მოწვენიც 21 ნოემბერს გავხდით, ალბათ, ახალი ეტაპის დასაწყისია ქართულ პოლიტიკურ ცხოვრებაში, ვინაიდან, პირველად, უკანასკნელდღი წლების განმავლობაში, გაჩნდება დემოკრატიული და გავლენიანი ძალა, რომელიც მოიცავს ადამიანების არა მცირე წრეს, არამედ საქმოდ ფართო ფენებს.

დღეს უნდა გვახსოვდეს, რომ საქართველოს სახელმწიფოებრიობას ჰყავს არა მარტო გარეშე, არამედ საკმაოდ გაუღიანი შინაური მტერიც. პირველ რიგში დავასახელებ იმ ადამიანებს, რომლებსაც მე ვუწოდებ ომის პარტიას. ეს არის ხალხი, რომელმაც თავის ცხოვრების წესად გაიხადა მუდმივი კონფორმაცია, შეიარაღებული კონფლიქტების არსებობა ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე. მეორე არის მავთილური დაჯგუფებები, რომლებსაც ხელს აძლევთ ქოსი და როგორც თეზი წყაღში, ისე გრძნობენ თავს კონფორმაციის და განუკითხაობის პირობებში. აღვნიშნავ, აგრეთვე, პოლიტიკურ დაჯგუფებებს, რომლებიც ნათლად ხედავთ, რომ თუ საქართველოში განვითარდა დასავლური პოლიტიკური კურსი, მათი ადგილი პოლიტიკურ ასპარეზზე პრაქტიკულად არ იარსებებს.

ეს სამი კომპონენტი სერიოზულ საფრთხეს უქმნის ჩვენს სახელმწიფოებრიობას. ამიტომ ყველა ჯანსაღი პოლიტიკური ძალა, პირველ რიგში საქართველოს მოქალაქეთა კამიში და სხვა კონსტრუქციული პოლიტიკური ძალები, სერიოზულად უნდა მოეკიდონ იმ პროცესებს, რაც მიმდინარეობს დღეს საქართველოში. მე დარწმუნებული ვარ, რომ თუ მოვახერხებთ ამ სამიზნეობის გაცნობიერებას, მაშინ შევძლებთ როგორც გარეშე, ისე შიდა მტრის წინააღმდეგობის დაძლევას.

პასუხისმგებლობა:

— ვინაიდან გახლდით პარლამენტის დეპუტატი და ერთ-ერთი სერიოზული პოლიტიკური ორგანიზაციის ლიდერი, ბუნებრივია, ყველა ჩემს კოლეგასთან ერთად ვიზიარებ მძიმე პასუხისმგებლობას ყველაფრისათვის, რაც მოხდა. შემიძლია გავიხსენო, თუ რა გააკეთეს მწვანეებმა იმისათვის, რომ ეს არ მომხდარიყო, დაწეული სოციალური დაცვის პროგრამით, ეროვნული გვარის შექმნით, დამთავრებული საქმოდ საინტერესო ეკონომიკური პროგრამით, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება — ჩვენ თავიდან ვერ ავიცილეთ აფხაზეთის ტრაგედია, ვერ აღგვევით ყაჩაღობა, რიგების გარეშე ვერ უზრუნველყავით გაწამებული თანამოქალაქეების პური მომარაგება. ამ ფონზე, ერთადერთი, რაც გაგვაშინებდა, იქნება ის, თუ ჩვენ მოვახერხებთ ამ პრობლემების გადაჭრას. სხვათაშორის კავშირი, რომელიც 21 ნოემბერს ჩამოყალიბდა, უნდა გახდეს ამ საქმის ორგანიზატორი.

პარლამენტის მომავალი:

— მე უკვე გამოვთქვი ჩემი მოსაზრება, რომ დღევანდელ ეტაპზე მიზანშეწონილი იქნება გაგრძელება საგანგებო მდგომარეობა კიდევ ორი თვით. ალბათ გვახსოვს, რომ საგანგებო მდგომარეობა თავის დროზე გამოცხადდა კრიმინალური სიტუაციის დაძაბვასთან დაკავშირებით. საინტერესოა, რომ მის გამოცხადებას მოჰყვა აფხაზეთში მდგომარეობის მკვეთრი შეცვლა. ამიტომ ძირითადი, რის გამოც გამოცხადდა საგანგებო მდგომარეობა, პრაქტიკულად ვერ განხორციელდა. არადა ეს პრობლემები დღესაც აქტუალურია. ამიტომ მე ვთვლი, რომ უნდა მოვიქცეთ თანამიმდევრულად და პარლამენტმა გააგრძელოს მუშაობა ძირითად კომისიებში და არა პლენარულ სხდომებზე. რაც შეეხება მომავალს, ვიტყვი, რომ ამჟამად იგრძნობა ადგილი არჩევნების მოწყობის საჭიროებას.

ილია ჭავჭავაძის საზოგადოების გამგეობის წევრთა განცხადება

ამ ბოლო დროს, ილია ჭავჭავაძის საზოგადოების სახელით, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებმა გაავრცელეს რამდენიმე განცხადება, რომელთა შინაარსი ჩვენ მხოლოდ მათი გამოქვეყნების შემდეგ გავიცეთ.

ელემენტარული საწყისდებო და ზნეობრივი პირობაა მსგავს განცხადებათა წინასწარი შეთანხმება საზოგადოების ხელმძღვანელობის უმრავლესობასთან მაინც. მით უმეტეს, რომ საზოგადოებას თავმჯდომარე არ

ჰყავს და მას მართავს ათავადიანი გამგეობა. მსგავსი განცხადებები უზერხულ მდგომარეობაში აყენებენ საზოგადოებას.

ილია ჭავჭავაძის საზოგადოების გამგეობის წევრები:
ჭუმბურ კობალიანი
ნიკო ჭავჭავაძე
ანზორ აბუხანდაძე
გურამ ყორანაშვილი
იოსებ ბანძელაძე

მიხეილ ნანეიშვილი, ლიბერალურ დემოკრატიული პარტია

არსებული ვითარების შეფასება:

— დღეს საქართველოში შექმნილი სიტუაცია არის უაღრესად კრიტიკული და პერსპექტივების გათვალისწინება ჭირს. უპირველეს ყოვლისა, მხედველობაში მაქვს ეკონომიკური მდგომარეობა. მე პირადად დღეს მიმდინარე პროცესებში ვერ ვხედავ რეალურ გამოსავალს.

ეკონომიკის სფეროში უნდა მოხდეს მთავრობის კურსის რადიკალური შეცვლა.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია კრიმინალური სიტუაცია საქართველოში, რომელიც ასე სამძიმოა ადამიანებისათვის, მაგრამ ესეც ჩვენი უმძიმესი ეკონომიკური მდგომარეობის შედეგია.

უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება თავად პოლიტიკურ სიტუაციას. მე გვგლისხმობ საქართველოს შესვლას CH-ში და იმ პერსპექტივებს, რომლებიც ამ მხრივ

ეხება ჩვენს ქვეყანას, რაც, რბილად რომ ვთქვა, ერთობ საკოჰმანო მდგომარეობას ქმნის.

კონფლიქტურ სიტუაციებთან დაკავშირებით ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ არძინას დაჯგუფება და გამსახურდიას მომხრეები ტყუპისცალეები არიან, რომელთა უკან ერთი ძალა დგას.

რაც შეეხება უშუალოდ სამეგრელოს რეგიონს, იქ მთავრობის მიერ დაშვებულ იქნა უხეშო შეცდომები. მიმაჩნია, რომ თავიდანვე უნდა მიგვედო რადიკალური ზომები, როდესაც სიტუაცია საპოლიციო იყო. დღეს იმასაც კი ამბობენ, რომ სამეგრელოში დათმობებით რაღაც პოლიტიკური კამბალი დავაგროვეთ, მაგრამ მე მათი არ მჯერა.

რაც შეეხება აფხაზეთს, ომის წაგებასთან ერთად იქ გამოჩნდა ვინ ვინ არის, რაც ჩვენი მორალურ-პოლიტიკური გამარჯვება იყო, მაგრამ ის ფაქტი, რომ ხელ შე-

კრულების უხეშ დარღვევას სამხედრო თვალსაზრისით მომზადებული არ დაგვდით, ჩვენი პოლიტიკის სერიოზული მარცხია.

აფხაზეთს ჩვენ ვერავინ წაგვართმევს. არის პერიოდი, როდესაც ქვეყანა თავის გარკვეულ ტერიტორიას კარგავს. საუბარი იმაზე, რომ საქართველო აფხაზეთს კარგავს, დღეს საერთაშორისო ასპარეზზე საერთოდ არ არის. სწორედ იმ დღეებში, როდესაც სამთავრობო ჯარები გამოვიდნენ აფხაზეთიდან, დასავლეთის სახელმწიფოებმა სპეციალურად აღნიშნეს, რომ აფხაზეთი საქართველოს ტერიტორიაა. უპირველეს ყოვლისა, პოლიტიკურად უნდა დავადსტუროთ აფხაზეთი მხრიდან ქართველთა გენოციდი, დასკვნები გავაკეთოთ თავად და სხვებსაც გავაკეთებინოთ.

აფხაზეთი ჩვენი მთელის ნაწილია, მაგრამ ამასაც რომ თავი დავანებოთ, იქ მომხდარი საერ-

თაშორისო სამართლით გათვალისწინებული დანაშაულების გამო, აფხაზეთის ხელისუფლებასთან მოლაპარაკება საერთოდ მიუღებელია. მე დარწმუნებული ვარ, საქართველო აფხაზეთს არ დაკარგავს.

პასუხისმგებლობა:

— ვერც ერთი პოლიტიკური ძალა თავის წვლილს ამ მდგომარეობაში ვერ უარყოფს. ჩვენი მთავარი შეცდომა ის იყო, რომ საშინაო პოლიტიკის საკითხებზე საუბარს თავს ვარიდებდით. დღევანდელ სიტუაციაზე სწორედ საშინაო პოლიტიკაში მიგვიყვანა. ცუდკვანას მდგომარეობაში ვიყავით — ერთის მხრივ იყო სამაჰლამენტო ოპოზიცია, რომლის საქმიანობაშიც კონსტრუქციული დღესაც ვერავფერს ვხედავ და მეორეს მხრივ — მუდმივად ფეთქებადი სიტუაციები. ჩვენ რომ კრიტიკული პოზიცია დაგვეჭირა ოპოზიციის მიმართ, ამგვარი საქ-

ციელობა შეიძლება დაძაბულობა გაგვეძლიერებინა და აღმოჩენილიყავით იმ მხარეს, სადაც ყოფნა საერთოდ არ გვინდოდა.

ჩვენ უნდა გვეცნოდნა საშინაო საკითხებში გარკვეული პოლიტიკური სახე, რაც, სამწუხაროდ, არ გავგიჟებოდა.

პარლამენტის მომავალი:

— ლაპარაკობენ, რომ ვადაზე აღერ უნდა დაინიშნოს არჩევნები. მე პირადად ვფიქრობ, ეს მთლად კარგი არ იქნება, ყოველ შემთხვევაში, ამ პარლამენტმა ერთი წელიწადი მაინც უნდა გააჩაჩლოს თავისი არსებობა, ეჭვი მეპარება, რომ ამ სიტუაციაში მოსაძლეველია უკეთესი პარლამენტის შექმნა.

ეჭვის საფუძველს მაძლევს სიტუაცია, რომელიც დღეს ქვეყანაშია. ეს ერთი, მე — ამჟამინდელი პოლიტიკური ძალთა განაწილება.

წმინდა მხედარი

გაზეთი
წამოვიყენე

«ქავკასიონი»

გიორგობა

23 ნოემბერი, 1993

ტყვეთა განმათავისუფლებელი და
გლახაკთა ხელის აღმპყრობელი,
სნეულთა მკურნალო და მეფეთა
უძლეველო წინამბრძოლო, ღვაწლით
მოსილო, დიდო მოწამეო, გიორგი,
ევედრე ქრისტესა ღმერთსა
შეწყალებად სულთა ჩვენთათვის.

წმინდა გიორგი — ძლავამოსილი

მთავარმონაქვო წმინდა მხედარი

ადამიანი მარადიულად ამარცხებს ურჩხულს, მარადიულ მტერს სიკეთისას, კაცობისა, ქვეყნისა და პიროვნებისა. ეს გულისხმობს მარად გამარჯვებულის მარადიულ ტანჯვა-წამებას. აქ არაა ბრძოლის შემდგომი ზეიმი. აქაა მაღალსულიერების დღესასწაული. ესაა გამოხატული ჯერ ფსალმუნის და შემდეგ მოციქულის სიტყვებში — „შენთვის მოგვდებიო მარადლე“. მარადლე სიკვდილი გული-სხეობს მარადიულ აღდგომას. რაც უფრო დიდია ძალმოსილება, მით უფრო მეტი ტანჯვის გადატანა უხდება მას. ესაა ყოფიერების ტანჯვა, წამება ღვთიური ყოფიერების შენარჩუნებისათვის.

ამ იდელების მატარებელია წმ. გიორგი. წმ. გიორგი გმირების ღვთაებრიობის განსახიზრებაა. მასში განსახიზრდა ის იდელები, რომლებიც ადამიანის ღვთაებრივ სიკეთეს, გულგამეში, მარადუკი, რა და ინდრა მითრას, ან პრომეთეს და პერაკლეს, ან აპოლონი. წმ. გიორგის სახე-იდეალი ვლინდება უამრავ იერსახეში, ზღაპრულ, საღვთო, ანდა არა ჩანს, იქნება ეს მრავალი მაგიდის რაინდები, რომლებიც იბრძვიან წმ. გრაალის მოსაპოვებლად, ანდა სკანდინავიური საგების გმირები, თვით მუსლიმანური სამყაროს გმირები (აქ

მას ეწოდება ჯარჯი), რუსულ-სლავური ეგორი და იური და ქართული: ამირანი, მზე-ჰაბუკები, ღვთისშვილები, „ამირანდარეჯანიანის“ პერსონაჟები და, განსაკუთრებით, ცხადია, „ვეფხისტყაოსნის“ გმირები, უბირველესად, ტარიელი, რომელმაც განახორციელა ის, რომ „ნახეს მზისა შესაყრელად გამოეშვა მთვარე გველსა“, ე.ი. იდეალში განახორციელა ის, რაც წმ. გიორგის უმთავრესი სასწაულთაგანია: მან ხომ გველ-ვეშაპისაგან გაათავისუფლა მშვენიერი ასული.

უამრავ თვისობრივ წახანგა და გავრცელებულ იერსახეთა შორის უმთავრესია ის, რომ ძლევით შემოსილი მთავარმონაქვე გიორგი არის წმინდა მხედარი, ანუ ქრისტეს მხედარი. ზოგჯერ ასეც ეწოდება: „მხედარი წმიდისა სამებისაი“. წმინდა მხედარი — ეს არის უმაღლესი ქრისტიანული იდეალი. მისი ბირველსახეა თვით მაცხოვარი, რომელიც ამბობს: „ნუ ჰგონებთ, ვითარმედ მოვედ მე მიფენად მშვიდობისა ქუეყანასა ზედა; არა მოვედ მიფენად მშვიდობისა, არამედ მახვილისა“ (მთ. 10,34).

ქრისტიანობა მიტევების რელიგიაა. აქ მთავარია მაღლი, მაღლი მიტევებისა, ოღონდ არა სტა-

ნისადმი. სატანური უნდა დაითრგუნოს, დაითრგუნოს მახვილით, სულიერი მახვილითაც და საო-მარიოთაც. ასეთი მახვილითაა თვით მაცხოვარი.

„წმინდა მხედრის“ მთავარი ნიშანია ურყევი რწმენა და ასეთი რწმენის წყალობით მზადყოფნა ყოველგვარი განსაცდელისათვის. ესაა მთავარი, ამიტომ ქრისტეს მხედრად ითვლებოდნენ არა მხოლოდ მეომარი წმინდანები, არამედ ყველა, ვინც-კი სულიერად ებრძოდა სატანას. ამ აზრით, წმ. მხედარი იყო წმ. ნინოც და წმ. შუშანიკი, რასაკვირველია, წმ. აბო ტფილელი და წმ. გრიგოლ ხანძთელი, ცოტნე დადიანი და ქეთევან დედოფალი და, ცხადია, დავით გურამიშვილი, რომელიც წმინდანად გამოუცხადებელი ჰეშმარიტი წმინდა მხედარია.

ერთია, რომ ყოველი წმინდანი მხედარია, ე.ი. მეტროპოლიტ ათვლება ყველა, ვინც-კი სიკეთეს იცავს, თუნდაც სიწყნარით, რადგან სიმშვიდეც სატანასთან ბრძოლაა, ისე ვერ იქნება სიმშვიდე, სიმშვიდეს სულიერი ძალა სჭირდება, სიკეთით აღვსილი ძალა. ამ აზრით, ითვლება ყოველი წმინდანი მხედრად. მეორეს მხრივ, „წმინდა მხედარი“ ის აზრია, რომ ყოველი მხედარი უნდა იყოს

წმინდა, თანაც, აუცილებლად წმინდა, სხვაგვარად ის არის მკვლელი. ასე რომ, სიწმინდე ყველაზე მეტად სჭირდება მხედრობას, ე.ი. იმას, ვისთვისაც ეს ყველაზე უფრო ძნელია. ძნელია ღირსეული სიკიცხვად და ძნელია ღირსეული სიკვდილიც. ერთი მეორეს ითხოვს და ესაა წმინდა მხედართა იდეალი.

წმ. გიორგის უმაღლესი საფეხური უკავია ზეციურ იერარქიაში: უფალი — ღვთისმშობელი — ანგელოზები და მთავარმოწამენი. მათ შორისაა წმ. გიორგი. მაგრამ ზეცასთან მისი უშუალოდ დამაკავშირებელი მიქაელ მთავარანგელოზი, რომელიც მხედარმთავარაა ზეციურ მხედრობათა, დიდმთავარია ანგელოზებისა (დანიელ, 12,1). მიქაელია მთავართაგანი „მეფობისა სპარსთასა“. აქედანვე მოდის აღმოსავლეთ საქართველოში გავრცელებული „სპარსთა ანგელოზი“ (ე.ი. სპარსეთის სამეფოსთან დაკავშირებული) და „სმათ (ანუ მხედრობათა) ანგელოზი“.

გაბრიელია ანგელოზი — მაცნე, ზოლო მიქაელია ანგელოზი — მხედარი. ასეთივეა მათი იკონოგრაფიული სახეებანი ქართულ ფრესკებზე და მთელს საქრისტიანო ხელოვნებაშიც. მიქაელ მთავარანგელოზი ქვეყნიერების

აბოკალისტური მომავლის, ანუ საყოველთაო აღსაარულის დღის მთავარი განმკითხველი მსახურია — ამისი სასწაულებრივი ხილვა ასეა წარმოდგენილი „წმ. გიორგი ღმრთისმეტყველის გამოცხადებაში...“ სასწაული დიდი გამოჩნდა ცათა შინა — დედაკაცი, რომელსა ემოსა მზე და მთავარე, იყო კვეთე ფერხთა მისთა და თავსა ზედა მისსა გვირგვინს ვარსკვლავთა ათორმეტთა“ (12,1).

მომდევნო სასწაული ასეთია: „ვეშაბი დგა წინაშე დედაკაცისა მის, რომელსა ეგულვებოდა შობაი, რათა, ოდეს შევს, შთანთქას შვილი მისი“ (12,4). „და იქნა ბრძოლაი ცათა შინა: მიქაელ და ანგელოზნი მისნი ჰბრძოდეს ვეშაბსა და ვეშაბი და ანგელოზნი მისნი ებრძოდეს მას. და ვერ შეუძლო და არცადა ებოვა მას ადგილი ცათა შინა და გარდამოვარდა ვეშაბი იგი დიდი, გველი დასაბამისაი“ (12,6—9).

თუ გავითვალისწინებთ, რომ წმ. გიორგის მრავალ სასწაულთაგან, ერთ-ერთი უმთავრესი იყო გველ-ვეშაბის დათრგუნვა და ტახთან მყოფი ასულის ხსნა, გამოჩნდება მთავარმოქმნის ანგელოზური მისია. წყაროსთან იყო სამარეილი ქალიც, რომელიც წყალს მიაწოდებს მწყურვალე მაცხოვრებს, რაც წარმოამჩნევს ცხოვრების წყაროს.

მთავარანგელოზი მიქაელისა და მთავარმოქმნე გიორგის ზემოთ აღნიშნული მსგავსება ასახულია იქნა — რელიუქტ ტრადიციებშიც და რენესანსულ მხატვრობაშიც. ურჩხულის დათრგუნვის პერიოპია გამომავალი რაფაელის ორ ფერწერულ ტილოზე, რომელთაგან ერთი მიქაელს ასახავს და მეორე წმ. გიორგის, ორივე ამარცხებს ამევენეიურ ურჩხულს. სხვა შემთხვევებში, მაგალითად, დიურერის გრაფიკაზე ზეციური ურჩხულის ჩამორღებდა ასახულია. ამით მოლიანდება ზეციური და სამყვეწრო ანგელოზური ძალები. ესაა გამოხატული მიქაელ მთავარანგელოზისა და წმ. გიორგის ურთიერთგავრცელება.

ასეთივე იდეალები აერთიანებს წმ. გიორგი-სთან სხვა მეტაფორა წმინდანებსაც: ესენია: დიმიტრი თესალონიკელი, თეოდორე სტრაცილატი, თეოდორე ტირონი, მაგრიკოსი და სხვანი, რომლებიც კარგადაა ცნობილი ძველ ქართულ მწერლობაში თუ ქართულ იკონოგრაფიაში.

ყველაფერს სათავე ბიზანტიურ მწერლობაში უდევს.

წმ. გიორგი ეწაბა რომის იმპერატორ დიოკლეტიანეს დროს (284-305 წწ.). მისი კულტიც მეთოხე საუკუნეში ჩამოყალიბდა კაბადოკიაში და შემდეგ მთელს ბიზანტიაში გავრცელდა. აქედანვე პოვა მან გავრცელება აღმოსავლეთ საქართველოშიც, დასავლეთშიც და მუსლიმანურ მწერლობაში.

მეთოხე საუკუნეშივე უნდა შექმნილიყო წმ. გიორგის პირველი მოსახსენებელი. ერთ-ერთი ენურ ხელნაწერში (მალიმესესში), რომელსაც მეთოხე-მეხუთე საუკუნეებით ათარიღებენ, „წმ. გიორგის წამების“ უძველესი პლასტები ჩანს. ერთ-ერთი ამბები ფართოდ ვრცელდებოდა ზემოთი გზითაც და არაერთი გადმოცემებში იყო ასახული. ამან წარმოშვა „წმ. გიორგის წამების“ სხვადასხვა ვერსიები. ერთ-ერთი უძველესი რედაქციის ავტორად დასახელებულია წმ. გიორგის მოწაფე პასიქატროსი.

წმ. გიორგის ხსენება სხვადასხვა დღეს ხდებოდა. ლეგენდით, თითქმის წამებისას წმ. გიორგი 360 ნაკუწად აქცის და შემდეგ ყველა მათგანზე ეკლესია ზნა აშენებოდა. ქართული ლეგენდით, წმ. გიორგის სახელობის 365 ტაძარია საქართველოში. ვახუშტი ბაგრატიონი წერდა: „არ არიანო ბორცუნი და მაღალი გორაკანი, რომელსა ზედა არა იყოს შენი“ (ანუ — აშენებული) ეკლესიანი წმინდასა გიორგისნი“. ცხრა საუკუნის იარსება ბაგრატიონთა დინასტიამ და თორმეტი მეფე გიორგი იყო, უკანასკნელი მეფის ჩათვლით. ბერძნულ-ბიზანტიურ ფართოდ იყო გავრცელებული ეს სახელები, განსაკუთრებით, ათონზე, ივირონში. (ნაკლებად ჩანს კათალიკოს-პატრიარქთა სახელებში; არის ორი გამონაკლისი: ერთი მე-11 ს-ში (1027-77 წწ.), მეორე — მე-14 საუკუნის ბოლოს).

წმ. გიორგი დიდიდ ბოჰულარული იყო ჩვენში, მაგრამ არ იქნება მართებული, ვამტკიცოთ, რომ ჩვენი ტრადიცია ამ მხრივ იყო სრულიად გამორჩეული. ასევე ბოჰულარული იყო წმ. გიორგი დიდის ეგვიპტეშიც და რუსეთშიც.

თუვე საქართველოში წმ. გიორგის ბოჰულარობამ კითხვა კი წამოჭრა — საქართველოს ბერძნული სახელწოდება „გეორგი“ მიწის მუშაის მნიშვნელობიდან მოდის თუ გვირ გიორგის უკავშირდებოდა. ამ შემთხვევაში გიორგი წარმოადგენს გვირად უნდა მივჩნიოთ, როგან საქართველო გეორგიად წინაქრისტიანულ პერიოდიდანვე იწოდება. თანაც უშეზღუდვად წმ. გიორგის ქართველობას, რადგან ძველთაგანვე კაბადოკიაში ქართველთა ტომებიც სახლობდნენ.

წმ. გიორგი სახე აგიოგრაფიიდან გადავიდა ქართულ წმ. გი. მან ბევრი რამ შეიქმნა ადრეულ ეპოქაში გვირებიდან და წარმართი ღმრთეების სურათებიდან. მითოსური აზროვნების კლასიკური წინაქრისტიანულ ხანაშიც აქედანვეა. ადრეულ ხანის მწერლობაში წმ. გიორგი გამოისახებოდა აგიოგრაფიულ-იკონოგრაფიულ ტრადიციის მიხედვით (ასეა იოანე-ისიძისთან, ნიქნისთან, აბუსარიძე-ბელთან, სიონ დეკანოზთან, დათუნა ქვარცხელიანთან, ამბროსი-ნეკრესელთან თუ გაბრიელ მკირესთან). მე-19 საუკუნეში (ა. წერეთელი, ვაჟა-ფშაველა) წმ. გიორგი განსახიერებდა მითოლოგიკურად ახლავს.

სვანეთი. ამირანის მრბოლა მაყაყ დვთან

მე-20 ს-ში მითოლოგიური წარსულისადმი ინტერესი კიდევ უფრო გაიზარდა. ქართული ეროვნული სულის საფუძველთა საფუძველს ზოგჯერ მხოლოდ მითოსში ხედავენ. ასეთი იყო ერთი უკიდურესობა. შეიძლება გაჩნდეს მეორე უკიდურესობის საშიშროება, თუკი მითოსში პავანიზებული („გახალხურებული“) ქრისტიანული ელემენტების ძებნის საფუძველზე მართებული მეთოდი მივიყვანეთ თვით მითოსური აზროვნების სპეციფიკის იგნორირებამდე. ეს უპირველესად უნდა შევხებოდეს თქმულებებს წმ. გიორგიზე, რომლებიც ქართული მითოსის არსებით ნაწილს შეადგენს. იგი არანაკლები მნიშვნელობისაა, ვიდრე თვით ამირანის მითოსი.

წმ. გიორგის კულტი ჩანს მთელი საქართველოს მითოსში, მთაშიც და ბარშიც. ის ყველგან ერწყმის ქრისტიანობას. ამისი მაჩვენებელია სვაბურ ლოცვებში „გვარაგის“ (წმ. გიორგის) დაკავშირება „თარინგულთან“ (მთავარანგელოზთან, იგულისხმება მიქაელ მთავარანგელოზი).

სვანეთში, სოფ. ლაშთხევრში, ლენჯერის თემში ერთი ბატარა, მაგრამ დიდმნიშვნელობის ეკლესიაა წმ. გიორგის სახელობისა. მის გარეგნულად, ჩრდილოეთის კედელზე, გამოსახულია მოსე ზომის ამირან დარჯანისძე, რომელიც ჰკლავს გველ-ვეშაბს. იშვიათი შემთხვევაა, როცა ეკლესია მოხატება საერო მწერლობის ბერსონადებით. ადრე ამას იმით ხსნიდნენ, რომ სვანეთში მითოსი ძლიერი იყო და ეკლესიაშიც შეუღწევიაო. მაგრამ ამ ბოლო დროს სამეცნიერო ლიტერატურაში სრულიად მართებული აზრით შეიცვალა ეს გაგება: საქმე ისაა, რომ ამ ფრესკაზე საერო ნაწარმოების ბერსონადი ამირან დარჯანისძე გააზრებულია წმინდა მხედრად, კერძოდ, თვით წმინდა გიორგის სახე-იდის მიხედვით. ყურადღებული იქნა ისიც, რომ იმავე ეკლესიის სამხრეთ კედელზე, ე.ი. ზემოაღნიშნული ფრესკის სომეხობაში გამოსახულია არიან წმინდა მხედრები. ასე აქრისტიანებდა მითოსს წმინდა მხედრის იდეა და, კერძოდ, წმ. გიორგის სახე-იდეა.

ი. ჯავახიშვილს დამოუკიდებელი აქვს ერთი თქმულება, სადაც მეცხვარე ბატონის მიცემანზე უარს ეუბნება ელია წინასწარმეტყველსაც და თვით იესო ქრისტეს, ხოლო წმ. გიორგისთვის მზადაა ყველაფერი გაიღოს. ეს არ უნდა ნიშნავდეს, რომ იმ მეცხვარისთვისაც და ამ თქმულების შემქმნელ-მთხრობელისთვისაც ქრისტე კი არ იყო უმაღლესი ღმრთება, არამედ წმ. გიორგი. ეს არაა მართებული. ყველაზე ნამდვილი, რაც ამ თქმულებიდან ჩანს, ისაა, რომ წმ. გიორგი იყო მეცხვარეთა მფარველი, რადგან ის საერთოდ ცხოველთა მფარველიც იყო. ასეთი იდეა შედის წმ. გიორგის სასწაულთა თვით აგიოგრაფიულ აღწერაში (ე.წ. მეშვიდე სასწაული). იგი მოგვიტოვებს კაბადოკიელ თეოფისტზე, რომელმაც ხაზები დაჰკარა და ისინი მას წმ. გიორგიმ აბოვნა. მერე სანადიროდ დაუტოვა მთელი საქონელი წმ. გიორგის თეოფისტზე. წმ. გიორგიმ კი ისინი გაუცოცხლა. ასე რომ, საქონლის მფარველობა წმ. გიორგის მიერ თვით ქრისტიანულ ტრადიციაში შედის. ამითვე აიხსნება, რომ სვანეთში წმ. გიორგის ერთ-ერთი ეკლესიის გარდა ამკობს ცხვრებისა და სხვა ცხოველთა ბარელიეფები. დიორის წმინდა გიორგის უკლავნ ხარს. ესეც ქრისტიანულ ტრადიციაში შედის (საერთოდ, მთელი ლიტერატურა კანონიერად სახსენებლო საქონლის დაკლავს). აქვე შეიძლება შეჩვენებულიყო რაღაც ელემენტები მითრას კულტურიდან, თუგინდ, მთავრის კულტიდანაც, რადგან ხარი მითრას მთავარი სამსხვერპლო ცხოველი იყო და ამნაირი რიტუალის განსახიერება ხედავენ კორიდაზე, როცა მატადორი ხარს კლავს. ხარის კულტი ჩანს საქართველოშიც, მაგრამ ყველაფერი ეს წმ. გიორგის შეიძლება და დაკავშირებოდა მხოლოდ ქრისტიანული ფორმაციით.

არც ისაა მთლიანად სარწმუნო, რომ წმ. გიორგი ჩაენაცვლა მთვარეს, ვითარცა მთავარ ღმრთებასო. შესაძლებელია სადმე მართლაც ჩაენაცვლა წმ. გიორგი მთვარის კულტი. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს, რომ მთვარის კულტი აქ მთავარი იყო. ამ ბოლო დროს მთლიანად გადასასწავი ჩანს მთვარისა და მზის კულტთა ურთიერთმხრობა. უმეტესწილად მთვარის მთავარ ღმრთებად მიჩნევა, ყოველ შემთხვევაში ქრისტიანობის წინააღ, დროულად უშუალოდ მხედრებზე ხანაში და მეტადრე, ქრისტიანობის შემდეგ. როგორც ცნობილია, მთის თითქმის ყველა სალოცავი დაშარისა (ფშავეში, ლომისისა (მთიულეთში), ხევისკარული თუ თუშური სალოცავები უკავშირდებიან წმ. გიორგისა და მზეს და არა — მთვარეს, აქ თითქმის არა ჩანს მთვარე.

ცნობილია თქმულება, რომ მცხრალობისას

მთვარე იმტომ აღარა ჩანსო, რომ მას შთანთქავს გველ-ვეშაბი. წმ. გიორგი კლავს გველ-ვეშაბს და აბრუნებს მთვარეს. აქ მთვარეს იგვევადგენ უკირავს, რაც მეფის ასულს ბიზანტიურ სასწაულთა აღწერაში. მთვარე და ქალი — ამ კავშირს გამოხატავს რუსთველური სახე: „ნახეს, მზისა შესაყრელად გამოეშვა მთვარე გველსა“, სადაც მზე ტარიელის მეტადორაა, მთვარე — ნესტანისა, ხოლო გველი — ქაჯეთისა. ესაა წმ. გიორგიზე ქართული მითოლოგიზებული წარმოდგენის ჩვენთვის ცნობილი უძველესი სახის მეტყველებითი გადაზრება.

საინტერესოა წმ. გიორგისადმი მიძღვნილი ერთი ბიზანტიურ საგლობლის ქართული თარგმანის ერთი დეტალი. სამეცნიერო ლიტერატურაში ნახევრებითაა, რომ დედანში ავტორი წმ. გიორგის მზეს აღადრებს. ქართველ მთარგმნელს კი მზე მთვარით შეუცვლია. მაგრამ არც ეს უნდა ნიშნავდეს მაინცდამაინც იმას, რომ აქაც მთვარე მიუჩნევდა უმთავრესად. პირიქით! აქედან სწორედ ისა ჩანს, რომ უმთავრესად სწორედ მზე მიჩნედა. მზით კი ღმერთის განსახიერებდნენ, ხოლო წმ. გიორგის კი მთვარეთი. ამას დავიდასტურებს მთელი ისტორია მზის სახისმეტყველებისა და, საერთოდ, მზისმეტყველებისა. ეგვევ ჩვენებს წმ. გიორგის ქვეშაირად ადგილს ქართულ მითოსსა თუ ქრისტიანულ სახისმეტყველებაში. ყოველად შეუძლებელია იგი ვინმეს მთვარე ღმრთებად მიჩნია და ქრისტეზე მაღლა ანიჭებდნენ. თუ სადმე, გარკვეულ გააზრებაში ან ლოცვაში, წმ. გიორგი განსაკუთრებით წინაა წამოწეული, ეს მხოლოდ იმით უნდა აიხსნას ამა და ამ შემთხვევაში სწორედ წმ. გიორგი ადამიანისთვის ღვთის წყალობის მიმინჯვით.

ფიქრობენ, რომ ძველი კულტებიდან გიორგის სახეს შეერწყა შემდეგი თვისებანი: მიწათმოქმედთა მფარველობა, მფარველი ნადირთა და შინაურ ცხოველთა, აგრეთვე ნადირობის, საერთოდ, ცხენოსანთა და მხედართა. მას უნდა შეეთვისებინა ბუნების მართლული განახლების იდეაც.

წმ. გიორგი მზითი იდეალის განმახორციელებელია. მისი მახვილი მზითური ნათლის სვეტია, რომელიც ითრავებს ბოროტ სული. ამიტომ გიორგისთანა მხედრებს „ამირანდარჯანთან“ მზის ჰაზუკები ჰქვია. ისინი მართლაც მზის რაინდები არიან, მზეს ემსახურებიან. იბრძვიან, რათა ყოველგან და ყველაფერში იყოს დატყლი მზითური ნათლი. ქალისადმი რაინდული მსახურება მათი მზითური ფუნქციაა.

ამიტომაც წმ. გიორგისთან ძალზე ახლოა ბუნების დიდი დედის კულტი. იგი სულიერი შთამომავალია ბუნების დიდი დედისა, ანუ დედა-უფლისა (დედუფლისა) და მისი მსახურებია. ესაა ქალური სიბრძნე ბუნებისა, ანუ სასიცოცხლო, ვიტალური სიბრძნე. ესაა სიბრძნე სიცოცხლისა. წმ. გიორგი მისი სულიერი შვილია. მასში დიდია სასიცოცხლო ძალა, რაც მას საოცარ გამძლეობას ანიჭებს.

კიდევ ერთი დიდი ფუნქცია ჰქონდა წმ. გიორგის. საქმე ისაა, რომ თითქმის ყოველთვის ქართულ მწერლობას და საერთოდ ქართულ აზროვნებაში, ეძლეოდა ზოგად სპარსული თქმულებანი, ვრცელდებოდა თქმულებები სპარსულ დევ-გმირებზე თუ ბუმბერაზებზე. მათ სახეებში გადმოცემული იყო მხოლოდ ფიზიკური ძალა. სპარსულ ბუმბერაზებში ნაკლებად ჩანდა კულტურული გმირის იმუნები, თუნდაც იდეალურებულ ან ილუზიური სახით. ყველაფერ ამას წინ ეღობებოდა წმ. გიორგის სახე. ერთგვარ ზღუდეს ქმნიდა და მისი საშუალებით იფილტრებოდა სპარსული იდეალები და ჩვენ გვახსენებდა ადამიანის დასავლურ იდეალებს. რაც მთავარია, იდეალობა ფილტრაციის მთავარი საშუალება იყო ბიზანტიის ქრისტიანული იდეალი, საკუთრივ, იდეალი წმინდა მხედრისა. წმინდა მხედრის ქრისტიანული იდეალით მოწმდებოდა მითოური და აღმოსავლური იდეალები. ამიტომაც, რომ ქართული მწერლობის ადამიანთმცოდნეობითი იდეალების ჩამოყალიბებისას ასე თუ ისე ყოველთვის ახლდა წმ. გიორგის სახე ან უშუალოდ ანდა გაშუალებული სახით. წმინდა მხედრის იდეალები ჩანს ტარიელისა და ავთანდილის სახეებში; წმ. მხედარია დავით გურამიშვილი, თავისი ცხოვრებითა და ვითარცა სახე-პერსონაჟი. წმ. მხედარია „მერანის“ ავტორი. არ შეიძლება აქ არ მოიხსენიოთ ყარაიღლეთი ფენომენი, რომელიც ბევრით ჰგავს რაინდთა დასავლური ორენებს.

მაშასადამე, წმ. გიორგი თავისი ბუნებით ახლოებული იყო ქართული ხასიათისთვის. ამიტომაც იგი ადვილად გაითავისა არა მხოლოდ ქართულმა მწერლობამ, არამედ მთელმა ქართულმა აზროვნებამ. ამიტომაც შეერწყა მას ბევრი რამ.

ქართული მწერლობა ფრიალ მდიდარი იყო წმ. გიორგიზე შექმნილი ნაწარმოებებით, ორიგინალურად და ნათარგმნად. ამ თვალსაზრისით, წმ. გიორგი

ნალურითაც და ნათარგმნითაც, ამ თვალსაზრისით, ალბათ, ის გამოირჩევა ყველაწმინდა მწერლობათაგან. ეს ყველაფერი იმისთვისაა, ვინც ამაჟამად შესულია წმ. გიორგისადმი მიძღვნილ კრებულში, რომელიც გამოცა ე. გაბიაშვილმა (ეს ნარკვევიც მრავალმხრივ ფერხობა მას), მაგრამ, ჩვენის აზრით, უნდა მოვიხსენიოთ კიდევ სამი თხზულება: შატერდულ-ქელიშური რედაქცია „წმ. ნინოს ცხოვრებისა“, „წმ. გარგოლ ხანძოვლის ცხოვრება“ და იოანე-ნოსიმეს ჰიმნოგრაფიული ნაწარმოები, აკროსტიქით (კიდურწერილობით): „გეორგი“.

„წმ. ნინოს ცხოვრების“ შატერდულ-ქელიშური რედაქცია ასე იწყება: „იყო: მათ ჟამთა ოდეს გიორგი კაბადოკიელი იწაბა ქრისტისთვის, მათ დღეთა კაბადოკიით ქალაქით კაცი ვინმე მთავართა შესაბამისი“ და ა.შ. ფრიალ მწიგნულოვანია, რომ „წმ. ნინოს ცხოვრება“ მწიგნულოვანია. წმ. გიორგის ხსენებით იწყება. ალბათ, ეს არ იყო შემთხვევითი. თუ ვიხსენებდნენ იმეტი, რომ „წმ. ნინოს ცხოვრება“ უძველესი ქართული ნაწარმოები იყო (რაც დღეს თანდათან მკვიდრდება), ისიც სავარაუდოა, რომ წმ. გიორგის ხსენება ამ ნაწარმოების უძველეს შრეებს შეიძლება ეკუთვნოდეს. ქართული ქრისტიანობის დასაწყისი დიდად დამოკიდებულია კაბადოკიაზე. მაშინ კაბადოკიაში სხვედნიან ერთად მრავალ მწიგნულოვან ქართველურ ტომები. წმ. გიორგიც და წმ. ნინოც აქაურები იყვნენ. აქედანვე მომდინარეობს მათი ნათესაობად მიჩნევის ტრადიცია. ასეა თუ ისე, ერთი ცხადია, მწერლობამ ჩათვალა, რომ ქართული ქრისტიანობის საწყისის დროული საზრისი უნდა დაუკავშირდეს წმ. გიორგის. ასეთი აზრი გვიანდელიც რომ იყოს, ეს არ ამცირებს მის მნიშვნელობას.

ერთი დეტალიც: ახლა ძნელია თქმა, თუ ეს როდის მოხდა, მაგრამ ფაქტია, რომ წელიწადის წარმართული სახიდან ქრისტიანობაზე გადაყვანაც-ი დაკავშირება წმ. გიორგის... მისი ხსენებითი რამ მთავარი დღეა 23 აპრილი და 10 ნოემბერი (ძვ. სტ.). დასავლეთში 23 აპრილი იყო მთავარი, ჩვენში კი 10 ნოემბერი, რამდენადაც თვით სახელწოდებაც თვისთვის საგანგებო მითითა — „გიორგაობისთვის“, რაც მართლაც ქართული მოგვინა და სახელობდა, ქართულიც.

ამის შემდეგ უნდა გავიხსენოთ „წმ. გიორგის ხანძოვლის ცხოვრება“. ხანძოა აშენდა წმ. გიორგის სახელები. ეს იყო ან მე-8 საუკუნის დასასრულს ან მე-9 საუკუნის დასაწყისში. ამის თაობაზე გიორგი ხანძოვლი უფლას მმართველთა: „იარს ვიქნე გლაზაკი შენი სრულიად აღმწებდა ამისა სახელსა ზედა და უძღვევლსა სარწმუნოებასა დიდისა მოწამისა შენისა, გიორგი ჭუარითა მოქედისა, ახოვრისა და სახელოვანად განქმნულია ბრწყინვალედ, შორის წმინდათა შენთა მარტვილთა და მოწამეთა, რომელთაცა ხორცნი მახვილითა დაიჭრებოდეს, ხოლო სარწმუნოებაი არა განიკუთვნებოდა. ხოლო მათ ყოველი უმეტეს იოვან სიმონთან წმინდა გიორგი და მრავალითა ჟამთაგან უმჯულობათაგან ზარგინდელთა ქრისტიანთა ასევე სიმხვე ძლიერი“ (თ. 10).

ხანძოა აშენდა არაბთა ძალმომერების დროს. ხანძოვლიც, ვითარცა წმინდა მხედრის, მფარველად მყოფიად დიდი წმინდა მხედარი, წმინდა გიორგი, რომელმაც „მრავალთა ჟამთაგან უმჯულობათაგან ზარგინდელთა ქრისტიანთა ასევე სიმხვე ძლიერი“.

იოანე-ნოსიმეს ჰიმნოგრაფიული ნაწარმოები, რომლის აკროსტიქია „გეორგი“, როგორც ჩანს, კონკრეტული პიროვნებისადმიც იყო მიძღვნილი (მას ახლავს მინაწერი — „სახელად გეორგი, ძმად ჩემი“), მაგრამ ძირითადი იდეალი, რომელიც გამოხატულია ამ ლექსში, წმ. გიორგის უკავშირდება. ასეთ აზრს უნდა შეიცავდეს ამ ნაწარმოების პირველივე სტრიქონი: „გუნდნი იგი ზეცისანი, შენ წმინდასა, განწოვობონი გიგალებნი“. როცა შექმნილია გეორგი, თუნდაც ამ სახელის სარწმუნოების გამო, შეუძლებელია მკითხველს ზეციური წმინდა მხედრადმან არ დაეკავშირებინა შემდეგი სიტყვები: „გუნდნი ზეცისანი“. ასეთი იყო ზეციური მხედრობანი. საერთოდ, ჰიმნოგრაფიულ ნაწარმოებებში იშვიათადაა წმინდანთა დაკავშირებული ყოფითი დეტალები სიზუსტე. აქ მთავარია არა კონკრეტულობა, არამედ ზოგადობა. ასეა აქც. მაგრამ მთელი სულისკვეთებაა ნაწარმოებისა სწორედ წმინდა გიორგის შესახებ.

ქართულად შეიქმნა წმ. გიორგისადმი მიძღვნილი კლასიკური ფორმის ჰიმნოგრაფიული თხზულება: „გალობანი წმინდისა გიორგისანი“ (10 ნოემბრის საკითხავი, ძვ. სტ.), რომელიც დაწერა იოანე მინჩხა.

საგლობლები დამოკიდებით ასეა აგებული: I. დასაწყისში გადმოცემულია ძველი აღთქმის ფაქტები, უმეტესწილად, წინასწარმეტყველებანი ქრისტეს შობისა. მაგალითად, ასე: „წმინდა ღმერთო, დაბადდებოდა და გამოუთქმელი, ძლიერი ძალითა მკლავისა შენისათა იხსნის ისრაელნი პირისაგან და გზა ექმნა სიღრმე ზღვისა მის მამა-წამულისაი ოტებულთა ფარაონისაგან“ და ა.შ. („უკალობდითა“). გაეკრთა გულთა მისი ოდეს იხილა უცხოი ხეობა — მაყულობინა მას შინა ცეცხლი იგი მგზნებარე“ („მოიბილესა“). „წინა-აზრენა სახიერმან ხსნისა ჩუენისაი, მცეცისა მუცელსა მთასივითა იონასითა“ („ლაღატყვესა“). „მეუფეთა მეუფისა ღმრთისა გალობებნი სამნი ყრდანი“ („აქაობი ძილურასა“).

II. მეორე ნაწილი ძირითადად მიძღვნილია წმ. გიორგისადმი: „იძლევიან დღეს სულნი, მანე-

ბელნი ზღუთა ჩუენთან. სილალით ამიღლებულ-
ნი უკეთურნი. დამდაბლებიან ამბარებადნი და
ამიღლებიან მდამიონი სარწმუნოებითა, გვირ-
გონისან იქმნებიან ქრისტეს აღმსარებელნი
დღეს ახოვანსა თანა მხედარნი ქრისტესსა, მძლე-
სა მტერსა ზედა" („უგალობდითსა“).

„ოხრიან ცანი, ზღუთი და ყოველი, რაი არს
მასშინა, იხარებენ ანგელოზნი ცათა შინა, რამე-
თუ მძლე იგი ადამისი (ე.ი. დამღვე ადამისა, ანუ,
ეშმაკი) იძლია დღეს წმიდისა გეორგის მიერ“
 („მოისესლსა“).

„ეკუთვნეს ქარნი იგი საშინელნი განსაცდელ-
თანი გოდოლსა სულისა წმიდისა აღშენებულისა
— წმიდისა მას მოწამესა და ზღუდესა მორწმუნე-
თასა, ხოლო ვერ შეაჩვიეს სიმტკიცე მისი...“

საღმრთოსა მას ბანაკსა აყუდრებდა მბრძო-
ლი გოლით, რომელი ვერ მოკლა საულ, გარნა
მხნე მან დავით დაცა სასოი უცხოთესლთაი, ეგ-
რეთვე დღეს მხნე მან ქრისტესმან — ახოვანმან
გეორგი ქრისტეს ძალით დაცა გონიერ გოლით
უწყინოდ მბრძოლი, მტერი უჩინოი, სასოი უღმრ-
თოსა მის კრებულისა... („ლაშქრობასა“).

III. გალობათა მესამე ნაწილში მოხსენიებუ-
ლია ქრისტე და ღვთისმშობელი.

წმ. გიორგის სასწაულოთაგან ყველაზე მნიშ-
ვნელოვანი და ყველაზე პოპულარულია ის, რო-
მელიც შეიცავს დრაკონის (გველ-ვეშაპის) დამა-
რცხებასა და მეფის ასულის სხნის ამბებს. კაბა-
დოკიაში იყო ერთი ქალაქი ლასია, რომელსაც
მეფე სელინოსი მართავდა. იგი კერპთაყვანისმცე-
მი იყო. ქალაქის მახლობლად იყო ერთი დიდი
ტბა. ამ ტბაში გველ-ვეშაპმა დისადგურა, დრო-
დადრო ამოდიოდა და მოსახლეობას მუსრს აგ-
ვლებდა. შეიკრიბა მეფის მხედრობა, მთელი ხალ-
ხი, შეეპირებოდნენ ვეშაპს, მაგრამ ვერაფერს გახდ-
ნენ. მაშინ გადაწყვიტეს მორიგეობით თავიანთი
შვილები მიერთებოდნენ ვეშაპისათვის. ჯერ მეფის
დედისერთა ასულზე მიდგა. მეფე იძულებული
იყო გაეწერა ერთადერთი შვილი. მეფე გოდებით
ატილებს ასულს. ქალი მივიდა ტბასთან, ნაპირზე
დაჯდა და მწარედ ტირიდა სიკვდილის მოლოდი-
ნში. ამ დროს გამოჩნდა წმინდა მხედარი, რომელ-
იც თურმე თავის მამულს სოფელში მიდიოდა.
წმინდა მხედარმა ქალს მსუხარების მიზეზი ჰკი-
თხა. ქალი მოუყვა ყველაფერი. წმ. გიორგიმ და-
ამშვიდა და შემდეგ ღმერთს ლოცვით შემწეობა
სთხოვა. ამ დროს ღერწმუნანი შეიძრა, გამოჩნდა
გველ-ვეშაპი. ქალმა შეჰყვირა. წმ. გიორგი მოსვენ-
და და ჯვარი გარდასახა. გველ-ვეშაპი მის
წინ უსულოსავით დაეცა. მაშინ წმ. გიორგიმ
ქალს ჰამარი სთხოვა. ჰამარი ვეშაპს გამოაბა და
ასე წაყვანინა ქალს თავის ქალაქში. ხალხი გაო-
ცდა. გამოეცხადნენ მეფე და დიდებულები. მათ
თვალწინ გიორგიმ განამირა გველ-ვეშაპი. ყველა
ადიდებდა წმ. გიორგის ღმერთს. ირწმუნეს ქრი-
სტე. მეფეც მოინათლა — მალე მან დიდებული
ტაძარი ააშენა. ტაძრის კურთხევისას წმ. გიორ-
გიც მოვიდა და ეკლესიაში სასწაულომწემდი წყა-
ლი აღმოაჩინა.

აქედან მოდის წმ. გიორგის იკონოგრაფიული
ხატება: ცხენზე ამხედრებული წმინდანის მიერ
გველ-ვეშაპის განამირა. ზოგჯერ ფერწერულსა
თუ ქედურ ხატებზე გველ-ვეშაპის ადგილას მეფე
დოკლოტია ანუ გამოსახული, როგორც სიმბოლო
ავსულობისა და სიბნელისა. გველ-ვეშაპი ხშირად
ჭრელად გამოსახული. ამ სიჭრელეშია სიბნელე,
იქნა სიჭრელე მიგვანიშნებს ამა ქვეყნის უსახუ-
რობაზე, უმსგავსეობაზე. უსახურებაშია უმსგავ-
სეობა. გველ-ვეშაპის სიჭრელის საპირისპიროდ,

წმ. გიორგის ცხენი არის თეთრი, უფრო ზუსტად,
„სპეტაკი“, ანუ სულის ფერისა, ყოველგვარი ფე-
როვანებისაგან განწმენილი და მასზე ზეაღმა-
ტებული. ეს აზრი ჰქონდათ ჩადებული სახელდე-
ბაში: „თეთრი გიორგი“.

სამეცნიერო ლიტერატურაში კარგადაა ნაჩ-
ვენები, რომ „ამირანდარეჯანში“ უმაღლესი
ადამიანური იდეალია რაინდობა (იქ რაინდს ჰაბუ-
კი ჰქვია). მეფენი ნატრობენ რაინდობას. მათი უმა-
ღლესი მიზანია ქალისადმი სამსახური. ავთანდი-
ლიც და ტარიელიც წმ. გიორგის ტიპის რაინდებია,
რაც მთავარია: ყველა ეს გმირი არიან ღირსეულნი,
ღირსეულობის სიმბოლო იყო „აგთანდილობა“. მი-
სი ზეციური პირველსავე კი წმ. გიორგია.

სჯანთი. ბეჟლი აღთქმის სამემა და წმინდა მსყდრები

ქართული ორიგინალური მწერლობიდან
ერთ-ერთი ყველაზე უმნიშვნელოვანესი ნაწარ-
მოებია აბუსერიძე ტბელის „სასწაულონი წმიდისა
მთავარმოწამისა გიორგისანი“. ნაწარმოები ებე-
ბა აჭარაში, ხოხთაში, აბუსერიძეთა საგვარე-
ულო ეკლესიის მშენებლობას. ეკლესიას წმ. გიორ-
გის სახელზე აშენებდნენ. მშენებელი ქეთიხუ-
რო იყო ბასილი (ხუმრობით ბოლოკი — ბასილად
მოხსენიებული). მშენებლობის დასაწყისისას ბა-
სილს წმ. გიორგი გამოცხადებია და უბრძანებია
— მარტომარტოს ავეო ეკლესია. ბასილი წასუ-
ლა „ქვეყანასა სომხეთისა, მახლობლად თფილი-
სისა“. აქაც გამოცხადებია მას წმ. გიორგი და
წმინდანისაგან ყოვლადმოულოდნელი დაუნდო-
ბლობით დამუქრებია: „უკეთო ესე ესრეთ არა
აჩუქო გულისმოდინებია, აღგაოხრო და მოგ-
ვა ყოვლით სახლელთო შენითო“. შემდეგ წმი-
დანს ქეთიხუროსთვის უსწავლებია: წადი კლა-
რეთში, ღობას, იქ ცხოვრობს ერთი სწული
კაცი სტეფანე. იგი მოგცემს ჯორს და რკინის
ხელსაწყობს, წაიყვანე შენი უღელი ხარი და
შეუდევ მუშაობასო. ბასილიც ასე მოქცეულა და
მშენებლობა დაუწყო.

აბუსერიძე ტბელის თხზულებაში ჩანს
იუმორი, რაც ძალზე იშვიათია ამ ტიპის თხზუ-
ლებებისათვის. აქ რამდენიმე ასეთი ადგილია. ერ-
თხელ წმ. გიორგი ენამოწმეობს მიმართავს ბა-
სილს — „ბაჩილო“ რადგან თვითონ ბასილიც

მცირედ ენამარგვილი იყო. როცა „შეშლილმა
ჩამოვარდნილა წმინდანს თურმე თავისი ხელით
მიჰქონდა ბასილთან, ვითარცა გამოსაცემი ჩეილ-
თანაო, საჩუქრები — ხან ყურძენი და ხან ფული.

მეორე ეპიზოდი ასეთია. ბასილს ერთი საალ-
მშენებლო ქვა გახეთქვია. წმ. გიორგის ბასილის-
თვის მისი გამოშვება უბრძანებია და რატომაც
ასეთიანად: ბასილი გახეთქილ ქვაში უნდა ჩამ-
დგარიყო და ისე გაეზომა იგი. ბასილი დასთან-
ებებია ამ სასაცილო უაზრობას. წმინდანმა თურმე
ბასილს ფეხებზე შემოუჭირა ქვა. შეწუხდა ბასი-
ლი და სასაცილო შეიქმნა, რადგან ვერ მიხვდა,
რომ წმინდანი შეეხუმრა. „ხოლო წმიდანმა, რო-
ცა სიცილის სახედ და დალონებისა, განზინდა მას

გზედავდი, როგორც „მზის პიროლს“ (პიროლი
საბრძოლო იარაღი იყო) და ა.შ.

რას უნდა გულისხმობდნენ ასეთი ქვეყნარე-
ბი: ბულგარეთი, სომეხი ქვეყნები, რომლებიც
უბრძოდნენ ქართულად და ალავერდი. აქაც მთლი-
ანდებია წმ. გიორგის სიწმინდენი. ბულგარეთში
ბერტრომონის ქართული მონასტრის ერთ-ერთი
მოწოდება იყო იქ მცხოვრები სომეხების გამარ-
თლადიდებლობა. ბერტრომონი იყო წმ. გიორ-
გის სახელობის ტაძარი. წმ. გიორგის სახელო-
ბისა იყო ალავერდი. ალავერდთან ერთობა იმ-
თავითვე დაკავშირებული იყო სასწაულებრივი
ხილვანი. ასე გვესახება ჩვენ არსი მოყვანილი
სასწაულისა.

საერთოდ, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ
სასწაულო მწერლობაში სასწაულოთა შეთხზვა
ყოველად გამოირჩევა. კითხვა დაისმის: რო-
გორ აღადგენდნენ ხოლმე ძველი დროის სასწა-
ულებს? საქმე ისაა, რომ არსებობდა საეკლესიო
და სამონასტრო გარდამოცემანი ანუ გადმოცე-
მები. მათში შენახული იყო ძველთაძველი საკ-
რალური ამბები. სხვათა შორის, უნდა ვთქვათ,
რომ, ჩვენდა სამწუხაროდ, საქართველოში სა-
მარადამოდ დაკარგეთ საეკლესიო და სამონა-
სტრო გარდამოცემები, ეს შეუცვლელი საუწყე
ჩვენი ისტორიისა.

წმ. გიორგი იყო და არის ერთ-ერთი უმ-
ნიშვნელოვანესი სახე-იდებლი, რომელიც ასა-
ზრდობდა და ასაზრდოებს ქართულ სახისმე-
ტყველებსა.

ა. წერეთლის „ბაში-აჟუის“ დასაწყისში
კირილე მოძღვრის სიზმარში მოცემულია ჩვენე-
ბა, რომ გველ-ვეშაპი დაპატრონებოდა ალა-
ვერდს, და მან შეიწერა გმირები. ამ დროს გა-
მოჩნდა თეთრი რაშე მგდომი მხედარი, რომელ-
მაც განამირა გველ-ვეშაპი. ეს იყო წმინდა გი-
ორგი, პირველსავე თვით ბაში-აჟუისთვისაც.

ვაჟა-ფშაველას „ბახტრიონში“ წმ. გიორგი
ბერი ლუხუმის პირველსავე. ლუხუმს უნდა შე-
დგეს ლაშარის გორაზე. ლაშარის გორა კი წმ.
გიორგის მთაა. აქ სხვა საყურადღებო მომენტე-
ცაა. ლუხუმის სახესთან დაკავშირებულია გვე-
ლი. მაგრამ იგი სახეცვლილია, სიკეთის მომტა-
ნია. ასეთი მოტივი წმ. გიორგისთან დაკავშირე-
ბულ ფაბულაში არსად არ ჩანს. ეს უკვე საკუ-
თრივე ვადასტურებს.

ომის დროსაც მეომრებს წმ. გიორგის სახე-
ბა ეცხადებოდა. საყურადღებოა ვაჟა-ფშაველას
ლექსი: „ფშაველი ჯარისკაცის წერილი ღედის
მიმართ“. ერთი რამ უნდა გაუწყო, გაკვირვე-
ბულ ვართ ამითა, როცა ომი გვაქვს ქართველ
ჯარს, ნათელი გვიძღვის ღამითა, კაცი რამ ლუ-
რჯენიანი ამოღებული ზნაობითა მალღიდან
თავზე დაგვბრუნავს ტურფა სახითა და ტანითა...
ეს ჩვენი ჩუმი მგარველი ლაშარის ხატად ვსცა-
ნითა. ესაა წმ. გიორგი, მოვლენილი ღამის ნა-
თათად. მისი ცხენი ლურჯია, მაგრამ ესაა მთელ-
ლემი გაფერმკრთალებული სითეთრე, ღამეუ-
ლი ფერი ცისა, „ფერი“ სულისა. სულისა იმი-
ტომ, რომ ლურჯცხენიან მხედარი ჯარს „თავს
დაბრუნავს“, მაშასადამე, მიწიერებაზე ამალ-
ლებულია.

გრიგოლ ორბელიანი ნატრულობდა ეროვ-
ნულ გმირს, „რომელ მარჯვენის ერთისა დაკვრით
უსულოდ ვეშაპს მიწად დასცემდეს“. აქ უფრო
წმინდა გიორგი ჩანს, ვიდრე თვით მითოსური
ამირანი.

ასე მსჭვალავს მთელს ქართულ სახისმეტყ-
ველებსა წმ. გიორგის სახე.

წმინდა გიორგის წამება

ეს იყო რომაელთა კერპთმსახუ-
რი იმპერატორის დიოკლეტიანეს
დროს. კერპთმსახურებას დაეპყრო
მთელი ქვეყანა. თვით იმპერატორი
ქრისტიანეთა დაუნდობელი მტერი
იყო. მან დააქცია ქრისტიანთა მრავალი
სამწყსო. ყველგან ბოროტება
მძვინვარებდა.

იმპერატორს ჰყავდა ერთი ერთ-
გული მსახური, სახელად მაგნატიოსი.
იგი ყველაფერში იმპერატორის თანა-
მზრახველი იყო, განსაკუთრებით,
ქრისტიანთა სიძულვილი. მათ სურ-
დათ ქრისტიანობის აღმოფხვრა და
ყველა ქრისტიანის კერპთაყვანისცემა-
ზე მოქცევა. იმპერატორმა შეადგენინა
ნერილი, რათა მთელს სამეფოში
დაეგზავნათ. ნერილი ეწერა: დიდე-
ბული მეფე დიოკლეტიანე გაუწყებთ
თქვენ ერისმთავართა და წარჩინებუ-
ლთა, რომ მოგვდის აღმამფოთებელი
ამბები უღმრთოების გავრცელებისა,
რომელთა ქრისტიანებად უზნობენ.
ისინი თავყანას სცემენ უბრალო კაცს,
ებრაელი დედაკაცის მარიამის ნაშობს
და უარყოფენ ჩვენ ჭეშმარიტ დიდე-
ბულ ღმერთებს: აპოლონსა და პერ-

მესს, ჰერაკლესა და თვით ზევსს,
რომლებიც განადიდებენ ჩვენ მეფო-
ბას. ისინი განადიდებენ ებრაელ ქუ-
რუმს, ქრისტეს, და მას თავყანსცემენ
და ადიდებენ, ვითარცა ღმერთს. მეფე
ბრძანებს: ვინც პოვოთ კაცი თუ ქალი,
ქრისტეს მოსაგნი, მწარე ტანჯვა
აგემეთ. თუ ინამებენ ჩვენს ღმერ-
თებს, შენდობა უბოძეთ, ვინც არა-და,
ცეცხლითა და მახვილით მოაშთეთ“.

ასეთი იყო ბრძანება.

მალე დაიწყო საყოველთაო დევნა
ქრისტიანებისა. დაიწყო საყოველთაო
უბედურება. ბევრი ვერ უძლებდა
ტანჯვას და ჰლაღატობდა ქრისტეს.
მეფის დაუნდობლობა კიდევ უფრო
იზრდებოდა. ქრისტიანობის დევნა
ძლიერდებოდა. ქრისტიანობა დიდი
განსაცდელის წინაშე დადგა.

ამ დროს გამოჩნდა მხედარი ქრი-
სტესი, წმინდა გიორგი. ეს იყო
ღვთიური მოვლინება.

ღვთის შთაგონებით წმ. გიორგის
დაეუფლა ასეთი ფიქრი: რად ვარო
ქვეყნად? ჩემს სულს ღვთაებრივ ზე-
იმზე ინვევენ, სამოთხე ღიაა და
სერობა განმზადებულია ჩემთვის, მე

კი ვაყოვნებ, სანამ მიიხურება კარი.
იქით კი დგას უფალი ჩემი, რომელიც
ამბობს: „ნუ გემინინ მათგან, რომე-
ლთა მოსწყიდნენ ხორცნი თქუენნი,
ხოლო სულისა ვერ შემძლებელ არს
მოკლვად“. უფალი იმასაც ამბობს:
„რომელმან აღმიაროს მე წინაშე
კაცთა, მეცა აღვიარო იგი წინაშე
მამისა ჩემისა ზეცისათა“. ამ მცნებათა
აღსასრულებლად წმ. გიორგი ასე
იმხნევებდა თავს: „ნუ აღირჩევ, გიო-
რგი, სანუთროსა ამის ცხოვრებისასა,
რომელი ვითარცა აწრდილი წარ-
ვალს... მცირედ მოითმინე იქმენ,
რათა იხარებდე ანგელოზთა თანა
უკუნისამდე“.

ასე დაიწყო წმ. გიორგის დიდი
სულიერი გარდატეხა, დაიწყო მისი
ახლებური სულიერი ცხოვრება.

გიორგი იყო კაბადოკიელი წარჩი-
ნებული დიდებული. აღმატებული სი-
ბრძნითა და სიკეთით. იგი მხედართ-
მთავარი გახდა, სპარსთა წინააღმდეგ
ბრძოლაში დიდად გაითქვა სახელი
და მეფემაც დაიბალოვა.

მაგრამ ერთ დღეს, ყველასგან
მოულოდნელად, მეფის, დიდებულთა

და მხედართმთავართა წინაშე მან
განაცხადა: მე ვარო ქრისტიანი, ჩემი
ღმერთია ქრისტე, მხოლოდ ისაა ჭე-
შმარიტი ღმერთი. ისაა ჭეშმარიტება,
ისაა ყოვლის შემოქმედი. * მე უკვე
მიკვირს, როგორ ვერ ხვდება მეფე,
თუ ვინ ანიჭებს ყოველივეს ჭაღმო-
სილებას, ჩვენ ვინ გვანიჭებს საუკუნო
ცხოვრებას. ესაა ქრისტე.

ყველა განცვიფრდა. მეფის მოად-
გილემ, მაგნატიოსმა მას მიმართა:
ვინა ხარ შენ, რომ ამას ბედავ მეფისა
და ჩვენი ღმერთების წინაშეო. წმ.
გიორგიმ უპასუხა: მე ვარო, უპირვე-
ლესად, ქრისტიანი და შემდეგ — ჩემი
სახელით მცხოვრები კაცი. მე ვარ
გიორგი ანუ მუშაკი საღმრთო.

მაშინ თვით მეფემ მემართა მას:
ჩვენ გვსმენიაო შენი სიბრძნე და
მამაცობა, ჩვენთვისაც პატივსაცემი
ხარ, მაგრამ ახლა გონიერებას გარ-
დასულხარ. უნდა იცვალო გზა, უნდა
მოუბრუნდე ჭეშმარიტ ღმერთებს,
მათ მსხვერპლი უნდა შენირი. ვერას
გარგებს შენ ჩვენდამი კადნიერებაო.

გიორგიმ არ ისმინა ეს და არ
შეიცვალა რწმენა.

მაშინ დიდად განრისხდა მეფე და ბრძანა ლახვრით განგემირათ იგი. და აქ მოხდა სასწაული. მისმა სხეულმა არ მიიკარა მახვილი. რკინა ტყვიასა- ჭით გაიღუნა მხოლოდ და ნაკანრს სისხლი ოდნავ დასდინდა. თვით გიორგი სულიერად აღივსო ამ სასწაუ- ლით და ღმერთს მადლობა შესწირა.

დიოკლეტიანემ ბრძანა, გიორგი ციხეში ჩაეგდოთ, მორების ხუნდებში ჰყოლოდათ და გულზე დიდი ლოდები დაედოთ. ბრძანება აღასრულეს, მაგ- რამ გიორგი ვერაფრით შეაერთეს.

ახლა მას განუზადეს პირველი ყველაზე დიდი ტანჯვა. გააკეთეს ხის დიდი ბორბალი, რომელიც დამაგრე- ბულ ღერძზე ბრუნავდა. წმ. გიორგი მასზე დააკრეს. როცა ატრიალებდნენ ბორბალს, მთელ მის სხეულს საგან- გებოდ ამოშვერილი მახვილები სერა- ვდა. მთელი დღე ასე აწამეს. დიოკ- ლეტიანე და მაგნატიოსი მიმართავდ- ნენ ყველას: ახლა ხომ ხედავთო, რომ არ არსებობს მაგათი ღმერთი, რათა დაეხმაროს მას. არსებობს მხოლოდ ჩვენი ღმერთები, რომელთა წყალობა მოაკლდება ურწმუნოებსო.

წმ. გიორგი კი სულს იმხნევედა. უცბად მას ზეციდან მოესმა ხმა, რომელიც ამხნევედა. ამავ. ხმამ დალოცა იგი და სულისა და ხორცის სიმრთელე განუწესა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ იგი სა- ტანჯველი ბორბლიდან ჩამოხსნეს. იგრძნო, რომ ანგელოზი ეხვეოდა მას. შემდეგ სასწაულებრივად წამოდგა და აპოლონის სამსხვერპლოსაკენ გაემარ- თა. ყველანი განცვიფრდნენ. აქვე იყო მეფეც. არც მას სჯეროდა გიორგის გადარჩენა. გიორგიმ ყველას აუწყა, რომ ჩემი ხსნა ჭეშმარიტი ღმერთის ნებააო და ამით ვიტან მე კაცობრივ ტანჯვასაო. ეს რომ ისმინეს, ორმა მხედართმთავარმა იქვე, სახალხოდ აღიარეს, რომ ირწმუნეს ქრისტი. მეფემ მათი სიკვდილით დასჯა ბრძანა.

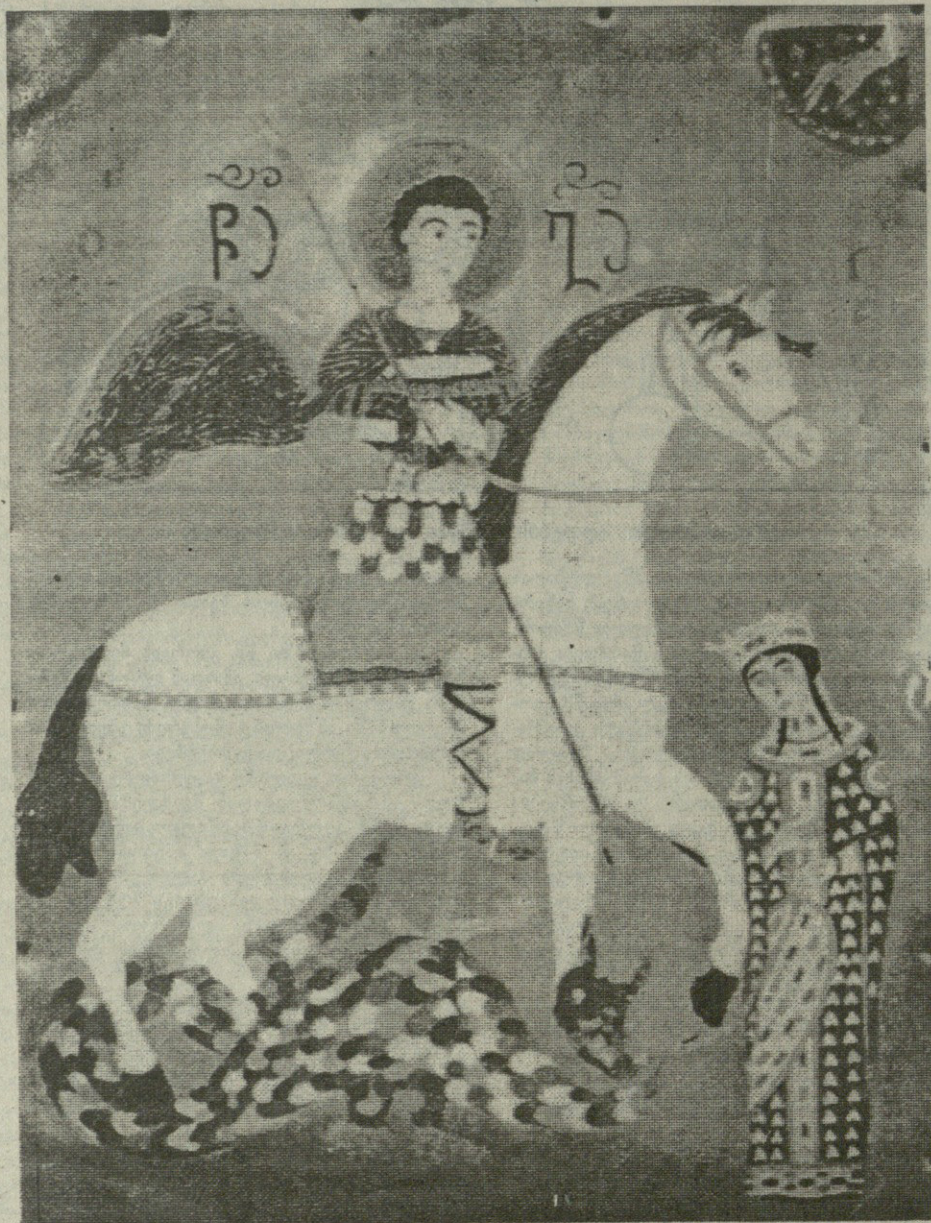
ეს ყველაფერი გაიგო დედოფა- ლმა ალექსანდრამ. წმ. გიორგის სასწაულებმა იგი განაცვიფრა. მან ყოველივე გამოიკითხა, ყველაფერს ჩასწვდა და ქრისტიანობით განიბს- ჭვალა. ერთ დღეს დედოფალმა მე- ფეს გამოუცხადა: მე ქრისტიანი გავხდი და ვარ მხეველი გიორგის ღმერთისაო. მეფემ აღშფოთება არ დაიტყო, დედოფალს არაფერი უთხ- რა. შემდეგ კი მაგნატიოსი მიუგზა- ვნა, მაგრამ ამაოდ.

განრისხებულმა მეფემ ბრძანა, კირის გამოსანავავ ორმოში ჩაეფე- რფლათ წმ. გიორგი. თანაც ისე, რომ ყველას ეხილა. ბრძანება აღა- სრულეს, მაგრამ აქაც მოხდა სას- წაული. გიორგის სხეულმა არ მი- იკარა საკირე ცეცხლი. და როცა ეს იხილეს, ბევრს არ სჯეროდა, არ სჯეროდა არც მეფეს. მხოლოდ დედოფალი ამბობდა, ახლა მაინც ირწმუნონ, რომ ქრისტია ერთადე- რთი ღმერთი. მართლაც, ირწმუ- ნეს ქრისტი იმ მხედრებმა, რომლე- ბმაც კირის ორმოში ჯერ ჩააგდეს და მერე ამოიყვანეს უვნებელი გიორგი.

ახლა მას კიდევ ახალი უწყალო სატანჯველი მოუგონეს: ჩააცვეს რკი- ნის სანდლები, რომლებშიაც ამოშვე- რილი იყო მახვილწვერიანი ლურსმ- ნები. თან აიძულდნენ, რომ ასე ერბინა. მას სიარულიც კი აღარ

შეეძლო, მაგრამ თრევით აიძულდ- ნენ. იგი კვლავ იმხნევედა თავს ასეთი სიტყვებით: მოთმინება კაცს სიკვდილამდე უნდა შერჩესო. და საამისო ძალას შესთხოვდა ღმერთს. კვლავაც ისმინა ცისგან ხმა წყალო- ბისა და კვლავ სასწაულებრივად განიკურნა.

ახლა შეგონებით ეცადა მის გად- მობრუნებას მეფე დიოკლეტიანე. ისევ სთხოვა მსხვერპლშენიერა თავიანთი ღმერთებისადმი. იმასაც შეახსენებდა: განა რამდენ ხანს გეყოფა ძალა

ტანჯვათა გასაძლებადო. გიორგიმ ასე უპასუხა: მე ჩემს ღმერთს შევსწირა- ვდი და უნდა შევსწირო მსხვერპლი ქებისაიო (ანუ უსისხლო სულიერი მსხვერპლი). მზადა ვარ მისთვის კვლავ მრავალი ტანჯვა დავითმინო, რათა მარადიულ ნეტარებას ვეზიარო. თქვენ კი რა გეშველებათ ცრუ ღმე- რთთა თაყვანისმცემლებსო.

კვლავ აწამეს წმ. გიორგი. სცე- მეს ტაჯგანაგით (ძროხის ძარღვთა- გან გაკეთებული მათრახით). სისხლი ადინეს.

ნაცემ-ნაგვემ წმ. გიორგისთან მე- ფის ნებართვით მაგნატიოსი მივიდა და უთხრა: თუ გსურს, რომ ვინამოთ შენი ღმერთი, გვიჩვენე დიდი სასწა- ული და მკვდარი აღადგინეო. წმ. გიორგიმ მიუგო: მკვდრის აღდგინება შეუძლია ღმერთს, რომელმაც ყოველი არსებული არაარსისგან შექმნა. მაგ- რამ თქვენ ვერაფერს ირწმუნებთ, ვერ გაიგებთ ღვთისას, თუნდაც ასეთი სასწაულთმოქმედების ძალა მე მომ- მადლოსო. და წმ. გიორგიმ მაინც მიმართა ღმერთს, აღესრულებინა ეს სასწაული. ლოცვა რომ დაასრულა, მიწა იძრა, საფლავის კარი გაიღო და მიცვალებული აღდგა. ყველანი გან-

ცვიფრდნენ, მაგრამ ამანაც კი რწმენა ვერ შესძინა მეფეს. მით უფრო აღივსო ურწმუნოებით — გრძნეული რამ სული გამოიხმო გიორგიმ. მაგრამ ამ სასწაულმა ბევრს შეუც- ვალა რწმენა, ბევრი მოიქცა ქრის- ტიანობაზე.

მეფემ წმ. გიორგი კვლავ საპყრო- ბილეში ჩააგდო. ხალხი ახერხებდა მასთან შესვლას. წმინდანი მოძვრა- ვდა მათ, ლოცვა-კურთხევას ანიჭებ- და, სწეულებს ჰკურნავდა.

იმ დროს ცხოვრობდა ერთი არ-

ღვთაება მზესა და მთაზე ღმერთს. მისმინე და დამიჯერე, რაიმე სასწაულო სიმდიდრით და ძალმოსილებით. ჩემს პირველ თანაშემწედ გავხდი, თუკი ინებებ მსხვერპლი შესწირო ჩვენს ღმერთებსაო. არა მსურს შენი დალუ- პვა, მენანება შენი ღირსების განწი- რვაო. მაგრამ წმ. გიორგი ვერ გარ- დაგულარდნეს. მან ასე უპასუხა: თა- ვიდანვე ასე რომ მომქცევოდით, თქვე- ნსას შევისმენდი. ახლა კი როგორღა დავივინყებ ამდენ დამცირებასაო. მე- ფე შეევედრა: მომიტევე ყოველივე, როგორც მამასო. წმ. გიორგი თით- ქოსდა დასთანხმდა და მათ გაპყვა სამსხვერპლოზე. მეფემ გაიხარა. უხმო თავის სახლობას და მთელს მხედრო- ბას. ყველანი ტაძრისკენ გაემართნენ. გაისმა ხმები: გალილეველთა მღვდე- ლი მოდის ღვთაება აპოლონისათვის მსხვერპლის შესანირავადო. სხვები გაპყვირდნენ: ღვთაება აპოლონმა გაიმარჯვა, იცოცხლოს მეფემო.

ყველანი ტაძარში შევიდნენ. სი- ჩუმე ჩამოვარდა. წმ. გიორგი აპოლო- ნის კერპის წინაშე წარსდგა და ასე მიმართა: განა შენა ხარ ღმერთი, რომ გამსახურებდეს ხალხი? კერპიდან გა- მოისმა არაწმინდა სულის ხმა: არა ვარ მე ღმერთი, ღმერთია ქრისტი! წმინდანმა კვლავ მიმართა: თუ არ ხარო ღმერთი, რად აცდუნებოთ ხალ- ხსო. მოისმა უკეთურთა ხმა: ეს ჭაბუკია ქრისტესიო. წმ. გიორგიმ ჯვარი გამოსახა. დაიწყო კერპთა მსხვერვა. შეიქმნა დიდი გოდება და გლოვა. ტაძარში მდგარი ყველა კერპი დაიმსხვრა. ქურუმები მისცვივდნენ წმინდანს, შეიპყრეს და მეფეს მიმა- რთეს: მოვკლათ ეს გრძნეული, რო- მელმაც აცდუნა ხალხი და შემუსრა კერპებიო. მეფე გმობდა გიორგის, მან კი ასე მიმართა: მე აღვასრულო ჩემი ლოცვა, შევსწირე ჩემი მსხვერპლიო. კერპები კი უსულონი არიან, ვერ შეენეიან ვერც ხალხს და ვერც თავის თავსო.

მალე მოვიდა დედოფალიც. ადიდებდა ჭეშმარიტ ღმერთს და მის წმინდა მხედარს, წმინდა გიო- რგის. აქ დიდძალმა ხალხმა ირწ- მუნა ქრისტი.

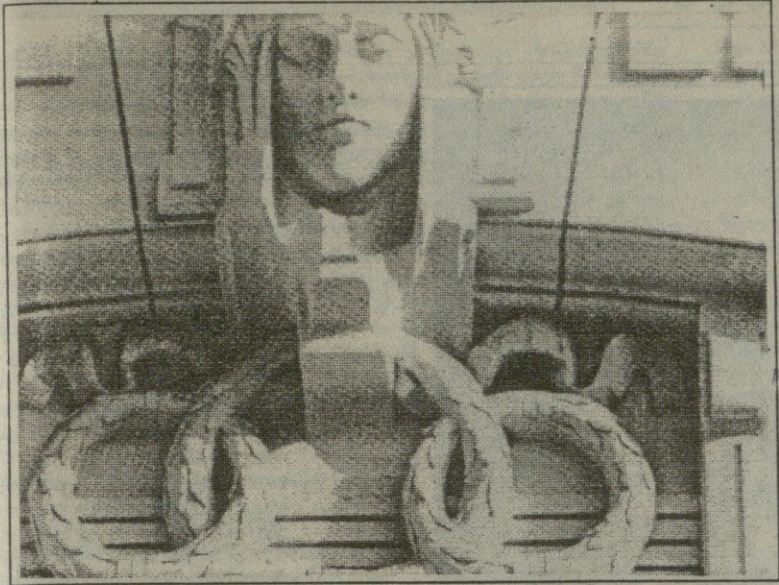
მაშინ მეფემ ბრძანა თავი წარ- ვეთონ წმ. გიორგის და მასთან ერთად დედოფალსაც.

მეფის მეომრებმა ისინი ქალაქგა- რეთ გაიყვანეს. დედოფალი მიდიოდა წმ. გიორგის გვერდით, ლოცვით და ზეცადალპყრობილი მზერით. გზაზე მავალი დედოფალი უცებ შეჩერდა, მოულოდნელად მიესვენა და საუკუ- ნოდ მიიცვალა.

ტანჯვის ადგილას მხედრებმა მხოლოდ წმ. გიორგი მიიყვანეს. წმინდანმა ლოცვის უფლება ითხოვა. იგი შეევედრა ღმერთს, მიენიჭებინა მონაშენობის ძალა, უფალს ხალხის შენდობას შესთხოვდა. ადიდებდა წმინდა სამებას და ცათა სასუფე- ველს. საუფლო ლოცვის სიტყვებს იმეორებდა.

ლოცვა დასრულდა. წმ. გიორ- გიმ მუხლი მოიყარა. ჯალათმა წმინდანს თავი წარკვეთა. მისი სული ზეციურ წმინდა მხედრობას შეუერთდა.

ნარკვევი შედგანილია
თსუ მართული ძიისტიანული
კულტურის ლაბორატორიაში

თუ ძალზე პრეტენზიულად არ გამოიყურება ის ჩემი სურვილი, რომ გავიწინოთ და ალო ავულო ურთულეს პროცესებს, რომელიც ჩვენს გარშემო და თუნდაც ჩვენში, ჩვენს სამშობლოში მიმდინარეობს, მაშინ შევეცდები შევხვო და შეძლებისდაგვარად გადმოვცე ის ღონება და თანწყობა აზრისა, რომელსაც რეგულარულად მივმართავ ხოლმე ჩემი მუშაობისას, სხვადასხვა ასპექტით და მიმართებითაც ნამუშევრის დაწყებამდე. ამ მეთოდს მე ხუმრობითაც კი თემატიკურ ან სიუჟეტურ „აღქმის“ ვუწოდებ ხოლმე და რაც მისი საშუალებით მიიღწევა, ეს არის ის, რასაც, ჩემი აზრით, სამყაროს, ჩვენი არსებობის ხელოვნების წესით გაგება ჰქვია.

ხელოვნების წესით, მისი გზით სამყაროს შემეცნება-გაგება, დღეს მითუმეტეს, თითქმის მთლიანად ვოლუნტარული გახდა და სრულად გადაეჭრა სუბიექტური მითოლოგიზირების და სუბიექტური ინტერპრეტაციების უნარი. ისეთი შთაბეჭდილებაა, რომ დღევანდელი კაცობრიობა და კონკრეტული ადამიანი მხოლოდ მის მიერ აღქმული და ინტერპრეტებული მითოლოგიით ცხოვრობს და შესატყვისად განიცდის რეალობას. ამ მდგომარეობას, სუბიექტური არეალის შემეცნების ფარგლებსა და საზღვრებს, რომელშიც შემეცნებელი თავის რაობას და ვინაობას არ ჰკარგავს და ცნობიერებით წვდება, მაზოკოსმო ეწოდება. მაზოკოსმის დიპაზონის გაფართოების საშუალებად კი, ისევ და ისევ ჩემი სუბიექტური ინტერპრეტაციის მოხმობით, ხელოვნების წესით შემეცნება მიმდინარეობს.

მოუგვარებელ, ერთმანეთთან თითქმის შეუთანხმებელ ნაწილთა, ან თუნდაც მთელთა ურთიერთ-მიმართებისა და კავშირების, შიგა დინამიკისა და მიმართებების გარკვევა, ანალოგიუბითა და პოლოგიუბით საისტორიო და მითოლოგიური პარალელების გავლება, მართლაც რალაციტ ჰგავს უცხო ნივთიერებათა ჯადოსნურ შეთავსებას, ერთი დიდი იდეალის, ჰემოზოტი შემეცნების მიღწევის მიზნით, რომელსაც ძველად, ისევ და ისევ, მითოლოგიზირებული, იმეგინატიური სახე-სიმბოლოთი „ფილოსოფიური ქვის“ სახელით იცნობდნენ. თუმცა კი ისიც უნდა ითქვას, რომ ამ ტერმინის ინტერპრეტაცია არ მკვემდებარება სწორხაზოვნებას და მისი მნიშვნელობათა ასპექტების მრავალმხრივი შესწავლა, გამოამყარებდა თითქმის შეუძლებლად მეჩვენება, ყოველ შემთხვევაში ჩემთვის მაინც და თან

ოლონდ ის სიკეთე, რომელიც თავის ადგილზე და თავის დროზე არ არის, ე.ი. ბოროტებას წარმოშობს სიკეთის არასწორი, არაშესაბამისი მდებარეობა და მდგომარეობა.

ამ მოსაზრების მოხმობით, ასე თუ ისე უკვე გასაგები ხდება პრომეთეს სახელის უღრმესი მნიშვნელობა. ფაქტობრივად, აქ საქმე გვაქვს მოქმედების, მიზნის ან ჩანაფიქრის წინასწარ განსაზღვრასთან, მოქმედების დანიშნულების წინასწარ გააზრებასთან, ამით კი გამოირიცხება, ან თითქმის სრულიად გამოირიცხება არაზუსტი, არაშესაბამისი ქმედებანი.

პრომეთე სიკეთეს ქმნის,

გულისხმობს, განსაკუთრებული ასპექტების გათვალისწინებით.

ისევ დაუბრუნდეთ პრომეთეს მითოლოგიურ სახეს.

ეს მატერიალური სახე, არქეტაში, პირდაპირ მიეჯაჭვა კავკასიონს, ამის შედეგად კი — კავკასიონი, საერთოდ კავკასია, მატერიალურის, მინერალურის, დამაბალელების სიმბოლოდ და სახედ მოგვევლინა.

კავკასიონის იდეაში, და არა მარტო იდეაში, განსახიერებული უნდა იყოს რალაც ძალზე მნიშვნელოვანი, მატერიალურად ღირსშესანიშნავი რამ. წინააღმდეგ შემთხვევაში შეუძლებელი იქნებოდა მისი უმნიშვნელოდ, შემთხვევით არსებობა მითის უმნიშვნელოვანეს ეტაპზე.

ამიტომ, ასე მგონია, კავკა-

ამ საკაცობრიო ბოროტის, თუ — გასაყარს, მოგვეხსენებთ, იოანე საბანისძე — უკუღმართული ქვეყნისას“ უკუღმართული, ჩემი აზრით, ჩვენს სამშობლოს გულისხმობს კავკასიონის კლდეზე მიჯაჭვული ადამიანის — საქართველოს სახით. ეს კი სიბნელისა და სინათლის სამყაროს გასაყარს ნიშნავს. კულტურული, სინათლის სამყაროს ქვეყნის კიდე და ყურე სწორედ კავკასიის — მატერიის ქედზე გადის. მის მიღმა, მის იქით კი განიცდება უკიდვანო იღუმლება, ამოუცნობი რეალობა, სადაც ადამიანი თავისი მარტოეული ცნობიერებით ვერ აღწევს მისი, ამ სამყაროს თითქმის შემზარავი შეუვალუბის გამო.

იმისათვის, რათა გათავისუფლდეს პრომეთე, ე.ი. ამ ასპექტის გათვალისწინებით, გათავისუფლდეს იგივე კავკასია, რასაც მითი გვასწავლის, ამისათვის საჭიროა ამ თორმეტჯერადი გმირის გვირგვინად მსხვერპლის გაღება. ეს მსხვერპლი ადამიანში არსებული გაორების, ადამიანში არსებული კენტარის — ცხოველურის შეწირვაა, მისი ცხოველური ეგოისტური არსების დაძლევაა, რაც იგივე მატერიალურის გადარჩენას, მის გამართლებასაც, მისი ადგილის მიჩენასაც ნიშნავს და გულისხმობს.

სწორედ ამ ცხოველურის მატარებელი მითში გახლავთ კენტარი, — ყოველთა გმირთა არქაული მასწავლებელი, უკვე ბებერი და ვალმოხდილი ქირონი. ეს ადამიანი-ცხოველია, ორმაგი არსებაა, რომელიც თავისი დანიშნულების ზუსტი შეგნებით სწირავს თავს მომავლისათვის, იგივე კავკასიისათვის, იგივე მატერიისათვის, რათა იგი სიკეთეს დაუბრუნოს და ადამიანთა თავისუფლებას მიაღწიოს.

სამწუხაროდ, კავკასიის მცხოვრებთათვის მიუღწეველია და უცხოა დღეს ქირონის თავდადების მნიშვნელობა. კავკასიაში კი კვლავ დიდი კოლიზიები თამაშდება და კვლავ გათამაშდება მომავალშიც მანამ, სანამ არ მიიწიება თავისი ადგილი მატერიას, სანამ კავკასიელი ადამიანი არ გათავისუფლდება „ბუნებრივი მოთხოვნების“ დიქტატისაგან. სანამ არ გადაიძლევა მძიმე ცხოველურ-ადამიანური ეგოიზმი, თავისი შედეგებით, ზიზით, შურით, ორპირობით, ეგოისტური პრაქტიციზმით, მოკლედ, ყოველივე იმით, რაც პანდორას ყუთიდან განიფანტა სამყაროში, ადამიანთა სამოქმედო სივრცეში, მანამდე კავკასიონი არასრული, არასრულყოფილი „პეტრე“ იქნება.

ვიდრე კავკასიის მცხოვრები ვერ გაივლის თორმეტჯერად საფეხურს, თავისი ჰემოზოტი სამშობლოს, ჰემოზოტი დანიშნულებისაგან, ნამდვილ პეტრე — კლდეზე, მანამდე იქნება დალატა და ბრძოლა, მანამდე, მოხდება კავკასიის წიაღში შემოღწევა მისთვის, და არა მარტო მისთვის, დამანგრეველი იმპულსებისა, რაც, სამწუხაროდ, ასე გამალებით, გაშმაგებით უპირობოდ მომავლის კაცობრიობას, რომელიც ასე მგონია, სწორედ თავის უმნიშვნელოვანეს ეტაპებს, ადამიანთა ერთობისა და თავისუფლების სფეროში სწორედ კავკასიაში უნდა გადიოდეს.

ბია ბუღაძე

მითის ინტერპრეტაციისათვის

ამ ეტაპზე.

სუბიექტურ „მითოლოგიითა“ — სახელოვნებო წესით დამუშავება — ჩვენი ინდივიდუალური შესაძლებლობის, შემოქმედებითი შესაძლებლობების, როგორც ზემოთ ვთქვით, „მაზოკოსმის“ საზღვრების გაფართოების საშუალებას იძლევა.

ამიტომ, თუ ძალზე პრეტენზიულად არ გამოიყურება ეს ჩემი სურვილი, თავს უფლებას მივცემ, მხოლოდ ერთი მცირე ნაწილის საილუსტრაციოდ მოვიხმო რაიმე მნიშვნელოვანი ფრაგმენტი ჩემი მითო-სახელოვნებო დაკვირვებებიდან, რომელსაც როგორც მეთოდს, აგერ უკვე ათი წელია ვიყენებ ჩემი მუშაობის, ან სამუშაოს დაპრაქტიკება-ანტიციპაციისას. ამავე დროს, კონკრეტულად ჩემს მიერ შერჩეული მითოლოგიური კოლიზია, ისტორიულ პარალელს მისნის და მაძლევს თანამედროვეობის, საკუთარი მდგომარეობის საკმაოდ ბუნდოვანი მდგომარეობის გარკვევის საშუალებას.

მსჯელობა, სასურველია დაწყებული უქნას პრომეთეს, როგორც მ. პავლის კაცობრიობის სიმბოლოს გაგებიდან. როგორც სახელი — პრომეთეს ანალიზი გვიჩვენებს, ეს არის ის, რაც ან ვინც ფიქრობს, აზროვნებს წინასწარ ე.ი. პრომეთე — წინასწარ მოაზროვნეა. ხოლო მისი ძმა ეპითემე — არსებაა, რომელიც განიცდება, როგორც სრული სუპოსტატი, საპირისპირო პრომეთესი, რომელიც აზროვნებს შემდგომ. ე.ი. — ეპითემე ზრის აზროვნება მოქმედების შემდგომ, ეს კი, ალბათ, გაუაზრებელ მოქმედებას უნდა ნიშნავდეს.

თუ გამოვალთ იმ მოსაზრებიდან, რაც ბოროტის კლასიკურ განსაზღვრებად შეიძლება ჩითვალოს(რომელიც პირველ რიგში დიონისე არეოპაგელთან გვხვდება), მაშინ ბოროტება სიკეთის ნაკლებობა ყოფილა, ისევე როგორც სიბნელე ნაკლებობაა სინათლისა, რადგანაც ამ მოსაზრებებიდან გამომდინარე, ბოროტება არასუბსტანციურია, იგი მხოლოდ დაცემა ან ნაკლებობაა სუბსტანციურად მარადიული საფუძვლისა, სიკეთისა.

თუ ამ აზრის ლოგიკას გავყვებით, მაშინ ერთგვარი გაფართოება ამ ფორმულირებისა ასეც შეიძლება გამოითქვას — ბოროტება ეს იგივე სიკეთეა,

შესაბამისი ტაოოსით, მოქმედების შესატყვისი მდგომარეობასა და სიტუაციაში. ეპითემე კი პირიქით, მოქმედების გაუაზრებლად, ამით კი სიკეთის აზრს და მნიშვნელობას სრულიად ჰკარგავს. ამით იგი ქმნის ბოროტების პრეცედენტს, ისეთი მოქმედების პრეცედენტს, როდესაც სიკეთეც კი, და სწორედ სიკეთე, კარგავს მნიშვნელობას მისი არაშესატყვისობისა და გაუაზრებლობის გამო.

ამ გაუაზრებლობის შედეგად მითის უღრმესი არქეტაბი, ყოველივე უბედურებისა და ტანჯვის დაბადებასა და გავრცელებას გვიხატავს პანდორას ყუთის სახით, სადაც ისევ და ისევ საბოლოო ნუგეშად იმედიცა რჩება.

პრომეთეს მისია წინასწარგანჭვრეტა კაცობრიობის სიკეთეში შემდგომი წვდომისა. ეს სიკეთე კი მატერიის, მატერიალური სამყაროს, ჩვენს გარშემო არსებული სამყაროს ჰემოზოტი მნიშვნელობისა და დანიშნულების მოძიებაშია, მისი ადგილის დამკვიდრებაშია. ამ გზით თვით მატერიალურ-მინერალური სამყარო ნახულობს თავის ჰემოზოტი ადგილსა და დანიშნულებას.

ამით ადამიანი, პრომეთეს მოქმედების შედეგად ეუფლება და იმეცნებს მატერიას, იგი იპყრობს მას, მაგრამ ამის შედეგად სწორედ მატერია ტანჯავს და აკაბალებს ადამიანს, აკინებს და ამცირებს მის თავისუფლებას. იგი პირდაპირი მნიშვნელობით ნთქავს მის განცდებს, გრძნობებს, ლტოლვებს.

მატერიის ზემოქმედება, მინერალურ-მატერიალური სამყაროს ზემოქმედება, ორმხრივი დაწოლით თრგუნავს ადამიანს. ეს გახლავთ, უპირველეს ყოვლისა, მატერიის მოუქნელობა და სიმძიმე, რომელიც თავისი „ბუნებრივი მოთხოვნილებების“ კანონებით სპობს თავისუფალ ნებას, თავისუფალი არჩევანის უნარს და მეორეს მხრივ, უდიდესი ლტოლვები და განცდები, რომელიც ისევ მატერიალურის დაუფლებიდან, მატერიალური სიუხვის მოპოვების ჟინიდან, ძიძგის ჩვენს უღრმეს არსებას მითოლოგიური ყორნისა თუ სვავის სახით.

ეს მითოლოგიური სახეც აგრეთვე სხვა, ალბათ, ბევრად უფრო ღრმა ინტერპრეტაციასაც

სიონი და საერთოდ კავკასია ატარებს თანამედროვეობის უმძიმეს ტვირთს. იგი იტვირთავდა იღებს უდიდეს დარტყმებს მატერიალურის პოზიციებიდან. ამიტომ მისი დანიშნულება და მისია დაახლოებით ისეთია თანამედროვე კაცობრიობის წინაშე, როგორც სახარებაში პეტრესი გახლავთ, იმ პეტრე-კლდისა, რომლის გადამლევით და რომლის საბოლოო გამოლევით, გამოფხიზლებით მამლის ყივილის შემდეგ, მაცხოვარმა თავისი მარადიული ტაძარი ააგო.

ასე მგონია, რომ კავკასიის მთებში, უზიოკური სახეა პეტრესი, როგორც გეოგრაფიულად, ასევე ფსიქოლოგიურად. კავკასიის მთები — კაცობრიობის პეტრეა, რომელზედაც უნდა აშენდეს მომავლის კაცობრიობა. კაცობრიობა, რომელსაც სიკეთის მოქმედება შეეძლება ბოროტების მინარევების გარეშე, როდესაც სხვისი ტკივილი და მთელი კაცობრიობის ტანჯვა ჩვენი ტკივილი იქნება, როდესაც ადამიანის მოქმედებებს თავისუფალი, კეთილი ნება განსაზღვრავს, როდესაც თავისუფალი აზრი იძულებითი მიდრეკილებებისა და დოგმების გარეშე იარსებებს, როდესაც ყოველგვარი მეცნიერება, მხოლოდ სულოერი, უმაღლესი პრინციპების შემეცნებიდან აიღებს სათავეს და აღარ იარსებებს ცრუმით, ცრურწმენა ცალმხრივი მატერიალიზმის შესახებ.

ამ კაცობრიული სიკეთის განცდიდან მოედინება ის უდიდესი საშველი და ხსნა, რომელიც კავკასიის კოლიზიებში, მის წიაღში მიღებულ უდიდეს ტანჯვებში უნდა მოიპოვოს მომავლის კაცობრიობამ, სიკეთის შემეცნებისა და მისი განხორციელების მიზნით.

თავისუფლების სახე, განმათავისუფლებლის ხატება მითში — ჰერაკლეს სახით ვლინდება. ჰერაკლე მოქმედების გმირია, ქმედების „ჰეროიკული კენტენსენცია“, რომელიც თორმეტსაფეხურიანი კათარზისის, თავისი თორმეტი გმირობისა და ამადლების გზით ეუფლება მატერიის ძირეულ მნიშვნელობას და ათავისუფლებს ადამიანს საკაცობრიო კულტურის, საზღვრის ქედზე მიჯაჭვისაგან.

ქართული პოეზიის მცირე ანთოლოგია

დღეიდან, გაზაფხულის „კავკასიონი“ იწყებს გვერდებს მცირე ანთოლოგიას ამაჟამად მოქმედი პოეტებისას — შემდგომი თვით პოეტების მიერ. ღაბაშვილისგან, არის რაღაც იდეალური ხიზლი იმაში, რომ გიჟივით თანდათანობით დაუბრუნდება და დროთა განმავლობაში ხელთ ექნება, წვენი ცნობილი, საყვარელი პოეტების სწორედ ის ლექსები, რომლებიც მათი ავტორებისათვის, ამა თუ იმ ნიშნით, გამოჩენილი არიან. ასეთ თავისებურ ანთოლოგიაზე, ალბათ, კარგული სიტყვის არცერთი ზეშაბიძგი დამუშავებული არ იტყვის უარს.

„მცირე ანთოლოგიას“ ვიწყებთ ოთარ ჯიფაძის პოეზიით! როცა მან ქვემოთ ლექსები მოგვამოლა, რისთვისაც დიდ მადლობას მოგახსენებთ, ვთხოვთ განმარტება, რატომ მაინც-ღაბაშვილს ეს ლექსები უნახავლა და არა სხვა. გვიპასუხა: „ახლა ამ განწყობილობაზე ვარ, სხვა დროს, იქნებ სხვაში გამოვხატავდი“. ალბათ ჩავეპიძით ბატონ ოთარს, მაგრამ თუ მისი კოლეგები უფრო კონკრეტულ მიზეზებს დაასახელებენ, შეიძლება შევთხუროთ იმს. ნება მათია.

ამჟამად იტყვას: პოეტების წარმოდგენისას არც ასაკია დაცული, არც ალფაბეტი, არც რეპლიკები და, ასე განიხილოთ, არც ნიშნების მატ-ნაკლებობა. ლექსები გამოქვეყნდება იმისდა მიხედვით, როგორც უფრო ხელმძღვანე იქნება რამატი-ცისათვის.

„კავკასიონი“

მდინარის პირას, პატარა ტყეში
ხეს უხმაუროდ მოწყდა ფოთოლი.
ფოთოლი მოწყდა ხეს უხმაუროდ
მდინარის პირას, პატარა ტყეში.
არც ჭარი იყო, არც წვიმის თქეში —
რამ ჩამოაგდო, ნეტავ, ფოთოლი.
ნეტავ, ფოთოლი რამ ჩამოაგდო —
არც ჭარი იყო, არც წვიმის თქეში...
უხმაუროდ, ფოთლის დღე დაიღია
მდინარის პირას, პატარა ტყეში,
მდინარის პირას, პატარა ტყეში.
მდინარის პირას პატარა ტყეში.

1955

გარეთ ისევ წვიმს და ჭერ ადრეა
გარეთ ისევ წვიმს და სულ იწვიმებს.
მე გვარძნობ, რომ მცოცხა და მენატრები,
მაგრამ ვერ გხედავ, როგორც სიცოცხეს.
გარეთ კი წვიმით სველი აბრები
აწივნიან შეჩვეულ სიცხეს.
მეც აღარ მინდა, რომ სხვებს დაბრალდეს
ჩემი სიჩუმე და ხმაურს ვიწყებ.
გათავდა! აღარ ჩამოგვსწვები,
არც მახსოვს, ვის რა გუთხარი გუშინ
და ვაფათურებ სიციან ლექსებს
შენს თმებზე, მხრებზე, მუხლებზე... სულში.
ნარბენი კაცის გულივით ფეთქავს
საათიც, ქუჩაც, ფოთოლიც, წვეთიც...
შენ ხარ — აქამდე რაც უნდა მეთქვა,
შენ ხარ ოთახში პაერზე მეტი.

1957

მიყვარხარ, როგორც გლეხს უყვარს მიწა,
როგორც დასიცხულ მიწას — ღრუბელი.
მინც მიყვარხარ, მებრძვი თუ მიცავ,
ჩემი მხსნელი ხარ თუ დამღუბელი.
და წინ, კარივით, მესხნება სივრცე,
თითქოს ბავშვისთვის წაშლი მიმაქვს...
ეს გრძნობა ჩემში სინანულს იწვევს
უკვე გარდასულ დღეების მიმართ.
ასე იტყვია ნახატი ზაქად,
ღერწაში — სტვირად და ორთქლი — წვეთად...
ეს გრძნობა ჩემში იმედებს ბადებს
ჯერ მოსასვლელი დღეების მიმართ.

1957

მზად ვარ გისმინო და გესაუბრო.
ქარში იშლება დეკემბრის თოვლი
და მღერის შენი მძიმე საყურე,
გაბრუნებული დეკემბრის თოვლით.
(მე აღბათ დიდ ხანს შექნება ვალი,
მაგრამ ვიქნები სულ მზიარული.
გაუმარჯოს შენს ეშმაკ თვალებს
და სარკეებში ნასწავლ სიბრალს).

სარკეებში ისევ თოვლი ირევა
და ჰყვება თავის უბრალო ამბავს.
და სკამზე, როგორც ნანადირევი
ჰკიდია შენი ლამაზი კაბა.

1957

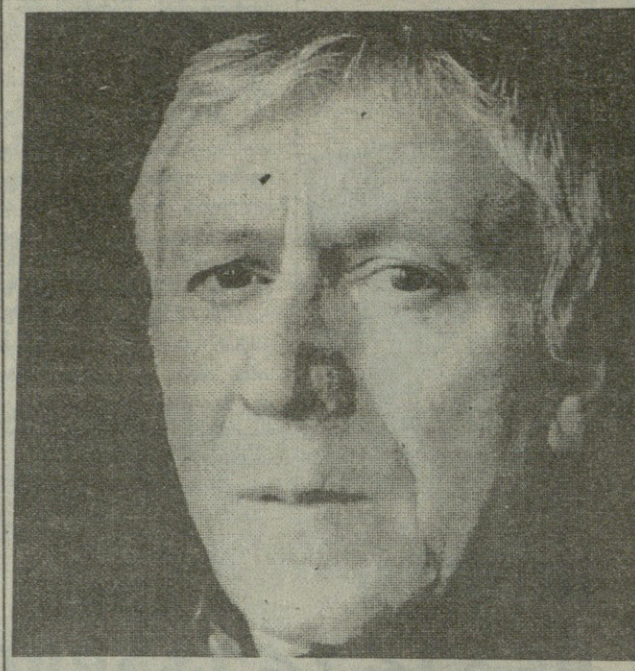
ამ სახლში ისევ უკრავენ შოპენს
და მავთულები ნაცრისფერ ცაში
იჭიმებიან და თითქოს გრძნობენ
რალაცას, დღემდე უცნობს და საშიშს.
სახლში ცხოვრობენ და უნდა კიდევ
დღიდან იცხოვრონ, მშვიდად და ასე,
ან უფრო კარგად... და ჭარი ხიდეშ
არხეც და სველი ფოთლებით ავსებს.
სახლში ცხოვრობენ, შრომობენ, უყვართ
და ნებდებიან საყვარელ ხელებს
და ახარჯავენ ერთმანეთს უხვად
მას, რაც ისედაც გაქრება მერე.
და სურვილებიც ჩნდებიან ისევ
და ძველ სურვილებს აგლეჯენ ღვედებს,
და აღარ თვლიან სიცოცხლის ღირსად
და სულის მალა კედლებთან ხერხტენ.
მაგრამ ზამთარში ღამდება ადრე
და ღამე შუბლით აწევა კარებს,
გარეთ კი ამტვრევს პროსპექტის ქაღრებს
იანვრის ქარი... და ცივა გარეთ.
და მავთულებიც რალაცას გრძნობენ,
რალაცას, დღემდე უცნობს და საშიშს,
და ნუგეშით უსმენენ შოპენს,
და ჰიმნებს ნაცრისფერ ცაში.

1959

ფურცელზე უცებ შრება მელანი —
ფურცელი იწვის და ბოდვის იწყებს,
რათა ჩემსავით გრძნობდნენ ყველანი
წარმავალ დღეთა ყინვას თუ სიცხეს.
და სისხლზე წმინდა, და სისხლზე მძიმე,
ისევ იღვძებიან ბებერი ფიქრი
და კედლებს შორის დაეძებს იმედს,
რადგან კედლები არტყია ირგვლივ.
ისევ ბრიალით მეყრება თავზე
ათასწლეულთა ქვიშა და ღორღი,
მაგრამ თვალები ციოთ მაქვს საფე,
დახეული მაქვს სიმღერით ზორბი...
და აი, ისევ ამოდის მთვარეც,
გაოცებული ქვეყნის დუმილით...
და სადღაც დღისით ცხოვრობდა მტკვარი —
წყვედიანი ფეთქავს ჩემი გულივით.

1960

მე ჩემ საყვარელ სიზმრებად ვთვლიდი
ცაში თანდათან გამქრალ მავთულებს,
გადაქანებულ სვეტებს და ხიდეშს,
ნათურებს მკრთალებს და გაფანტულებს.

დღეს კი იფეთქებს შენი სახელი.
მე დილიდანვე ვგრძნობ და მოველი,
როდის იფეთქებს შენი სახელი,
ძლივს მიგნებელი და მოგროვლი.
მე მის ნამტვრევებს ავკრიფავ ქარში
და მტვერს და მიწას გადავავრობ
და დაფრთხილებ შეზოხელ ბავშვებს,
როგორც ბრწყინალა სათამაშოებს.
დაიტაცებენ ბავშვები უცებ,
ყაჩაღებით დაიტაცებენ
და ქარზე უმაღლეს მონღოლებს ქუჩებს.
ჩემს ძველ ტკივილებს და აღტაცებებს.
ბნელში იცინის კიოსკის მინა.
ირხევა ტოტი და ტოტის ჩრდილი.
ქალაქს კი სძინავს, სძინავს და ბრწყინავს
მთლად გაქვნილი წვიმით და ძლით.
და მავთულებზე შერჩენილ წვეთებს
აღარაფერი აღარ აშინებთ.
მე ვალბე კარებს და ისევ ვეძებ
და მერე ისევ ვალბე მაშინვე.

1960

ყველა ტკივილი იძინებს ბოლოს,
მაგრამ მე მაინც მინდოდა მეთქვა,
რომ დღემდე შენით ვცხოვრობდი მხოლოდ,
შენ იყავ სუნთქვაც და გულის ფეთქაც.
გადიან წლები და ფიქრით დაღლილს
გადაუხდელი მრჩევა ვალბი,
და მეკარგება მშობლის სახელი —
აუტანელი და საყვარელი.
მე არ ვეითხოვო, რად მოხდა ასე.
ან რად შემჯავრდა, რაც ადრე ვწერე,
ან რად დაეკარგე შენს თვალში ფასი
ამდენი ცდის და წვალბების მერე.
ალბათ ასეა ცხოვრების წესი,
მკაცრი სიმართლით პირამდე სავსე,
და ამ სიმართლით ივსება ლექსიც,
რომ ხვალ მხივით დამატყდეს თავზე.
მაგრამ ჯერ უნდა მოვიდეს თოვლი
და გადმოჰფინოს თეთრი აფრები
და შენი ნაზი სხეულის თრთოლივით
ათრთოლდეს თოვლიც და ყველაფერი.
მე ვალბე სარკმელს და ჭადრებს ვითვლი,
ჭადრებს გაქცევა შეეძლოთ თითქოს.
და კვლავ მზადა ვარ უარს დღისთვის,
თუმცა უკეთეს დღეებზე ფიქრობ.

1961

შემოდგომის
პირველი დღე

დიდი ხნის მერე: დღისით ან ღამით,
სულ ერთი წუთით, ან ერთი წამით,
გაგახსენდება მთელი სიცხადით,
რასაც ვაქებდით, ანდა გიქცავდით.
წამოგვეწევა ჩამქრალ კოცონთან.

რაც არ მოგეწონდა, ანდა მოგეწონდა,
რასაც ვეძებდით, ანდა ვეძებდით.
და რასაც ვგავდით, ანდა არ ვგავდით.
მე შეშინა იმ ერთი წამის,
იმ ერთი წუთის თაფლის თუ შხამის,
მაგრამ ცხოვრება, შლეგიც და მშვიდიც,
ჯერ ისევ მიდის, მიდის და მიდის...

1963

მთელი წელია

მთელი წელია, რაც მე ვწევარ ამ კალაპოტში
მდინარის ნაცვლად, მთელი წელია!
ცას და ქვეყანას, როგორც ხიდეშ მიმავალ გოგოს,
სუნთქვაშეკრული ამოვყურებ. მთელი წელია!
მთელი წელია, მოლოდინის ხორკლიან კედელს
ნასროლ ბოთლივით ზედ ვესხვრები. მთელი წელია!
მთელი წელია, შეეზარდა თმა წყალმცენარეს,
სხეული — ლოდებს, თვალი — სივრცეს, მთელი წელია!
მთელი, ფეხები ჩამოყავი ჩემს გრილ ზვირთებში,
პირზე შემისხი, მდინარე ვარ, მთელი წელია!
გული კი ფეთქავს, ვით აბჯავი ცოცხალი მწყერი,
ანდა საათი ბალისის ქვეშ... მთელი წელია!

1970

სიტყვა

არც სიზმარია... სიზმარსაც არ ჰგავს —
წყალი ხელებში მიშრება მწყურვალს
და მესმის, ვხედავ, ვხედვები, რომ ვეკარგავ,
რასაც სიზმარით მიაგნო სულმა.
და შეზინული ფიქრსა და წყვილად,
ფიქრის, წყვილადის გულივით ფეთქავს
სიტყვა — რომელსაც უფალი ჰქვია,
რომელიც დღემდე ვერაფერს ვერ თქვა.

1973

ყრუდ, საიდუმლოდ ფეთქავს პაერი
და გაუკვალავ მზეში ჩაფლული
და გაბზარული ათასნაირად —
საცაა უნდა გატყდეს ზაფხული.
(ჩვენ ერთად ყოფნა არ გვიწერია,
მოგონებებში ვართ ჩამარხული).
გაყვითლებია ალვას კენწერო —
საცაა უნდა გატყდეს ზაფხული.
დაეჭვებული და დამაბული,
დროც მტვრად ქცეულა, გვერდზე ჩაფლული.
ცხელი პაერის თრთიან ჭავლები —
საცაა უნდა გატყდეს ზაფხული.

1976

კვლავ მასხდებიან მკერდზე მერცხლები,
კვლავ მერგო ზეცის ლურჯი ნაქერი —
სევდის გაღია, სიზმრის შემცველი,
ფიქრის გამჩენი და გადამჩენი.
მაგრამ კვლავ მმართებს, რაც კი მემართა
მტრისა და მოყვრის, საქმის და სიტყვის.
რაც თვალს დააკლდა — სულს შეემატა,
სხვა არაფერი შეცვლილა თითქმის.
და კვლავ ბზინავენ წითლად ვარდები,
სიკვდილ-სიცოცხლის ღრიალებს ბუკი,
ვით ხმა — დუმილში და ბნელში — შუქი.

შენ ხარ ჩემი ჯილდოც, სასჯელიც,
გულზე ახლოს ხარ და ღმერთზე ზემოთ,
ჩემო ტანჯული, ჩემო მტანჯველო,
დაუღვევლო სამშობლო ჩემო.
შენთან ვარ, მაგრამ მაინც დაგეძებს,
როგორც დაეძებს საქმელს მშვიერი,
და ამ პატარა მიწის ნაგლეჯზე
შემაძრწუნებლად ვარ ბედნიერი.

1982

ჩვენ მუდამ იმას ვაპყრობებით და ვაპყრობებთ, რომ დიდი მემკვიდრეობის, დიდი ლიტერატურული ტრადიციების ქვეყანა ვართ, მაგრამ ჩვენ უკვე მეოცე საუკუნე იწურება და ჯერ კიდევ ვერ შევქმენით პროფესიული ლიტერატურული ჯამათი, მსოფლიოს კულტურულ ცხოვრებაში ისე ჩაბნა, სხვისი ნების შემყურე, სხვისი მიღწევების გადმოცემით კი არ ვყოფილავით, არამედ ჩვენც შეგვეტანა თუნდაც მცირედი წვლილი მის განვითარებაში. ამის მიზეზი, ალბათ, ისიცაა, რომ იდეოლოგიაზე დაფუძნებული, ტოტალიტარული რეჟიმები შეგნებულად ებრძოდა საკუთარი იდეალებს, პროფესიონალიზმს, იმ პიროვნებების კომპეტენტურობას, რომელთა ფონზეც პარტიული ფუნქციონერები, გაუნათლებელი, მხოლოდ დემაგოგიური შეიარაღებული მედროვეები უბადრუკად გამოიყურებოდნენ და რადგან ხელისუფლება ხელთ ემყრათ, ყველაფერს აკეთებდნენ იმისათვის, რომ კულტურის დონე დაეცემოდა, იქამდე დაეცემოდა, რომ მათაც შეეძლებოდათ მონაწილეობა საზოგადოებრივ და კულტურულ ცხოვრებაში. ამ მიზანს ემსახურებოდა ინფორმაციული ვაკუუმიც, საბჭოთა მწერლებს არ უნდა სცოდნოდათ, რა პრობლემებს ებრძოდნენ უცხოელი მწერლები, კულტურის რა დონეზე დგანან, რამდენად არიან თავიანთ საქმეში დახელოვებული და დაოსტატებული. პროფესიონალიზმზე დაფუძნებულ კულტურას იდეოლოგიზირებულ კულტურასთან შედარებით ის უპირატესობა აქვს, რომ პოეტიკის არჩევაში თავისუფალია და მწერლისაგან საზოგადოება მოითხოვს ცხოვრებაში მიმდინარე პროცესების სწორად აღქმას, გეოგრაფიკულ მახასიათებლებს, ტექნიკურ პრობლემებს შესაფერისი ენით გამოხატვას. პროფესიონალიზმის კიდევ ერთი დიდი უპირატესობა ისაა, რომ არ სწამს ისეთი შემოქმედისა, რომელსაც არ გააჩნია მოქალაქეობრივი კეთილშინდისიერება და პასუხისმგებლობის გრძნობა, არ იღწვის იმისათვის, რომ ერისა და, თუ ამის უნარი შესწევს, კაცობრიობის სულიერ საგანძურში რაღაც ახალი, დაუშტაბავი, თავისი, შეიტანოს. პროფესიონალიზმი მოუკრძოდალად აფასებს, ადგენს კრიტერიუმებს ხელოვნების ყველა დარგს და თითოეულ შემოქმედს იმ ადგილს მიუჩენს, რისი ღირსიცაა. თუ ცდება, ცდება ნიუანსებში და არა მთავარში. პროფესიონალიზმი პრიციპულად გამოიყენებს ხელოვნებაში ავტორიტარულ, პრივილეგიურ მინიშნებს ვინმესთვის მხოლოდ იმისათვის, რომ გაბატონებული კატის ან ფენის წარმომადგენელია. ჩვენში კი ჯერ კიდევ ბატონობს ავტორიტარიზმი, როგორც საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, ასევე ხელოვნებაში, საერთო ტონის მიმცემად ჯერ კიდევ ის მწერლები ითვლებიან, სულიერითა ცოცხლები არიან ისინი, თუ გაბრძოლილი, რომელთაც სახელი და პატივსაცემი ხელისუფლების ქება-დიდებათი, კომუნისტური რეჟიმისადმი ერთგულებით მოიპოვეს. სანამ ეს ასე გაგრძელდება, ვერაფრით დავაღწევთ თავს იმ უდაბნოს, რომელშიც აღმოგვჩნდით. პროფესიონალიზმისა და ავტორიტარული გარეგნული ჩვენ ვერც საკაცობრიო კულტურას ვეზარებთ და ვერც შევქმენით რაიმე ისეთი, ღირებულება რომ ჰქონდეს. კომუნისტური მემკვიდრეობისაგან, ავტორიტარიზმისაგან რომ გავთავისუფლებდით, საჭიროა ახალგაზრდობამ ამოიღოს ხმა, გაუმინდლოს სიუაბობა, შეიღოს, პრიმიტიული, ანტიუმანური იდეებით ჩაბერებული გზა, იბრძოლოს საკუთარი მანკერცხლის რეალიზაციასა და ცხოვრებაში დამკვიდრებისათვის. ადრე თუ გვიან ეს მანკე ასე მოხდება, მაგრამ ჯერჯერობით ახალგაზრდობას ამისთვის არც ძალა შესწევს, არც ცოდნა, არც პროფესიონალიზმი, არც სითამაშე და ამიტომ არც არის შანსი იმისთვის, რომ დროზე გათავისუფლდეს დამთრეული ავტორიტარიზმისა და არაკომპეტენტურობისაგან. საქმის მხოლოდ და არა ეშვებება, როცა სულიერი ვაკუუმი ამოივსება და საზოგადოებაში პიროვნება და მისი დავალი ისე დაფასდება, როგორც იგი იმსახურებს. მანამდე კი ისევ ილუზიების ჩრდილში ვიბრძობებით და არ გვეცოდინება, რაა ამ ქვეყანა დასესხებულია და რაა.

დიდი ხანა წავიდა ის დრო, როცა მწერალი ან პოეტი ერის სულიერ მამად, უაფარო საზოგადო მოღვაწედ, იდეურ წინამძღოლად ითვლებოდა. დიდმა სიკაცულურმა ძვრებმა, რასისტულმა თეორიებმა, ტოტალური იდეოლოგიების ცხოვრებაში დამკვიდრებამ, ხელისუფლებისათვის ბრძოლაში ფართო მასების ჩაბნა ინდივიდუალიზმს, როგორც შეგვეცა, ერთი ადამიანი, რა ნიჭიერც უნდა ყოფილიყო, თუ ფართო მასების მოძრაობაში არ მონაწილეობდა, არაფერს არ წარმოადგენდა.

ბრბოში გათქვამა კი ასოციალურებდა აუბიროვნებებდა. ხელოვნება შემოქმედისაგან სწორედ ჰარმონიული ლინიზმს, ბრბოსაგან განდგომას, დანახულისა და აღქმულის სულში გადახარშვას მოითხოვს და ამიტომ ბრბოში იგი თავისთავად ამოიკნა თავისი რიგებიდან. ინდივიდის ფრთები დემოკრატიულმა საზოგადოებებში შეაკვეცა, მაგრამ სამოქმედოდ საკუთარი სფერო მაინც დაუტოვა, ტოტალიტარულმა რეჟიმებმა კი შემოქმედებითი ინტელიგენცია ან მოსპო, ან თავის მიზნებს დაუმორჩილა. მწერლებმა ეს დროულად იგრძნეს და ან გასოცდნენ, ანდა თავიანთ პიროვნებებს შეეწირნენ. ჩვენში კი დღემდე გრძელდება მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის გაიგება, მხატვრული ლიტერატურისა და პუბლიცისტის ერთმანეთში აღრევა. ესმის თუ არა მწერალს და პუბლიცისტს საზოგადოებრივი ცხოვრება, სახალხო მეურნეობის ესა თუ ის დარგი, ერეკვეთ თუ არა მისი სპეციფიკა, მაინც ყველაფერში ებრძება და ამას აკეთებს არა იმიტომ, რომ დიდადაა ამ პრობლემათი დაინტერესებული, არამედ იმის გამო, რომ მარტო მოთხოვნის ან ლექსის წერა ეცოდნება. ეს კი იმის ნიშანია, რომ ამით არც თავის პროფესიას სცემს პატივს და არც საზოგადოებას. აქედან მო-

დღეა მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის გაიგება, მხატვრული ლიტერატურისა და პუბლიცისტის ერთმანეთში აღრევა. ესმის თუ არა მწერალს და პუბლიცისტს საზოგადოებრივი ცხოვრება, სახალხო მეურნეობის ესა თუ ის დარგი, ერეკვეთ თუ არა მისი სპეციფიკა, მაინც ყველაფერში ებრძება და ამას აკეთებს არა იმიტომ, რომ დიდადაა ამ პრობლემათი დაინტერესებული, არამედ იმის გამო, რომ მარტო მოთხოვნის ან ლექსის წერა ეცოდნება. ეს კი იმის ნიშანია, რომ ამით არც თავის პროფესიას სცემს პატივს და არც საზოგადოებას. აქედან მო-

მდინარეობს ისიც, რომ ქართული პროზისა თუ პოეზიის განვითარებაში პუბლიცისტისა და ლექსის წერა ერთმანეთში აღრევა. ესმის თუ არა მწერალს და პუბლიცისტს საზოგადოებრივი ცხოვრება, სახალხო მეურნეობის ესა თუ ის დარგი, ერეკვეთ თუ არა მისი სპეციფიკა, მაინც ყველაფერში ებრძება და ამას აკეთებს არა იმიტომ, რომ დიდადაა ამ პრობლემათი დაინტერესებული, არამედ იმის გამო, რომ მარტო მოთხოვნის ან ლექსის წერა ეცოდნება. ეს კი იმის ნიშანია, რომ ამით არც თავის პროფესიას სცემს პატივს და არც საზოგადოებას. აქედან მო-

ჩნდა ბრბოლისათვის შანსი, ამიტომაც ვერ გაიგო გზა პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ, სამართლებრივ დაპირისთობაში. ერეს თავკაცებმა და სულიერმა მამებმა, მაშინაც კი არ გაახდეს თვალი, როცა კატასტროფა კარზე იყო მომდგარი და ამიტომაც ჩაუვარდათ ხელში ხელისუფლება ამბიციებით შემპყრობილ პოლიტიკურ რადიკალებს, რომელთაც არც პოლიტიკისა ესმოდათ რაიმე, არც ეკონომიკისა და სახელმწიფოებრიობისა. ილუზიების ჩრდილში დგომამ, ქართველობით თავისი მოწონებამ, ინფანტილიზმმა ის მოგვიტანა, რომ ვერ გავიარეთ, ვერ გავცნობიერეთ, რომ გულუბრყვილობისა და ჩამორჩენილების მი-

უნარი, ვაჟაკობა გვაკლია, არა მყვინალია და თეატრალური ვაჟაკობა, არამედ ჩუმი, ჰირთამიანი, დაუშლელი, ვაჟაკობა. რომ გვაკლია, იქნებაც ჩანს, რომ არ შეგვიძლია ჩვენი თავისი პატრონობა, დაცვა, შენახვა. ცხოვრება დაბადებიდან სიკვდილამდე ბრბოლა და ჩვენ არა ვართ ისე აღზრდილი, რომ ამ ბრბოლას თავიდან ბოლომდე გავუძლოთ. აქედანვე მომდინარეობს ჩვენი მცონარობა, ინტრიგანობა, გაუტანლობა და საქმისადმი გულგრილი დამოკიდებულება. ყველაფერი ეს დამაფიქრებელი, ყურადსაღები, გასათვალისწინებელია და თუ შინაგანად არ გავმარტოვდებით, სიტყვას საქმე არ ვაძრვინებთ, მტერთან შეხებას

მოყვრის გაძრვას და მოკვლა ვარჩით, ჩვენი საქმე წასულია. დედამის მოსახლეობა კატასტროფულად იზრდება, თანამედროვე არმია შუა საუკუნეების ლაშქარზე უკეთ შეირალებული, უფრო სასტიკი, უფრო დაუნდობელია და ყველაზე ადრე იმას უღებს ბოლოს, ვინც სუსტი, ადვილად გასათვლია.

როგორც ცხოვრებაში, ასევე ხელოვნებაში ჩვენ გვაკლია უწყვეტი მემკვიდრეობითობა, საფუძვრობრიობა, სისტემატურობა. ჩვენ რომ ჩვენი წარსული და კულტურა მეცნიერულად შესწავლილი, დაღებულ გვექონდა, მის ხელშეწყობას, გაუმჯობესებას მომხდური ადვილად ვერ შეძლებდა. უბედურება ისაა, რომ ჩვენს სიმდიდრეს ჩვენვე არ ვცემთ პატივს და საკუთარი სიცოცხლე მასზე უფრო ძვირფასად ვთვლით. ჩვენ რომ ჩვენი წარსული და კულტურა მეცნიერულად შესწავლილი, დაღებულ გვექონდა, მის ხელშეწყობას, გაუმჯობესებას მომხდური ადვილად ვერ შეძლებდა. უბედურება ისაა, რომ ჩვენს სიმდიდრეს ჩვენვე არ ვცემთ პატივს და საკუთარი სიცოცხლე მასზე უფრო ძვირფასად ვთვლით. ჩვენ რომ ჩვენი წარსული და კულტურა მეცნიერულად შესწავლილი, დაღებულ გვექონდა, მის ხელშეწყობას, გაუმჯობესებას მომხდური ადვილად ვერ შეძლებდა. უბედურება ისაა, რომ ჩვენს სიმდიდრეს ჩვენვე არ ვცემთ პატივს და საკუთარი სიცოცხლე მასზე უფრო ძვირფასად ვთვლით.

არის კიდევ ერთი პრობლემა, რომელსაც დღეს უნდა მიექცეს ყურადღება, თორემ შედეგად გვიან იქნება. შეიძლება ბოლოს და ბოლოს ქართველები გონს მოეგონ, შენება და დოვლათის დაგროვება და იწყონ, მაგრამ ადამიანი არ ცხოვრობს მარტო „სურათი ჩვენი არსებობის“, მას სულიერი საზრდოვ სჭირდება. თუ ღმერთმა საბოლოოდ არ გავწირა, გაიგოს დრო, ერთ

ისევ წამოდგება ფეხზე, ისევ შეუდგება შრომას, ზრდას, წინსვლას და ამ წინსვლისათვის მას დასჭირდება ლიტერატურა, რომელიც ჩვენს უბედურებას, სულიერი საწყისის ვარყე, ერთ ვერ განვითარდება, შემოქმედებით წყურვილს ვერ დაიკმაყოფილებს. აი, ამაზე უნდა იფიქრონ დღეს ქართველები ინტელექტუალებმა, თუ უნდათ, თავისი ხალხის მომავალი და მოქრინაულები იყვნენ. სანამ ყველა ქართველს არ ექნება ერთი საერთო მიზანი, ერთიანი სულისკვეთებით არ განისწავლება, მანამდე გაერთიანებაზე ფიქრით კი შედგება. ქართველი ინტელექტუალი გაძრვებას მხოლოდ მაშინ მიაღწევს, თუ ამ ურთულეს პრობლემაზე გაართმევს თავს.

მწერლობა მარტო რომაა, ლექსი, დრამა როდია, კრიტიკაც მწერლობაა და ორიოდვე სიტყვა მასზეც უნდა ითქვას. ჩვენს კრიტიკას რომ პროფესიონალიზმი აკლია, ამაზე ლაპარაკი შედგება, სადაო არც ისაა, რომ ქართულ კრიტიკას ქართული ლიტერატურის ბედი არ აინტერესებს, ამიტომ ლიტერატურულ პროცესში მონაწილეობას არ ღებულობს. ადრე მეტი უფლებები, მეტი დაფასება ჰქონდა, თუ კრიტიკის არა, ცენზორის როლის მაინც ასრულებდა, მაგრამ ბოლო წლებში ეს ფუნქციაც დაკარგა და ახლა აღარ იცის, რა აქეთოს. ნაწარმოების მხატვრულად გაანალიზება, მისი ღირსებისა და ნაკლის კონსტატაციად დაწახვა არ ენებრება, ამისთვის საჭიროა ერთგული, გემოვნება, სათქმელის მოკლე თქმის უნარი, რაც ადვილი შესაძენი არაა და ამიტომ რაიმეს თქმას სულ უთქმელთან ურჩევია. კრიტიკის მასშტაბის მიზეზი ისიცაა, რომ ჩვენში კრიტიკას ვერ იტანენ გაკრიტიკება და მწერალსა და კრიტიკოსს შორის მტრობის ჩამოვარდნა იმ დღესვე იწყება, რა დღესაც წერილი გამოქვეყნდება. რაც რა თქმა უნდა, ჩვენს უკულტურობაზე და ჩვენს შეუგნებლობაზე მეტყველებს, მაგრამ კრიტიკის უკონოობით ეროვნული კულტურის საქმე ზიანდება და ეს მხედველობაში უნდა მივიღოთ იმათ, ვისაღსურს მწერლობის ამ დარგში მოგვეყვანოს. სხვაგვარად კრიტიკა ვერც ფუნქციას დაიბრუნებს და ვერც ფართო საზოგადოების ყურადღებას მიიპყრობს. ეს რომ მოხდეს, ლიტერატურაში უნდა მოვიდნენ ქართული მწერლობის ბედი და ინტერესებული, მეტროლი სულით გახსენებული, საკუთარი კონცეფციით აღჭურვილი კრიტიკოსები. კრიტიკაზე ყურადღების გაზრდა იმითა გამოწვეულია, რომ ის, რაც ჩვენში ხდება არ ხდება იმ ქვეყნებშიც კი, რომელთა ლიტერატურის მეოცე საუკუნეში ჩაყვარა საფუძველი. საგარეოსა, მათ პერიოდულ პრესაში ახალი რომაინი, მოთხოვნი, დღესთვის ციკლი დაიბეჭდოს და კრიტიკა მაშინვე იჩენს აქტიურობას, იხილავს, აანალიზებს, აფასებს ეროვნული კულტურის შენაძნელ, ცდილობს მას ის ადგილი მოუჩინოს, რისი ღირსიცაა. ჩვენში კრიტიკა კი ისიც არ იცის ხირობიანად, რა ნაწარმოებები იბეჭდება ყურნალ-გაზეთებში და არის მათში რაიმე საინტერესო თუ არა. თუ არ არის, ამის შესახებაც მან უნდა ამოიღოს ხმა. სადაც ეს არ ხდება, იქ კრიტიკა ან საერთოდ არ არსებობს ანდა თავის სიმაღლეზე ვერ დგას. ეს კი აბრკოლებს ქართული ლიტერატურის განვითარებას, საზოგადოებისათვის ობიექტური ინფორმაციის მოწოდებას, ნიჭის დაფასებას და უნიჭობის მხედვებას.

ხელოვნებაში, კერძოდ კი მხატვრულ ლიტერატურაში, არც ისეთი პრობლემები არსებობს, რომელთა გადაჭრა ერთხელ და სამუდამოდ შეიძლებოდეს და არც უბედურებები ნაწარმოებები. იქ, სადაც ლიტერატურა ნორმალურად ვითარდება, ყოველდღიურ ოთხ-ხუთ წელიწადში რამდენიმე ახალი ნაწარმოები გამოდის. სადაც ეს არ ხდება, ხელოვნება, კულტურა ხვდის იკადებს, ვუბდება, ჯაბდება. ჩვენი ლიტერატურა ათეულობის მანძილზე ისე იყო ჩაკეტილი და ჩახუთული, ისე დაბერდა და დაჩაჩანკდა, რომ თავისივე შხამით მოიწამლა და თუ დღემდე არაა დამარხული, ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ დამარხვები არ გამოუჩნდა. დროა, მივიღებოთ მიწის მივებაროთ, გავარდვიოთ ის ჭებირები, დღემდე რომ გვჭლუღავს და ვიტყვიოთ ის ტვირთი, რომელსაც ჩვენს მავიარად არავინ იტყვიოთ. ჩვენ ახლა დიდი არჩევანის წინ ვდგავართ და მანამდე ვერ დავაღწევთ კრიზისს თავს, სანამ სულიერად და მატერიალურად არ ამოვავსებთ იმ სივრცეს, რომელიც ჩვენად მიგვანია.

ზოგადი ცნობები

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა ევროპის ცენტრში მდებარეობს. მას ესაზღვრება 9 სახელმწიფო: ჩრდილოეთით — დანია; დასავლეთით — ჰოლანდია, ბელგია, ლუქსემბურგი და საფრანგეთი; სამხრეთით — შვეიცარია და ავსტრია; ხოლო აღმოსავლეთით — პოლონეთი და ჩეხოსლოვაკია.

გერმანიის ფართობია 350 ათასი კვადრატული კმ, მოსახლეობა 79,1 მლნ. ქვეყანა ევროკავშირის წევრია და ნატოს ბლოკის წევრია.

გუგუზა

გერმანიის ბუნება მრავალფეროვანია. აქ ერთმანეთს ეხებიან მთიანი, დაბალი მთები, ბორცვები და ტბები ლანდშაფტები. ჩრდილოეთიდან სამხრეთისკენ გერმანია ხუთ დიდ ლანდშაფტად იყოფა: ჩრდილო გერმანიის დაბლობი, ჩრდილო-დასავლეთში რაინის ფიქლიოვანი მთები, სამხრეთ-დასავლეთ გერმანიის სამუალო სიბოლო მთების ზონა, ბავარიის ზეგანი და ბავარიის ალპები. ყველაზე მაღალი მთა გერმანიაში სწორედ აქ მდებარეობს — ცუგშპიცი (2962 მ).

გერმანიის ეკოტონის მნიშვნელოვანი კუნძულები ჩრდ. ზღვაში: ბორკი, ნორდერნეი, სილტი, რუგენი, უსელში, ფერმანი. ყველაზე დიდი კუნძულია რუგენი.

გერმანიის მდინარეები სანაოსნოდ გამოიყენება. მდინარე რაინი (700 კმ) ყველაზე მნიშვნელოვანი სატრანსპორტო ქსელია.

გერმანიაში მრავალადა ტბებიც. მათ შორის გამოირჩევა: ბოდენი, ედერზეი, ზიმზეი, აბერზეი.

კლიმატი: გერმანია ზომიერ სარტყელში მდებარეობს. ზოგიერთ რაიონში ჰავა ზომიერიდან კონტინენტურამდე გადადის. ტემპერატურა მკვეთრად არ იცვლება.

მოსახლეობა

გერმანიაში 79 მლნ. კაცი ცხოვრობს (აქედან 5 მლნ. უცხოელი). გერმანია ერთ-ერთი ყველაზე მჭიდროდ დასახლებული ქვეყანაა ევროპაში (222 კაცი 1 კვადრატულ კმ).

მოსახლეობა განსხვავებულია განაწილებული გერმანიის სხვადასხვა კუთხეში. გაერთიანების შემდეგ იზრდება ბერლინის მოსახლეობა, აქ ახლა 3,4 მლნ. კაცი ცხოვრობს. ვარაუდობენ, რომ საუკუნის მიჯნაზე ამ ქალაქის მოსახლეობის რაოდენობა 9 მლნ. კაცს მიაღწევს. ყველაზე მჭიდროდ დასახლებულია მთავარი სამრეწველო რაიონები.

გერმანიის დასავლეთი ნაწილი უფრო მჭიდროდაა დასახლებული; მოსახლეობის უმეტესობა სოფლებსა და პატარა ქალაქებში ცხოვრობს.

70-იანი წლებიდან მჭიდროდ ახალ ფედერაციულ რესპუბლიკებში მკვეთრად დაცა შობადობის დონე. მართალია, 90-იანი წლებიდან მოსახლეობის რაოდენობის ზრდა შეიმჩნევა, მაგრამ გერმანია მაინც ყველაზე დაბალი შობადობის ქვეყანად ითვლება ევროპაში.

რეპროდუქციული განსხვავება: გასული ათასი წლის მანძილზე გერმანელი ერი ვითარდებოდა სხვადასხვა გერმანელი ტომების — ფრანკების, საქსონელების, ბავარიელების, შვაბების და სხვათა შერევა-დასხლეობით. რა თქმა უნდა, ამ ტომებს არა აქვთ შერეობისთვის თათბირი პირვანდელი სახე და არც ზიარდული საცხოვრებელი ადგილი, მაგრამ

გარკვეულ რეგიონალურ ჯგუფებში კვლავ ცოცხლობს ტრადიციები და დიალექტები.

განსხვავებას ქმნის ასევე სხვადასხვა დამახასიათებელი ნიშნები, რომელსაც ამა თუ იმ ეთნიკურ ჯგუფს მიაწერენ. ასე, მაგალითად, მეკლენბურგელები ნაკვეთილებად ითვლებიან, შვაბები — მომჭირნელებად, რაინლანდელები — სიცოცხლის სავსეებად, საქსონელები — ბეჭდითად და ცბიერებად.

გერმანული ენა

გერმანული განეკუთვნება ინდოევროპულ ენათა ოჯახის გერმანული ენების ჯგუფს. იგი იყოფა ორ დიდ დიალექტად — ქვემოგერმანული (ჩრდილოური) და ზემოგერმანული (სამხრეთული). გერმანული ენათესავენ დასიურს, ნორვეგიულს, ფლამანდიურს, პოლანდიურს, ინგლისურსა და შვედურ ენებს. საერთო სალიტერატურო ენის განვითარება დაკავშირებულია მარტინ ლუთერის მიერ ბიბლიის თარგმანთან.

გერმანიაში უმარავი დიალექტია. დიალექტისა

მელიც 814 წლამდე იდგა სახელმწიფოს სათავეში, ქვეყანა დაიშალა აღმოსავლეთ და დასავლეთ ნაწილებად. პოლიტიკური საზღვარი ძირითადად გერმანულსა და ფრანგულს შორის ენობრივ საზღვარს დაემთხვა. სახელმწიფო „გერმანული“ ენიდან მოსაუბრეზე და შემდეგ ტერიტორიაზე გადაინაცვლა.

აღმართული შუა საუკუნეები: აღმოსავლეთ ფრანკთა სახელმწიფოსაგან 911 წელს ჩამოყალიბდა გერმანიის ფეოდალური სახელმწიფო. პირველ გერმანულ მეფედ ითვლება კონრად პირველი. გერმანულ სახელმწიფოში მონარქს ირჩევდნენ. მეფე უნდა აერჩიათ წარჩინებულთ, მაგრამ, ამავე დროს, არსებობდა სისხლით მონათესაობის წესი: მეფობა შთამომავლობით გადადიოდა. მეფის ავტორიტეტს კი მხოლოდ ომის პერიოდში ცნობდნენ. მეტი ძალაუფლების მოპოვება შემდგომ კონრადის შთამომავლებმა პაინრიხ პირველმა და ოტო პირველმა. ოტოს სიძლიერემ იქამდე მიაღწია, რომ იგი 962 წელს რომში იმპერატორად (— —) აკურთხეს. ამ აქტით საფუძველი ჩაეყარა „გერმანული ერის საღვთო რომის იმპერიას“ და გერმანულ მეფეთა თავდასხმებს იტალიაზე. მეფეთმეტე საუკუნეში დაიწყო ბრძოლა იმპერატორებსა და რაინდების შორის პოლიტიკური ბატონობისათვის (ინფესტიტურა). ეს ბრძოლა ნახევარი საუკუნე გაგრძელდა.

მეცამეტე-მეთოთხმეტე საუკუნეებში გერმანიაში გაძლიერდა დეცენტრალიზაცია და იგი ცალკეულ სამთავროებად დაიშალა. შინაშლილობამ ხელი შეუშალა გერმანიის ეროვნულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებას მაშინ, როცა ეს პროცესი დასავლეთის სხვა სახელმწიფოებში უკვე დაწყებული იყო. სწორედ ამის გამო გერმანელები „დაკვიანებულ ერად“ ითვლებიან.

გვიანო შუა საუკუნეები: 1438 წლიდან მეფობა პრაქტიკულად შთამომავლობით გადაეცემოდა ჰაბსბურგთა დინასტიის წევრებს. წერილი ფეოდალები და რაინდები თანდათან თავიანთ ძალაუფლებას კარგავდნენ, დიდ გავლენას იხვეჭდნენ ქალაქები, რომლებიც კავშირებად ერთიანდებოდნენ.

კარლ მეოთხის ოქროს ბუღამ (356 წელს დაამ-

ლოეთ გერმანიის კავშირმა, რომლის შესრულებაც ლეონარდ ბისმარკი დაიწყო, გერმანიის კავშირის დასაყრდენი გახდა. იგი ცდილობდა გაეძლიერებინა საგარეო პოლიტიკა, ქვეყნის შიგნით კი ყველაფერი ოპოზიციის ებრძოდა. უმნიშვნელო დამოთხდები უნდა მტკიცე რეპრესიების. ბისმარკი საბოლოოდ თავისივე პოლიტიკის მსხვერპლი გახდა. 1890 წ. ვილჰელმ მეორემ გაათავისუფლა თანამდებობიდან.

პირველი მსოფლიო ომი: ავსტრიის ტახტის მემკვიდრის — ფრანც-ფერდინანდის მკვლელობა სარაევოში პირველი მსოფლიო ომის დაწყების საბაბად იქცა. დღემდე გაუხსნელია, თუ ვის მიუძღოდა დანაშაული ამ ომისათვის. რა თქმა უნდა, არც გერმანიას და არც ავსტრიას, არც საფრანგეთს, რუსეთსა თუ ინგლისს, არ სურდა ომის დაწყება, მაგრამ შინაგანად ყოველი სახელმწიფო მზად იყო ამ ომისათვის. ომით გამოწვეულმა მძიმე ეკონომიკურმა მდგომარეობამ ხელი შეუწყო რევოლუციის აღმავლობას გერმანიაში. რევოლუციის შედეგად დაეწყო მონარქია და ვილჰელმ მეორე პოლანდიაში გაიქცა. გერმანია რესპუბლიკად გამოცხადდა. 1919 წ. გერმანიაში ხელი მოაწერა „ვერსალის საზავო ხელშეკრულებას“.

პირველი რესპუბლიკა: 1919 წელს გაიმართა დამფუძნებელ კრებაზე მიღებული წმინთი გერმანიის სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ პირველი ადგილი დაიკავა. მას აქტიური მონაწილეობა ჰქონდა პირველი მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ. ეკონომიკურმა გაჭირვებამ და იძულებითმა დასაწყობმა გერმანიაში სეპტემბერი განწყობილება წარმოშვა რესპუბლიკის მმართველთა შორის. ამის შედეგი მხარდ შინაპოლიტიკური ამოღობა იყო.

1923 წ. ომის შემდგომმა კრიზისმა თავის კულმინაციას მიაღწია. გაძლიერდა ინფლაცია და შიმშილი. გარკვეული წინსვლა შეიმჩნევა ამ დროს საგარეო პოლიტიკაში. კულტურა და მეცნიერება „ოქროს ოცნების წლების“ მოკლე ავეჯვებს განიცდის. ეკონომიკის დასუსტებამ კი რევოლუციური მოძრაობის ახალი ტალღა მოიტანა. 1923 წ. რურის ოლქში გაფიცვები შეშუბი. 1923 წ. ნოემბერში კი გერმანელი ფაშისტების მეთაური ადოლფ ჰიტლერი და გერმანელი ლუდენდორფი მიუხედავად შეეცადნენ მოეწყოთ სახელმწიფო გადატრიალება (ე.წ. „რუდის პუტჩი“), მაგრამ მათი ცდა უშედეგოდ დამთავრდა.

პირველი რაიხსპრეზიდენტის ფ. ეზერტის სიკვდილის შემდეგ (1925) პრეზიდენტად აირჩიეს პინდერნერგი. მსოფლიო ეკონომიკურმა კრიზისმა საზოგადოების უმეტესობაში გამოიწვია. ასეთ ვითარებაში გააქტიურდა ფაშისტური ნაციონალ-სოციალისტთა პარტია. ნაცისტებმა ფართო პრაპაგანდა გააჩაღეს და 1933 წლის იანვარში რაიხსკანცლერად ჰიტლერი აირჩიეს.

ნაციონალისტთა დიქტატურა: ქალაქუფლები მოპოვების შემდეგ ჰიტლერმა დაიბრუნა ყველა თანამდებობი და ანტისემიტების მასობრივი დაპატიმრება-დასჯა დაიწყო. ათასობით ადამიანი მიჰყავდათ საკონცენტრაციო ბანაკებში. აიკრძალა ყველა პარტია და ორგანიზაცია, გარდა ნაციონალ-სოციალისტურისა. შეიქმნა 6 საიმპერიო მსხვერპლ ჯგუფი, რომელსაც სათავეში ჩაუდგნენ მსხვერპლი მონოპოლისტები და ბანკირები. ჰიტლერები ადვილებდნენ შოვინიზმს, რასიზმს, ანტისემიტობას, ვერცხლებდნენ მითს სხვა ერებთან გერმანელთა უპირატესობის შესახებ.

1934 წ. პინდერნერგის სიკვდილის შემდეგ ჰიტლერმა შეიერთა კანცლერისა და პრეზიდენტის თანამდებობები. მან შეძლო გაეძლიერებინა ეკონომიკა და დაეძლია უმუშევრობა. 1935 წელს გერმანიამ დაიდო უსაზღვრო საზღვარი. 1938 წ. შეიერთა ავსტრია. ამან გაზარდა ჰიტლერის პოპულარობა. ნაცისტები, პირველ რიგში, ახალგაზრდებს ზემოქმედებს ცდობდნენ.ათასობით ადამიანი, ვინც არ ეთანხმებოდა ჰიტლერს, იძულებული გახდა გაეცულებოთ. საუკეთესო გერმანელი მწერლები, მეცნიერები, ხელოვნების იძულებული გახდნენ ემიგრაციაში წასულიყვნენ.

მეორე მსოფლიო ომი და მისი შედეგები: ჰიტლერისათვის მხოლოდ ტერიტორია არ იყო საკმარისი. უპირველეს ყოვლისა, მას ომის მომზადება სურდა, ომისა, რომელიც მთელს ევროპაზე ბატონობას მოუტანდა. 1939 წლის 1 სექტემბერს პოლონეთის წინააღმდეგ აგრესიით ჰიტლერმა დაიწყო მეორე მსოფლიო ომი, რომელიც ხუთნახევარი წელი გაგრძელდა და 55 მილიონი კაცი იმსხვერპლა.

გერმანელმა არმამ დააპყრობა პოლონეთი, დანია, ნორვეგია, პოლანდია, ბელგია, საფრანგეთი, იუგოსლავია, საბერძნეთი. პირველი მარცხი მან მოსკოვთან განიცადა. 1942 წელს დაწყებულმა „აბრეკა“ ომის საბოლოო განდგენიერების“ გეგმამ გაძლიერა ანტიფაშისტური მოძრაობა. ჰიტლერის საკონცენტრაციო ბანაკებში საზოგადოების ყველა ფენის ადამიანი ზეგდებოდა. 1944 წელს ჰიტლერი თავდასხმას გადაერყა და სასტიკად იმია შური.

ათასობით ადამიანის სიცოცხლის ფასად ჰიტლერი ომს აგრძელებდა, სანამ სახელმწიფოს მთელი ტერიტორია მოკავშირეებმა არ დაიპყრო. 1945 წლის 30 აპრილს ჰიტლერმა თავი მოიკლა. 8 დღის შემდეგ გერმანიამ უსიტყვო კაპიტულაციის მოწერა ხელი. ეს იყო გერმანიის ყველაზე დიდი დამარცხება ქვეყნის ისტორიაში. ქალაქები ნანგრევებად იყო ქმნილი, ეკონომიკა გაპარტახებული, მილიონობით გერმანელი უსახლკაროდ დარჩა. ბევრი კი გაიქცა გერმანიის თითქმის მთავალი ადამიანებისა.

მომავალ

სოფიკო საყვარელიმამ

გერმანია

თუ გამოთქმის მიხედვით ადვილად მიხვდებით, სადა ურია თქვენი მოსაუბრე. თუ ფრანგულად იტყვიან, მაშინ თქვენც იტყვიან, თუ გერმანულად — მაშინ თქვენც იტყვიან. გერმანული ენა მსოფლიოში უფრო გავრცელებულია, ვიდრე ფრანგული. გერმანული ენა მსოფლიოში უფრო გავრცელებულია, ვიდრე ფრანგული.

გერმანიის გაყოფის შემდეგ ორივე სახელმწიფოში სხვადასხვა პოლიტიკური ლექსიკა წარმოიშვა. მაგრამ გერმანული ენა სიტყვის ძირითადი მარაგი გერმანიის ორივე ნაწილში ერთნაირი დარჩა. ენის ერთიანობა იყო ერთ-ერთი ის ძალა, რომელმაც განაღწილ ქვეყანას მთლიანობა შეუნარჩუნა.

გერმანული ენა მსოფლიოში უფრო გავრცელებულია, ვიდრე ფრანგული. გერმანული ენა მსოფლიოში უფრო გავრცელებულია, ვიდრე ფრანგული. გერმანული ენა მსოფლიოში უფრო გავრცელებულია, ვიდრე ფრანგული.

უცხოელთა გერმანიაში

გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში 5 მლნ. —ზე მეტი უცხოელი ცხოვრობს (აქედან 30 პროცენტი თურქი, 12 პროცენტი — იუგოსლაველი, 10 პროცენტი ინგლისელი). უცხოელთა 60% პროცენტი უკვე 10 წელიწადზე მეტია გერმანიაში ცხოვრობს.

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა დიდადაა დამოკიდებული უცხოელ მუშახელზე. მათ მნიშვნელოვანი წილი შეიტანეს ქვეყნის ეკონომიკის აღმავლობაში. როგორც უცხოელები, ასევე გერმანელებიც ცდილობენ ურთიერთშთანხმობით იცხოვრონ. მიუხედავად ამისა, გერმანიაში, ისევე როგორც ყველგან მსოფლიოში, ზოგიერთი დიდი ქალაქი მაინც არ არის დაზღვეული დამახლობისაგან. ეს გასაკვირვებელია: უცხოელი მუშებისათვის, რომლებიც სხვა ქვეყნებიდან გაემგზავნა, მათი მხოლოდ უცხოელების წესების დაცვა. ამ მხრივ, ნაკლები პრობლემები აქვთ გერმანიაში დაბადებულ უცხოელთა შვილებს. ფედერაციის ძირითადი დებულება უცხოელებთან დაკავშირებით მძიმარულია მათი ინტეგრაციისაკენ. ამასთანავე, გათვალისწინებულია ზღნის აქტიურად მართვა ქვეყნის ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ ცხოვრებაში მათივე მშობლიური კავშირებისა და ტრადიციების დაცვით.

ისტორიული ნარკვევი

გერმანელი ერის ჩამოყალიბების პროცესი დიდ ხნის განმავლობაში გრძელდებოდა. სიტყვა „გერმანული“ (deutsch) მე-8 საუკუნეში გაჩნდა და აღნიშნავდა ფრანკთა სახელმწიფოს აღმოსავლეთ ნაწილს ენას. ამ სახელმწიფოს შემადგენლობაში შედიოდნენ გერმანულ და რომულ დიალექტზე მოლაპარაკე ტომები. კარლ დიდის სიკვდილის შემდეგ, რო-

ტაცია 7 კურფურსტი — მთავრები, რომლებიც იმპერატორს ირჩევდნენ და ამით აღიარა მათი უზენაესი ძალაუფლება სამთავროებში.

მეთექვსმეტე საუკუნის გერმანიაში განვითარდა პუმიანიზმი. ეს მიმდინარეობა ძირითადად ეკლესიის უსამართლობას ებრძოდა.

სარწმუნოებრივი განხილვა

ეკლესიის მიმართ უმეტესობა უფრო აშკარა ხდება. მარტინ ლუთერის გამოჩენამ, 1517 წელს, ეს უმეტესობა გერმანიაში გავრცელდა, რომლის მიზნები სიღმეობრივად რელიგიისა და სოციალურ-საკ. ეხებოდა. 1525 წელს დაიწყო გლეხთა ომი. ეს იყო პირველი რევოლუციური მოძრაობა გერმანიაში, რომელიც პოლიტიკურსა და სოციალურ ინტერესებს აერთიანებდა. რევოლუცია სისხლით ჩაახშვეს, პროტესტანტული და კათოლიკური მიმდინარეობა თანასწორუფლებიანად აღიარეს. მაგრამ სარწმუნოებრივი ბრძოლა ამით არ დამთავრდა. შეიქმნა რელიგიური პარტიები: პრილეგანტული უნიონი და კათოლიკური ლიგა. ადგილობრივი კონფლიქტმა ბოქმში ბიტი მისცა 30-წლიან ომს (1618-48 წ.წ.). იგი საერთო-ევროპულ ომში გადაიზარდა, რის შედეგადაც გერმანია გაპარტახდა, ხოლო პოლიტიკური დაქვემდებარება ვესტფალის ზავმა (1648 წ.) დაადასტურა.

გერმანიის კავშირი

1812 წ. ნაპოლეონის დამარცხების შემდეგ გერმანიაში დაიწყო ეროვნული მოძრაობა ნაპოლეონის ბატონობის წინააღმდეგ. 1814-15 წლებში ვენის კონგრესის გადაწყვეტილებით შეიქმნა „გერმანიის კავშირი“, რომელშიც ხელმძღვანელობდა ასრულებდა ავსტრია. ვერც „გერმანიის კავშირი“, რომელიც 39 სუვერენულ სახელმწიფოს აერთიანებდა, ასრულებდა გერმანიის ერთიანი სახელმწიფოს შექმნის ოცნება. „გერმანიის კავშირი“ ემყარებოდა ავსტრია-პრუსიის ურთიერთობებს. პრუსსა და პუბლიცისტიკა მკაცრი ცენზურის ქვეშ მოექცა, აიკრძალა ყველაფერი პოლიტიკური მოძრაობა.

ამ რეაქციული ტენდენციების საპირისპიროდ შესამჩნევად ვითარდება მრევლულობა. იქმნება საერთო გერმანული ბაზარი, რასაც ხელს უწყობს 1834 წ. დაარსებული საბაჟო კავშირი.

1848 წლის რევოლუცია: 1789 წლის რევოლუციისგან განსხვავებით, 1848 წლის საფრანგეთის რევოლუციამ გამოაძახიო პირა გერმანიაში. რევოლუციის მთავარი მოცანა იყო ქვეყნის გაერთიანება, კონსტიტუციური მონარქიის შექმნა. 1850 წელს რევოლუცია დამარცხდა და ისევ აღდგა „გერმანიის კავშირი“.

ბისმარკის სახელმწიფო: მეცხრამეტე საუკუნის 50-იან წლებში ეკონომიკურ სიძლიერეს აღწევს პრუსია. ამას ემატება 1866 წ. გერმანულ ომში მოპოვებული პოლიტიკური ძლიერება. „გერმანული კავშირი“ დაიშალა და მისი ადგილი დაიკავა „ჩრდი-

პრემიერების საღამო

სიმფონიური მუსიკის დარბაზში წარმატებით გრძელდება შემოღობის სეზონის საკონცერტო ციკლი „მუსიკა მშვიდობის“, რომლის მიზანსაც მსოფლიო მუსიკალური მემკვიდრეობის მრავალფეროვანი სპექტრის წარმოჩენა წარმოადგენს.

12 ნოემბერს აქ შესრულდა მეოცე საუკუნის სიმფონიური მუსიკა — ბელა ბარტოკის, აარონ კოპლანდის, მანუელ დე ფალიას, ალბერტო ხინასტერას ნაწარმოებები. ეს სახელები მხოლოდ პროფესიონალი მუსიკოსებისთვის ან მელომანებისთვის არის ცნობილი, ხოლო ფართო მსმენელს არც მათ ფირფიტებზე მიუწვდება ხელი და არც რადიო-ტელევიზიით აქვს საშუალება ამ მუსიკის მოსმენისა.

ამიტომ ჩვენში ბევრისთვის უცხო და გაუგებარია ეს მუსიკა, უფრო მეტიც, ცნობილიც კი არაა მეოცე საუკუნის სიმფონიზმის ისეთი გიგანტების არსებობა, როგორებიც არიან, ვოქვათ, იგორ სტრავინსკი, ბელა ბარტოკი, აარონ კოპლანდი, ალბან ბერგი, პაულ ჰინდემიტი, ლუიჯი ნონო და სხვები. ამიტომ იყო განსაკუთრებით საგულისხმო და საინტერესო პერფექტი დირიჟორის დევიდ დელ პინო კლინგეს და საქართველოს სახელმწიფო სიმფონიური ორკესტრის დირიჟორების სწორედ მეოცე საუკუნის მუსიკით, რომელიც თავისი სპეციფიურობით ურთულესი შესასრულებელია და დიდ პროფესიონალიზმს მოითხოვს.

კონცერტის დასაწყისში შესრულდა გამოჩენილი უნგრელი კომპოზიტორის ბარტოკის „ექვსი რუმინული ცეკვა“. ამ შემოქმედის მეტად თავისებურ მუსიკალურ და პარმონიულ ენას დირიჟორმა და ორკესტრმა კარგად აულო ალლო და გრაციოზულობით გადმოცა კამერული მუზიკის რემბრული მრავალფეროვნება.

პირველსავე განყოფილებაში შედგა კიდევ ერთი შესანიშნავი ნაწარმოების პრემიერა. შესრულდა ამერიკელი კომპოზიტორის, კოპლანდის კონცერტი კლარნეტისა და სიმებიანი ორკესტრისათვის.

თავის დროზე (1950 წ.) ეს ნაწარმოები მიეძღვნა ცნობილ ჯაზმენს ბენი გულდმენს, ამჯერად კი - მისიი შესრულება ითავა საქართველოს სახელმწიფო სიმფონიური ორკესტრის კონცერტმაისტერმა — რომან გალუსტოვმა. ამ მეტად სახიფათო გამოცდას მან კარგად გაართვა თავი. მიუხედავად ჯაზური რეპერტუარის შესრულების არცთუ მდიდარი გამოცდილებისა, სოლისტს პარტნიორობა გაუწია სიმებიანმა ორკესტრმა, რაც თავისთავად დირიჟორის — დევიდ კლინგეს შრომისა და პროფესიონალიზმის შედეგი იყო.

მეორე განყოფილებაში ფიერვერკული ბრწყინვალეობით გაიღერა ესპანელი კომპოზიტორის დე ფალიას პოპულარული ცეკვამ ოპერიდან

„ხანმოკლე სიცოცხლე“. კონცერტის სითბურა და ძინა არგენტინელი კომპოზიტორის ალბერტო ხინასტერას საცეკვაო სუიტამ ოპერადან „ესტანცია“. მესტრო კლინგეს არტისტიზმი, პლასტიურობა და ტემპდამენტი სრულ პარმონიას გამოხატავდა ორკესტრის ელერადობასთან.

ყოველ პარასკევს, უკვე ტრადიციად ქცეულ სიმფონიური მუსიკის კონცერტებს მრავალრიცხოვანი ახალგაზრდა მსმენელი ესწრება და ყოველ ახალ პროგრამას დიდი ინტერესით ელის. ვფიქრობთ, სულიერების დაბრუნება სხვა სასიამოვნო იმპულსებსაც შესძენს ჩვენს გაპირებულ ცხოვრებას.

მარიამ მიწაძე

ალპინიზმი

ალპინიზმის საპროექტო

დიდი ხნის ტრადიციები აქვს ქართველებს ბავარი მაღალი დონის ადამსწრე ბავარი. მათი საუბარს არ გააბრაშებთ, უბრალოდ ვიტყვი, რომ ალპინიზმის თავისებურებაა ალპინიზმის ფსიქოლოგიის, მისი ცნობიერების ჩამოყალიბება, რადგან ალპინიზმი, როგორც სპორტის, თუ განსაკუთრებული პროფესიის, უკვე არის უაღრესად პარადოქსული ბრუნვა — მარცხისა და გაბრაზებისა, შიშისა და პატივებისა, მიმოგრობისა თუ სიყვარულისა, ურთიერთგაგნისა თუ გაუგებრობისა.

ამ და სხვა ბრუნვების უკიდურესობის პიკსაღივს ახლო ფარსულში, კიბადავში მოწყობილ პანორამას, სადაც სხვაობა ერთად მოწოდებულია ორი ქართველი მთასვლელი — გიორგი თორთლაძე და მარკოზიანოვი. გარდა ამისა, გიორგი თორთლაძეს ინტერვიუში უამრავი საკითხი უკავია, გიორგი თორთლაძეს ინტერვიუში უამრავი საკითხი უკავია, გიორგი თორთლაძეს ინტერვიუში უამრავი საკითხი უკავია.

სამუშაოდ, დღეს საპროექტო პერიოდში, მაღალი ალპინიზმის ორგანიზაცია არ არსებობს და იგი დაქაჩულია რაინდობა კლუბად თუ ასოციაციად. მაღალის ასეთი დაქაჩვა მრავალ პრობლემას უშენის სპორტსმენებს. ცალკეულ კლუბებს არ გააჩნიათ მაღალი ფინანსური ბაზა, რის გამოც მათ უკლებლივ ერთიანი ქართული გუნდი და მთასვლელი ოცდობა და მომზადება უკავიათ სპორტის მსახურად, რომ აუცილებლად დაუზარუნდებიან. ამგვარად ვსაუბრობთ საქართველოს მთასვლელთა კავშირის თავმჯდომარეს გიორგი თორთლაძეს.

— ბატონო გიორგი, რას იტყვით საქართველოს მთასვლელთა კავშირის შესახებ?

— ჩვენი ორგანიზაცია ახალი შექმნილია. ბაზა უმეტესად გავს და ცდილობთ ყველა სპორტსმენი, რომელიც ჩვენთან მოხვდება, მოქმედ ალპინისტად ჩამოყალიბდეს. უნდა ითქვას, რომ საკმაოდ ბევრი კადრები გვყავს და, თუ სპორტის გამოწვევით, ამ ბიჭებისგან სოლიდურ ჯგუფს შევქმნი.

— ფინანსური ბაზის შესაქმნელად იქნებ კერძო ფირმა ან ორგანიზაცია ჩამოგვეყალიბებინათ?

— რუსეთში არის საკმაოდ ბევრი ჯგუფი სერვეი ფიზიკის სპორტის სფეროში (მთათან ერთად დაუღიარებელი ვიყავით). მათ მოსკოვში აქვთ კერძო ფირმა, ლაპური კლუბი და ფინანსურად უზრუნველყოფილი არიან. ეს ხალხი სიამოვნებით დაგვეხმარება, მაგრამ ანარქიის პირობებში ვერ ბედავენ თანამშრომლობას, რადგან ვერაფერს გარანტიას ვერ ვაძლევთ.

— თქვენ დაუღიარებელი ახსენეთ.

პირველად თვითონ უნდა აირჩიოს სპორტის გეზი

ერთი იერიშის დროს, 7500 მ-ზე, ყინულის დიდი ლიდი მდებარეობდა და მერაბს მხარზე დევნიდა. თუმცა წინსვლა განაგრძებდა, მაგრამ ტრავმა საკმაოდ მძიმე იყო. ამიტომ დაეკარგა და უკან დაბრუნებით (სამუშაოდ) ჩვენი ჯგუფის წევრს, ბორის სედურაშვილს მოეწია ფეხის თითები და დაკარგა ისინი).

— ალბათ მწვერვალზე ასვლა განსაკუთრებულ გრძნობას იწვევს.

— როცა დებოტატი ვიყავი, სიამაყის გრძნობა მეუფლებოდა და უზორობდებოდა გრძნობა. მაგრამ ახლა იმდენ სირთულეს ვაწყდები, ისეთი შრომატევადია ყოველი ასვლა, რომ ერთი სული მაქვს სწრაფად ავიდე და მშვიდობით დაბრუნდე უკან. 1992 წ. სექტემბერ-ოქტომბერში მოგაწვევთ ექსპედიცია შიშ-პანგმაზე (8046 მ.). ამ ექსპედიციაში მონაწილეობდა უკვე სხვა გუნდი ნიკოლოზ ჩორნის ხელმძღვანელობით (ჩვენ დაგვიწინა ფირმა „ლილეო-არტისმა“, პრეზიდენტი ალექსი შარაშიძე). სირთულის მიხედვით შიშ-პანგმის და დაუღიარების შედარება არ შეიძლება. შიშ-პანგმაზე სამი საკლიმატისა და გასვლა მოგაწვევთ, დაუღიარებ — ხუთი. შიშ-პანგმა სწრაფად დაგაშვებთ, დაუღიარებ გაიღებთ გვიან. მაგრამ შიშ-პანგმაზე სამიწვლა ამინდმა მოგვისწრა. ჩვენს გარდა ლაშქარში მონაწილეობდნენ უცხოელ ალპინისტთა სხვა ჯგუფებიც. მაგრამ ვერაფერს ვაძლევდით იერიშის მიტანა. უკანასკნელი სიღრმის ბანაკი 7350 მ-ზე გავართეთ. უამინდობის გამო ვჭკრობდით და ბოლო 700 მეტრი შეუსწავლივთ ვართ.

— ჩემთვის ცნობილია, რომ შიშ-პანგმის ექსპედიციამ სამხსიერო სიტუაციებიც გახდია?

— მართალია, ჩვენი ჯგუფის ექვსი — ელვარდ ლიბინს, მაღალი უყვარდა მარტო ზეცა. ერთ-ერთი ასეთი რეიდის დროს მან აღმოაჩინა თევზებით სავსე ტა. მერაბ ნემსიწვერით კარგად ერკვეო ამ საქმეში და პირველ დღეს რამდენიმე თევზი დაეჭირეთ. ლიბინის სასწრაფოდ ცდებს, დაიკავა თავისი პრესტიჟი, შედეგი არ მოჰყოლია. მე-

რთი იერიშის დროს, 7500 მ-ზე, ყინულის დიდი ლიდი მდებარეობდა და მერაბს მხარზე დევნიდა. თუმცა წინსვლა განაგრძებდა, მაგრამ ტრავმა საკმაოდ მძიმე იყო. ამიტომ დაეკარგა და უკან დაბრუნებით (სამუშაოდ) ჩვენი ჯგუფის წევრს, ბორის სედურაშვილს მოეწია ფეხის თითები და დაკარგა ისინი).

— ალბათ მწვერვალზე ასვლა განსაკუთრებულ გრძნობას იწვევს.

— როცა დებოტატი ვიყავი, სიამაყის გრძნობა მეუფლებოდა და უზორობდებოდა გრძნობა. მაგრამ ახლა იმდენ სირთულეს ვაწყდები, ისეთი შრომატევადია ყოველი ასვლა, რომ ერთი სული მაქვს სწრაფად ავიდე და მშვიდობით დაბრუნდე უკან. 1992 წ. სექტემბერ-ოქტომბერში მოგაწვევთ ექსპედიცია შიშ-პანგმაზე (8046 მ.). ამ ექსპედიციაში მონაწილეობდა უკვე სხვა გუნდი ნიკოლოზ ჩორნის ხელმძღვანელობით (ჩვენ დაგვიწინა ფირმა „ლილეო-არტისმა“, პრეზიდენტი ალექსი შარაშიძე). სირთულის მიხედვით შიშ-პანგმის და დაუღიარების შედარება არ შეიძლება. შიშ-პანგმაზე სამი საკლიმატისა და გასვლა მოგაწვევთ, დაუღიარებ — ხუთი. შიშ-პანგმა სწრაფად დაგაშვებთ, დაუღიარებ გაიღებთ გვიან. მაგრამ შიშ-პანგმაზე სამიწვლა ამინდმა მოგვისწრა. ჩვენს გარდა ლაშქარში მონაწილეობდნენ უცხოელ ალპინისტთა სხვა ჯგუფებიც. მაგრამ ვერაფერს ვაძლევდით იერიშის მიტანა. უკანასკნელი სიღრმის ბანაკი 7350 მ-ზე გავართეთ. უამინდობის გამო ვჭკრობდით და ბოლო 700 მეტრი შეუსწავლივთ ვართ.

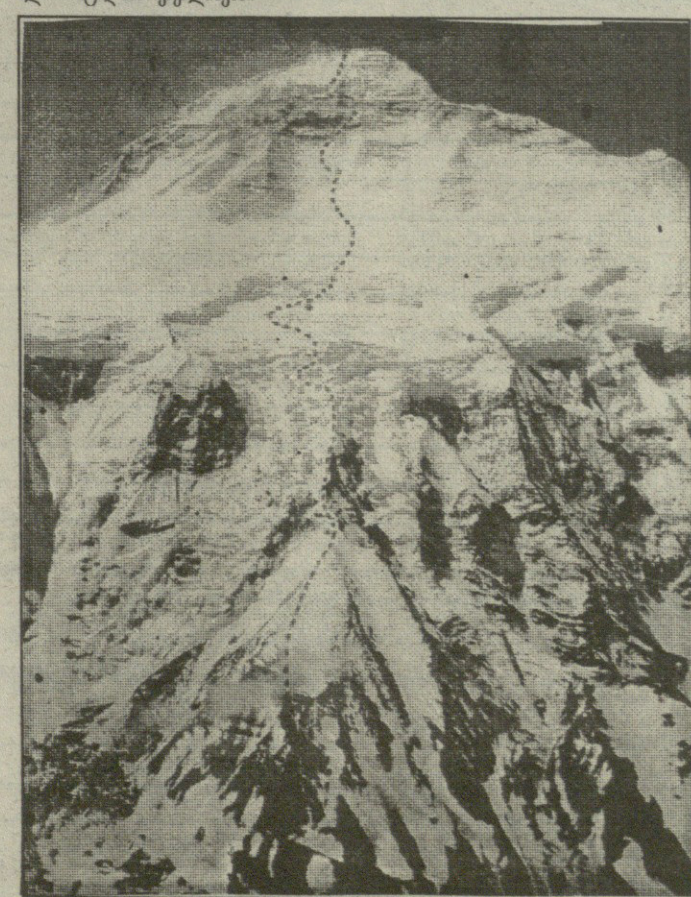
— ჩემთვის ცნობილია, რომ შიშ-პანგმის ექსპედიციამ სამხსიერო სიტუაციებიც გახდია?

— მართალია, ჩვენი ჯგუფის ექვსი — ელვარდ ლიბინს, მაღალი უყვარდა მარტო ზეცა. ერთ-ერთი ასეთი რეიდის დროს მან აღმოაჩინა თევზებით სავსე ტა. მერაბ ნემსიწვერით კარგად ერკვეო ამ საქმეში და პირველ დღეს რამდენიმე თევზი დაეჭირეთ. ლიბინის სასწრაფოდ ცდებს, დაიკავა თავისი პრესტიჟი, შედეგი არ მოჰყოლია. მე-

დებ ჩემთან ერთად წამოვიდეს მთაში. ადამიანის სიცოცხლეზე პასუხისმგებლობის აღება არ არის სწორი. პირველად, უპირველეს ყოვლისა, თვითონ უნდა აირჩიოს ცხოვრების გეზი და განაგრძოს საკუთარი ბედი.

— მაშ, ალპინიზმის პოპულარიზაციას როგორ ახდენთ?

— ამისთვის არსებობს ტელევიზია, მასტერული თუ დოკუმენტური ლიტერატურა. მსოფლიოს შეუძლია გეოგრაფიის და, თუ ის მომსახურეობას გადამწყვეტს, ჩვენ ახალგაზრდას მოქმედ ალპინისტად ჩამოყალიბდეს.

პრიზი 200 ბოთლი

ყოველწიური
პირველი პრიზი
ნაგავილი

IV ტურის პასუხები:
(თემა — „ფიზიკა“)

1. მარადონა, პიტერო. 2. ნუნკაილე-რი, რუმინეთი, „დინამო“ ბუქარესტი.
3. ავარი, ავსტრია-უნგრეთი 2:1. 4. კონსილია, კალცი, მიშელი, ნილაში, ბლონი. 5. ლონდონი, ლივერპული, მანჩესტერი, გლაზგო, მილანი, მადრიდი, ლისაბონი. 6. ალფრედო დი სტეფანო და ლადისლაო კუბა. 7. არგენტინა, ბრაზილია, ინგლისი, პორტუგალია; გამარჯვებული არგენტინა.
8. ბასტრუმი, დანია, „მამბურგი“. 9. „ბაგარი“, „მტუტგარტი“, „აინტრაპტი“, „ბორუსია“. ფინალი: „აინტრაპტი“ (ფრ.) — „ბორუსია“ (მიონ.) 1:0; 2:3. 10. ეუსებო, მიულერი, ვან ბასტენი. 11. ჰელმუტ შიონი. 12. ალან სიმონსენი.

V ტური. 25.11.93
(თემა — „ფიზიკა“ და „ფიზიკა“)

1. დასახელები მე-18 საუკუნის ქსოვილებით მოვარე ჰოლანდიელი, რომელმაც უცნობი ცოცხალი ორგანიზმების უზარმაზარი სამყარო აღმოაჩინა.
2. რას უკლებდა მე-18 საუკუნის ავტორი ცნობილი ოსტატი შარლ ბული თავისი ნაქთობების შექმნისას?
3. რომელი ლეგიონერების რაციონში შემაჯავლი აუცილებელი ბოსტნეული.
4. ბენჯამენ ფრანკლინი 1784 წელს ქალიშვილს სწერდა: „მე ვისურვებდი, რომ ჩვენს მთავრობას არ გამოეყენებინა... ამ მიზნებისათვის. ეს არსება უპატიოსნო გზით იბოვებს საკვებს. გაცილებით უკეთესია ინდაური“. რომელ ცოცხალ არსებას გულისხმობდა ფრანკლინი?
5. კახეთში ღოთზე ამბობენ — „ბურნასავით სულ ღვინოში მიძვრებაო“. რა ეწოდება ბურნას საერთაშორისო მეცნიერულ ენაზე?
6. საქართველოს ერთ-ერთ ნაკრძალში დაცულია აფრიკული სავანის ტიპის ლანდშაფტი. დასახელები ეს ნაკრძალი.
7. ჩვენში გავრცელებულ რომელ ხეს აქვს წითელი ფერის მერქანი?
8. ყველაზე დიდი ზომის კენკრა-ნაყოფი.
9. დადგენილია, რომ თუ ამ მცენარეს კომპიუტერის გვერდით დავდგამთ, ამ უკანასკნელის მუშაობა გაუმჯობესდება.
10. ძველი ეგვიპტელების აზრით, ამ ცოცხალი არსების ფორმა და ცხოვრების ნირი მზის მოძრაობის გამოხატულება იყო და მას საკულტო მნიშვნელობა მიანიჭეს. დასახელები ეს არსება.
11. ჭაობებთან ბრძოლაში გამოყენებული მცენარე.
12. რომელი მცენარის სახელწოდებიდან წარმოდგება პოპულარული სასმელისა და არანაკლებ „პოპულარული“ ნარკოტიკის სახელწოდება?

პასუხები:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

მიიღება მხოლოდ „კავკასიონიდან“ ამოჭრილი და გარკვევით შევსებული ბლანკები.
პასუხების მიღების ბოლო ვადაა 7 დეკემბერი — 16 სთ. 00 წთ.

ჩვენი მისამართი: 380009 თბილისი, პეტრიაშვილის ქ. N7. ტ. 29-07-73

ფირმა „კოკა-კოლა“ და გაზეთი „კავკასიონი“ გისურვებთ წარმატებას!

სახელი, მამის სახელი, გვარი: _____
ასაკი: _____; პროფესია: _____
მისამართი, ტელ.: _____

CHG

CHG-ს ჭეშმარიტი არსის ამომცნობთა რაოდენობა იზრდება, მათი ნაწილი ემხრობა CHG-ში შესვლას, ნაწილი — ეწინააღმდეგება, ნაწილს კი ვერ გაუგია, რა უნდა.

მოთხოვნები:

1. საქართველოს ღებას გამოხატავს!
2. ალაპარაკდეს ღუ გაგზდით!
3. საქართველო, ღუ გეშინია!
4. ციკეთეს ღუ გაგემიჯნებით!

მოწინააღმდეგენი:

1. სულმთლად ღუ გაგებითურებით!
2. საქართველოს ღუ გასწირავთ!
3. აბოლოლოდ ღუ გაგემეტებით!
4. ციამოვნებას ღაკლებად განვიცდით!

ნეიტრალურნი:

1. ცკამებს ღუ გადაგვაყოლებთ!
2. ცტაფილოს ღუ გააძვირებთ!
3. ცირბილში ღამდვილად გაგვასწრეს!
4. ცანამ ღიორი გაიპარება!

ითქვას სიმატელე

ბევრი მოღვაწე მინახავს ჩვენში, კარგად რომ იტანს ღვინოს და არაყს, გრძნობადრევით აუროყნიდება, ღეჟსად ადიდება მტკვარსა და არაყს.

მაგრამ რადგანაც ნალაქლაქების, შესაბამისი კაცობა არ აქვს, ემსარება, ვინც შეპირდება, სასმელ-საჭმელის უფრო დიდ მარაგს.

„ცვალებადობის“ ნაცადი წესით, მთავრობების წინ გულში მჯიღს იცემს, და ღავით მფეოდ აცხადებს იმას, ვინც „საღმე“ დასვამს ვინც „რამეს“ მიცემს.

ამ „ორფსკერთან“ „მამულიშვილებს“ რომ მიეჩნია, გაირყვნა ხალხი, ამიტომ ჯერაც ვერ მოვებრუნეთ, ჩვენი უკუღმა მბრუნავი ჩარხი.

ამიტომ მიღის ჩვენი ცხოვრება ღღესაც ძველებურ სიცრუის ფონზე, მიტომ გართ ასე დარტყმულ-ღაშლილი, და ვერ „მოსული“ „ჯიუტად“ გონზე.

აიხსნას უნდა, გაიხსნას უნდა, ვინ ამღვრია ცხუმი და ფოთი, რუსებს ომი ვინ გაუადვილა, მძებში ვინ თესა შუღლი და შფოთი.

ვინ შეაჩენა წმინდანად ბილწი, სისხლით დასვრილი და გაქცეული, ვინ არბენინა საჭანას სატით, ბრბოდ და ბანდებად გადაქცეული.

ღეჟატატებად რომ სხედან ურცხვად, შეფრაქციებულ-შეფსკნილი გუნდად, და საქართველოს ფულის საშოვნელ ობიექტებად გაყოფა უნდათ.

რას დაგვკლებდა ამათ გარეშე, ყბაღაღებულ „მესამე ძალა“, ეს ის ჯიშია, ვინც ყველა დროში ჩვენი ქვეყანა სისხლისგან ცალა.

უნდა დაიწყოს ნაბიჯების საგარტლებიდან გადმოყრა-ცენა, „ღემოკრატობა-პუანობანას“, უნდა გათავდეს ეს ყალბი ღრჟენა,

არაკცებთან სალაპარაკო მხოლოდ მახვილის არსებობს ენა. ვისაც ჭირდება ეს შინა ომი, სულ არ ჭირდება მიხედვრა დიდი,

მისი შეგვეთით, მაგრამ ქართველის, ქართველის ზელით ფეთქდება ზიდი. არ შეიძლება დანდობი მისი, ვინც კაცს მოაჭრა ფულისთვის ყური,

ვინც მოძვე გასცა და ანძა დასცა, ვის გამოც ბავშვებს არა აქვთ პური. ითქვას სიმატელე, იქმნას სასჯელი, ნუ ვეფარებით ნაწევრად მართალს,

თორემ არ უნდა დიდი მისიობა, მოუსაგლეთმც მოგადენთ ზღართანს. გაგაგებინოთ, დაგადებინოთ, დაფარებული ტვინებზე ღოდი,

რომ არც „ზვიადი საქართველო“, არც სამეგრელო არ არის ღოთი. ნუთუ ჩვენ მართლა ასე ღაგბნულდით, ერი მშობელი ამღენი ნიჭის?!

არა! ჩვენ ვიცით, რაც თავს გადაგვხდა, ჩვენ სამაგისო გონება გვიჭრის; მაგრამ სიარტისგან გამხელა გვიძიმს, აღიარება ხამაღლა გვიჭრის,

ითქვას სიმატელე მძიმე და მწარე, „მავზე“ და „თეთრზე“, „წითელზე“, „მრგვალზე“, რომ არ ირბინონ უბედურებმა, ღილ და პატარა კერპების კვალზე.

რომ ერთმანეთის ჯინაზე ისევ არ „აირჩიონ“, არ უკარს ტაში, გამამაცებულ ოპოზიციას, რომ უფრებოდა ძველ პატრონს ტანში.

ითქვას სიმატელე, თუნდაც სახარი, არ დარჩეს გულში არ დასარჩენი, თუშის ძალა არ გაგვანია, არცა გართ მამინ გადასარჩენი.

ოღონდაც მალე წაწყდება ხანამ უფსკრულის თავზე გაბმული ბონდი, უნდა შეიქმნას, უნდა შეიკრას „პატიოსანი კაცების ფონდი“.

19. 07. 93.
რუსლან მიტაბერიძე